

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. UTVÁŘENÍ OSOBNOSTI.....	13
1.1. Zdravá osobnost a její formování.....	13
1.1.1. Historická situace a širší společenské prostředí.....	13
1.1.2. Tělesný vývoj.....	13
1.1.3. Životní cíle.....	13
1.1.4. Činnost.....	14
1.1.5. Osobní vztahy.....	14
1.2. Učení a jeho širší význam.....	15
1.2.1. Životní učení	15
1.2.2. Specificky lidské učení a sociální učení.....	16
1.2.3. Druhy lidského učení.....	17
2. INDIE.....	21
2.1. Základní poznatky o Indii.....	21
2.2. Sociologické rozdíly.....	22
2.3. Jižní Indie.....	24
3. INDICKÉ DĚTSTVÍ.....	25
3.1. Indické dítě.....	21
3.1.1. Typický příběh indické holčičky.....	27
4. NEGATIVNÍ ASPEKTY OVLIŇUJÍCÍ INDII.....	29
4.1. Kastovní systém a diskriminace obyvatelstva.....	29
4.2. Negramotnost.....	31
4.3. Dětská práce.....	32
4.3. Nedostupnost vzdělání pro všechny děti.....	33
4.4. Vzdělání žen.....	34
4.4.1. Svatba nebo vzdělání.....	35

4.5.	Nerovnost mezi muži a ženam.....	36
4.6.	Forma vzdělávání.....	37
5.	INDICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	39
5.1.	Státní školy.....	40
5.2.	Soukromé školy.....	40
5.3.	Vysoké školství.....	43
5.4.	Unikátní typ vzdělávání v jižní Indii.....	44
6.	SATJA SAI BABA.....	45
6.1.	Satja Sai organizace.....	46
6.1.1.	Znak organizace.....	46
6.1.2.	Kodex chování.....	48
6.1.3.	Mezinárodní Satja Sai organizace.....	49
6.1.4.	Mezinárodní Satja Sai školy	49
7.	SATJA SAI VZDĚLÁVÁNÍ.....	50
7.1.	Duchovní vzdělávání.....	50
7.2.	Počátky Satja Sai vzdělávání.	51
7.3.	Satja Sai školy.....	52
7.3.1.	Anantapur kampus.....	52
7.3.2.	Brindavan kampus.....	53
7.3.3.	Prašánti Nilajam kampus.....	53
7.4.	Univerzita a další instituce.....	54
7.4.1.	Sri Sathya Sai Insitute of Higher Learning.....	54
7.4.2.	Sri Sathya Sai Higher Secondary.....	54
7.4.3.	Sri Sathya Sai Mirpuri College of Music.....	54
7.4.4.	Sri Sathya School for Human Values.....	55
7.4.5.	Sri Sathya Sai Sport Centrum.....	55
7.4.6.	Publikační činnost.....	56

7.5. Celonárodní ocenění.....	56
8. HUMANITÁRNÍ PROJEKTY.....	57
8.1. Projekty zdravotní péče.....	57
8.1.1. Všeobecná nemocnice v Puttaparti.....	57
8.1.2. Všeobecná nemocnice v Bangalore.....	57
8.1.3. Nadace pro lékařskou péči.....	58
8.1.4. Specializovaná nemocnice v Puttaparti	58
8.1.5. Specializovaná nemocnice v Bangalore.....	58
8.1.6. Mobilní nemocnice.....	58
8.1.7. Služba ve vesnicích.....	59
8.1.8. Péče o osiřelé a srádající děti.....	59
8.1.9. Domovy pro seniory.....	60
8.2. Projekty zásobování pitnou vodou	60
9. UČENÍ SATJA SAI BABY.....	61
9.1. Vzdělání	61
9.1.1. Dnešní vzdělávací systém.....	62
9.1.2. Počátky indického vzdělávání.....	65
9.1.3. Lidské hodnoty a vzdělání.....	66
9.1.4. Kultura a hodnoty.....	67
9.1.5. Co je vzdělání – světský a duchovní aspekt.....	67
9.2. Úpadek hodnot.....	67
9.3. Učitelé	69
9.4. Hodnota vzdělání.....	71
9.5. Inteligence a charakter.....	72
9.6. Vzdělávání žen.....	74
10. DUCHOVNÍ PRAXE.....	77
10.1. Základy sádhany.....	77

10.1.1. Dharma a společnost.....	77
10.1.2. Dharma studentů.....	77
10.1.3. Dharma učitelů.....	78
10.1.4. Dharma všech.....	79

11. ETNOGRAFICKÝ VÝZKUM CHILDREN'S PROJECT

TRUST.....	81
11.1. Úvod.....	81
11.2. Metodologie.....	81
11.3. Téma výzkumu.....	82
11.4. Předmět výzkumu.....	82
11.5. Vznik CPT.....	83
11.5.1. Příběh Raší.....	84
11.6. Vzdělávání dětí.....	89
11.7. Práce s dětmi.....	91
11.7.1. Výchovné problémy.....	93
11.8. Stavba nového domova a školy.....	94
11.9. Závěr.....	95
ZÁVĚR.....	98
SEZNAM LITERATURY.....	101
SEZNAM PŘÍLOH.....	105

SEZNAM ZKRATEK

AICTE	Národní technická rada pro technické vzdělávání
ILO	Mezinárodní organizace práce; International Labour Organization
MVF	Lidskoprávní indická organizace; Mamidipudi Venkatarangaiya Foundation
SSA	Indická vládní organizace pro zajištění univerzality vzdělávání v Indii; Sarva Sikša Abihjan
UNICEF	Dětský fond OSN; United Nations Children's Fund
UNIFEM	Rozvojový fond OSN pro ženy; United Nations Development Fund for Women
UGC	Univerzitní grantová komise v Indii

ÚVOD

V dnešní době je školství na celém světě ve velmi špatném stavu, dá se říci v úpadku, co se týká morálních a duchovních hodnot. Všude se děti učí spoustu informací, jsou nuceny číst velké množství poučných knih a vykazovat znalostní výsledky, ale skoro nikde neučí děti morálním hodnotám, jako je pravda, láska, soucit, poctivost a pomoc druhým. Situace ve světě pak následně je, jaká je. Morálních hodnot se drží málokdo, slova jako pravda, čest a poctivost pozbyly na významu, lež a krádež se mezi lidmi stále více rozpínají a mnohdy se lidé kvůli moci a penězům zabíjejí. Při pohledu na tento náš svět, by se dalo říci, že lidstvo je ve 21. století v úpadku, hlavně morálním. Vlády států, které by měly jít příkladem, jsou zkorumpované a všude vládne negativní atmosféra, hádky a mocenské boje za účelem zisku materiálního bohatství. O bohatství duchovní se dnes v globálním měřítku zajímá jen hrstka lidí. Přitom jen v pravdě a lásce může žít lidstvo v harmonii a míru.

Jsou nějaké možnosti řešení? Ve své diplomové práci se snažím nastínit, jak je důležité věnovat se dětem v této oblasti již od raného dětství. Z psychologického hlediska je člověk, v dětství tzv. jako houba. Co v dětství nasákne a co se od své rodiny a nejbližšího okolí naučí, z toho se následně utváří a formuje jeho osobnost a charakter. Tudíž je tato záležitost hlavně na bedrech rodičů a následně pak učitelů, co děti naučí, co v nich dokáží rozvinout a jaké semínko hodnot v nich zasejí. Zda to bude semínko lásky, pravdy, poctivosti a zodpovědnosti, nebo nenávisti, lži, chamtivosti a závisti. V dětech je naše budoucnost. Co se v mládí naučí, to si ponесou celý život a následně v tomto duchu budou zakládat rodiny, vychovávat své děti a utvářet novou společnost. Indie obzvláště potřebuje začít klást důraz na radostné a naplněné dětství jejich malých obyvatel, následně velmi zkvalitnit svůj dosavadní vzdělávací systém a navrátit se zpět k základním lidským hodnotám, kterými starobylá Indie tolik oplývala.

V Indii jsem se často na ulici setkávala s dětmi, které nikdy nevyrostaly v lásce a objetí svých rodičů a svého okolí. Nikdo se o tyto děti od narození nestará, nikdo je ničemu neučí a nepředává jim nic dobrého a výchovného. Tyto „děti ulice“ nemají de facto žádné dětství, nemají žádné základní hygienické ani sociální návyky, natož aby byly vedené k nějakým morálním hodnotám. To je velmi smutné, zvláště když vidíte ty krásné hluboké a zároveň smutné oči malých žebrajících dětí a cítíte, jak jejich duše tiše pláče. Tyto děti nemají možnost vzdělávání v žádné škole, kde by se jim dostalo základní výchovy a základních znalostí, jak dále kráčet životem a jak se sami o sebe postarat. Mnoho z těchto dětí se za celý svůj život nikdy číst ani psát nenaučí. A to je zásadní problém Indie. Stále velká negramotnost národa, následně stále zvyšující se počet obyvatelstva a začarovaný kruh s tvrdou dětskou

prací a žebrajícími opuštěnými „dětmi ulice“, které nikoho nezajímají.

Cílem mé diplomové práce je pokusit se odpovědět na otázku: Může Indie zlepšit tuto svou smutnou situaci a neobsazovat první příčky statistických tabulek neziskových organizací, sledujících dětskou práci, negramotnost a chudobu obyvatelstva? Existuje trvale udržitelné řešení?

Indie byla od pradávna nositelem duchovního bohatství, které se šířilo do celého světa. Při svých návštěvách Indie jsem zaznamenala, skutečnost, že dnes již tomu tak není. Dnes si lidé začínají pamatovat Indii jen jako zemi velkých paradoxů, velké bídy v protikladu velkého bohatství. Na indické ulici již není vidět mnoho pozitivního a veselého, často jen špína, zubožené žebrající děti, lidská bída a zoufalství. Z tohoto pohledu se začíná duchovno Indie pomalu vytrácet a je to velmi smutný pohled. Domnívám se, že co Indie doopravdy potřebuje, je hlavně kvalitní vzdělávání. Indie musí usilovat o navrácení zpět svých duchovních hodnot a propojit své duchovní tradice s kvalitním vzděláním. Společným výsledkem budou správné lidské hodnoty, gramotnost a otevřená srdce lidí. Výsledkem pak bude návrat Indie k duchovním hodnotám a odstranění lidské bolesti z ulic.

V jižní Indii jsem se setkala s velkým duchovním učitelem Satja Sai Babou, který se přesně o toto již několik desítek let snaží. Jeho síť škol a institucí, které v jižní Indii založil, nemá nikde ve světě obdoby.

Následně zde uvádím etnografický výzkum, ve kterém se zabývám velmi smutnými osudy dětí z ulice. Tyto děti byly svými rodinami opuštěny a následně těžce fyzicky a psychicky poznamenány.

Tato diplomová práce může sloužit jako materiál pro organizace zabývající se touto tematikou, jako je například občanské sdružení Bindu, které se věnuje podpoře vzdělávání dětí v jižní Indii.

1. UTVÁŘENÍ OSOBNOSTI

1.1. Zdravá osobnost a její formování

Výchovný cíl společnosti a požadavek formování zdravé osobnosti jsou navzájem nerozdílně propojeny. Zdravý člověk má lepší předpoklady pro plnění společenských úkolů i pro osobní štěstí než člověk nemocný. S tím souvisí i zdraví duševní. Všestranné formování osobnosti zároveň tak pomáhá k upevnění duševního zdraví. Formování duševního zdraví, zdravé osobnosti závisí na souhře velkého počtu činitelů.

1.1.1. Historická situace a širší společenské prostředí

Historická situace a širší společenské prostředí usnadňují nebo naopak ztěžují jedincovo úsilí o šťastný a zdravý život: společnost dávající práci a vzdělání, jistotu a perspektivy – a naproti tomu společnost produkující nebezpečí, války, krize a nezaměstnanost apod.

Zdravý rozvoj osobnosti i životní spokojenost závisí na emočním klimatu v nejbližším společenském prostředí, v rodině, ve škole, ve skupině kamarádů a spolupracovníků, v kolektivu atp. Toto emoční klima a citový stav jednotlivce do značné míry závisí také na způsobu výchovy, na postojích rodičů a výchovných pracovníků - učitelů k dítěti a mladému člověku. Platí to od raného dětství až po mládí nebo i dospělost, kdy učitelé mohou utvrzovat nebo naopak kompenzovat a korigovat postoje vychovatelů v dětství.

1.1.2. Tělesný vývoj

Duševní zdraví je těsně spjato s tělesným vývojem a stavem, (i když z jednoho automaticky a plně nevyplývá druhé, ani naopak z druhého první). Patří sem hygiena výživy, práce a odpočinku, dostatečný spánek, pravidelný režim dne, pohyb na čerstvém vzduchu, fyzická práce a sport, odstranění hluku a jiných nepříznivých činitelů v prostředí narušeném civilizací – to jsou momenty důležité nejen pro tělesné zdraví a pro výkon při práci nebo učení, ale také obecně pro spokojenost a duševní zdraví člověka.

1.1.3. Životní cíle

Životní cíle - perspektivy mají zásadní význam ve zdravém vývoji osobnosti. Těmito

cíli se projevuje a formuje jedincova motivace, jeho potřeby, zájmy a hierarchie hodnot. Přibližování k těmto cílům formuje vůli, stimuluje schopnosti, přináší uspokojení. Nezdary v přibližování k cílům působí frustraci, často hlubokou, někdy i patologickou.

Prostřednictvím cílů na jedince silně působí společnost, kolektiv, vychovatelé i jedinec sám na sebe. Význam životních cílů pro duševní zdraví odpovídá obecně uznávanému významu motivace v osobnosti, i zkušenostem z poradenství a z psychoterapie. Je v zájmu duševního zdraví, aby člověk měl cíle přiměřeně vysoké, aby to byly cíle v souladu s cílem společnosti i s jedincovými předpoklady (schopnostmi, rysy osobnosti, zdravotními předpoklady aj.) Život člověka a duševní zdraví se narušují, když po dosažení jednoho cíle anebo po změně realizačních podmínek vznikne „vakuum“, kdy se člověk octne bez dalšího přiměřeného cíle.

1.1.4. Činnost

Cíle se realizují činnostmi. Déletrvajícím nedostatek činnosti, popřípadě činnosti realizované s uspokojením, vytváří nepříznivou, frustrující situaci. Činnost uskutečňovaná se zájmem, s láskou, s uspokojením a také kombinování rozmanitých činností (v práci, ve volném čase) působí příznivě z hlediska všestranného rozvoje osobnosti a duševního zdraví, zvyšuje též odolnost k náročným životním situacím.

1.1.5. Osobní vztahy

Psychologie a psychiatrie stále více zdůrazňuje význam osobních vztahů. Dříve se spatřovaly příčiny neuróz a příbuzných poruch ve vrozených předpokladech nebo v konfliktech vnitřních, biologických potřeb, kdežto nyní převážně ve vztazích člověka s prostředím, zejména společenským, a to zvláště v osobních, interpersonálních vztazích.

V příznivém případě mají osobní vztahy znaky vztahů kolektivních. Rodina je první kolektiv, ve kterém se dítě vyvíjí a učí. Osobní vztahy vznikají a vyvíjejí se, popřípadě se narušují, působí na osobnost příznivě nebo nepříznivě. Příznivé osobní vztahy působí pozitivně na formování osobnosti, když to jsou vztahy odpovídající společnosti, jejím principům – včetně principu úcty k člověku a požadavkům na něho – a sociálním skupinám a rolím, které odpovídají rozvoji dané společnosti.

Osobní vztahy se naopak formují nepříznivě, narušují se a jejich působení na osobnost

je nepříznivé při nedostatku společných a společensky hodnotných cílů a činností; při způsobu života, který je v rozporu s rozvojem společnosti (např. přílišné zaměření na konzum), s principy spolupráce, úcty k člověku a kolektivismu (různé formy egoismu, autokratičnosti, ovládání druhého člověka, jeho donucování k jednostrannému přizpůsobení apod.); při agresivním řešení rozporů v osobním vztahu, ale také při ponechání konfliktu bez řešení.

Bylo by neopodstatněné spoléhat na to, že historický vývoj dané společnosti automaticky zformuje rodinu, pracovní i jiné skupiny a kolektivy a osobní vztahy. Je velmi důležitým úkolem výchovy a sebevýchovy i širšího okruhu formativního působení (umění, komunikačních prostředků aj.) pomáhat k adekvátnímu formování osobních vztahů u dětí a mládeže. Je to také úkolem učitelů, poradců a psychologů.

Formování zdravé osobnosti závisí tedy na množství činitelů společensko-historického vývoje, širšího i nejbližšího společenského prostředí, výchovy i tělesného vývoje; závisí však také na autoregulaci a sebevýchově. Poznatky o formování zdravé osobnosti mohou v té nebo oné formě a míře přispět k úsilí o formování zdravé osobnosti žáků a učitelů a následně tak zdravé společnosti.¹

1.2. Učení a jeho širší význam

1.2.1. Životní učení

Při slově učení se lidem v současné době nejčastěji vybavuje škola, učitelé a žáci, učebnice a zkoušky, příprava na budoucí povolání s jejími radostmi i starostmi. V psychologii a jejich příbuzných oborech se chápe učení širěji. Člověk se učí i mimo školu, učí se již od raného dětství.

Termín učení označuje získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného. Učení jedince přizpůsobuje ke společenským podmínkám a požadavkům a připravuje jedince pro život ve společnosti. Životní úloha lidského učení je v aktivním vyrovnávání se s životním prostředím, přírodním, a zejména společenským, v získávání předpokladů pro plnější, aktivnější a tvořivější život.

„Výsledkem lidského učení může být osvojení vědomostí, dovedností, návyků a postojů, ale také změna psychických procesů, stavů a vlastností.

¹ ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1980, str. 353-355.

Vědomosti jsou soustavy představ a pojmů, které si člověk osvojil.

Dovednosti jsou získané dispozice pro užití vědomostí, pro řešení problémů, pro vykonávání činností určitého druhu.

Návyky jsou získané dispozice podněcující k vybavení určitých pohybů nebo úkonů určité situace.²

Pro děti ze západní části světa, je učení se od narození zcela běžná věc. Základní návyky děti získají již ve své rodině, vědomosti a dovednosti si pak osvojí ve škole.

Většina dětí z chudých oblastí Indie takové štěstí bohužel nemá. Mnoho dětí zde od útlého věku musí živit nejen sebe, ale hlavně svou rodinu a tak nemají možnost navštěvovat školu. Do života jsou tito jedinci velmi poznamenáni a znevýhodněni. Jejich vědomosti, dovednosti, návyky a postoje jsou omezeny na získávání jen z rodinného prostředí, které je často nefunkční a nebere v tomto ohledu na děti a jejich vývoj příliš zřetel, v rámci nějaké individuální péče a učení. Děti z chudých rodin v Indii rychle „dospívají“ a jsou nuceny od útlého dětství manuálně pracovat či si sami obstarávat potravu, např. žebráním na ulici. Základním dovednostem jsou učeny tzv. za chodu, mnohdy jako samouci a vědomosti, které se netýkají dané práce, často dle jejich rodin a okolí ve kterém žijí, nejsou potřeba.

Z psychologického hlediska je toto vývojové období, nazývané dětstvím pro člověka velmi důležité, aby se z jedince stala zralá a zdravá osobnost, která by byla schopna přežít v dnešní moderní společnosti, bez toho, aniž by byla psychicky poznamenána, společností vyčleňována a neschopna se sama uživit.

Kapitola dětství, vývoj dítěte a jeho vývojové potřeby, jsou v Indii často velmi opomíjeny. Většina dětí z chudých rodin neví, co to vlastně dětství znamená. Děti je zde na ulici tolik, že pojem dítě nemá žádnou větší hodnotu.

1.2.2. Specificky lidské učení a sociální učení

Učení člověka na rozdíl od učení zvířat se liší společenskými aspekty. Když se člověk učí, účastní se přitom celý soubor specificky lidských momentů, zformovaných životem ve společnosti: řeč a abstraktní myšlení, vědomí, vůle, společensky zformované city a motivy aj. I tehdy, když se zdá, že se člověk učí zcela sám – např. o samotě studuje knihy, řeší

² ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1980, str. 45-46.

matematickou úlohu, atp. - ve skutečnosti vykonává činnost, která je závislá na společnosti; na poznatcích získaných předchozími generacemi, na práci lidí, kteří vyrobili knihy nebo jiné pomůcky, na požadavcích a úkolech, které společnost klade na žáka při učení atd.

Sociální povaha lidského učení se projevuje zejména v těchto skutečnostech:

- Jedinec při učení přejímá zkušenosti druhých lidí, ve zhuštěné podobě si osvojuje výsledky celých generací, celého dosavadního historického vývoje; to se týká jak vědomostí, tak dovedností senzomotorických a intelektových a také společenských norem (morálních, právních, estetických aj.) a způsobů chování, zejména ve vztazích mezi lidmi; společnost mu v tom více nebo méně pomáhá prostřednictvím rodičů, učitelů a dalších osob, škol a dalších výchovných institucí, různých pomůcek apod.
- Tyto skutečnosti umožňují, aby lidské učení bylo nesrovnatelně efektivnější než učení zvířat. Vzhledem k tomu, že člověk je v okamžiku narození pro život méně připraven než zvířata, tak ve zvýšené míře velice záleží na jeho vývoji a učení.³

„Učení obecně je získávání zkušeností a pozměňování jedince v jeho interakci s prostředím v průběhu jeho života; slouží lepšímu vyrovnávání jedince s prostředím. Lidské učení je soubor procesů, kterými si člověk osvojuje specificky získané dispozice (zejména vědomosti, dovednosti, návyky a postoje) a rozvíjí své psychické procesy, stavy a vlastnosti (zejména rysy charakteru a schopnosti). Člověk při učení využívá – v různé míře a formě zkušenosti společnosti a její přímé pomoci ve výchovně vzdělávacím procesu. Učením se zvyšují možnosti člověka k vykonávání náročných činností, k působení v přírodě a společnosti, rozvíjí se lidská osobnost a její společenský přínos.“⁴

1.2.3. Druhy lidského učení

V souvislosti s praktickou problematikou výchovy a vyučování můžeme rozlišit především tyto druhy lidského učení:

- **Učení poznatkům** – tato forma učení nejvíce odpovídá tradičnímu chápání školního učení, výsledkem jsou převážně vědomosti.
- **Učení senzomotorickým činnostem** – výsledkem tohoto učení je převážně osvojení senzomotorických dovedností, rozvoj vnímání a představ, pohybů a

³ ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1980, str. 51.

⁴ tamtéž, str. 52.

senzomotorických pohybů.

- **Učení intelektuálními činnostmi** (učení metodám řešení problémů) – výsledkem je především osvojení intelektových dovedností, rozvoj myšlenkových operací a procesů a intelektových schopností.
- **Sociální učení** – sociálním učením se člověk učí „žít mezi lidmi“. Při sociálním učení si jedinec při styku s druhým člověkem nebo se sociální skupinou osvojuje dovednosti, návyky a postoje potřebné ke styku s lidmi, přejímá za své morální, estetické a jiné normy ve společnosti, zároveň se formují jeho motivy a rysy, jako např. individualismus – kolektivismus, agresivita – smysl pro spolupráci atd. Elementární formy sociálního učení jsou učení napodobením, sociálním zpevněním a identifikací.

a) Učení napodobením - forma sociálního učení, která je nejstarší v historii společnosti i ve vývoji jednotlivce. Ve společnosti na nízkém vývojovém stupni je to hlavní způsob učení a předávání společenských zkušeností; dítě napodobuje dospělé v jejich práci a v denním životě. Učení napodobením má význam i při výcviku pracovním, sportovním, při osvojování senzomotorických dovedností (učení podle názorné ukázky), zejména však od raného dětství při osvojování nesčetných způsobů chování ve vztahu k druhým lidem. Dítě napodobuje – často nevědomě – chování svých rodičů, starších dětí, jiných osob z prostředí či filmových postav atp.

Dítě se učí napodobením řeči, mimice a gestikulaci, otevřenému nebo zdrženlivému projevu citů. Napodobením dítě přejímá od své rodiny způsob života, společenské názory a postoje, způsob chování k lidem vyjadřující úctu k člověku a spolupráci, nebo naopak povýšenost a agresivitu. Napodobení je důležitým mechanismem při vzniku závislostí jako např. alkoholismu, kouření a jiných drogových závislostí a některých patologických projevů.

b) Učení sociálním zpevněním – rodiče zpravidla chválí a odměňují dítě za chování, které odpovídá jejich požadavkům, normám a zvyklostem dané společnosti. To působí na dítě jako zpevnění, posílení a dítě si tím upevní jednání. Zpevnění přichází od druhé osoby, popřípadě od sociální skupiny, proto se hovoří o sociálním zpevněním.

Sociální odměnou bývají různé formy pochvaly, projevy sympatie, lásky, uznání aj. Sociálním trestem pak naopak projev nesouhlasu, zamítnutí, citové zavržení, odepření projevů sympatie

a lásky, vyloučení z kolektivu aj. Nejen rodiče, ale také vrstevníci, kamarádi, spolužáci, učitelé, jednotlivci i sociální skupiny mohou působit sociálními odměnami a tresty a tak zasahovat do procesu sociálního učení. Jednotlivci, učitelé i sociální skupiny působí na průběh sociálního učení již tím, že projevují své očekávání (anticipaci), jak se bude jedinec chovat. Každodenní zkušenost spojená s rozmanitými způsoby působení, sociálního odměňování a trestání vede následně dítě k tomu, aby se chovalo podle toho, co se od něho požaduje a očekává. Tímto způsobem se pak děti mnoho naučí (alespoň na určitou dobu) způsobilému, ohleduplnému, ukázněnému, kooperativnímu a společensky schvalovatelnému způsobu chování. Mnoho jedinců však, ale stejně tak tím samým mechanismem sociálního učení se naučí pravému opaku, tedy neukázněnému, bezohlednému, agresivnímu nebo jinak společensky nežádoucímu způsobu chování, protože rodiče, učitelé nebo jiní lidé shodou okolností soustavně projevovali očekávání, že se jedinec bude chovat právě takovým nežádoucím způsobem.

Očekávání, anticipace druhých lidí pak dříve nebo později často jakoby přinutí „vmanévruje“ jedince do určité role, do určitého způsobu chování a tím někdy i do trvalejšího rysu charakteru

c) Identifikace – ztotožnění se s osobou, ke které má jedinec velmi kladný vztah. Úsilí jedince stát se takovým, jako je tato osoba. Identifikace souvisí s napodobením, jde především o „vnitřní“ charakteristiky osobnosti, jako je např. „statečnost“, „obětování se druhým“ nebo naopak „bezohledné prosazování vlastní vůle“ apod. Každý člověk – zejména dítě a mladý člověk – se někdy identifikuje s někým: s otcem, s učitelem, se známým sportovcem, s hrdinou z filmu apod. Přejímá za své jeho názory a zásady (a tím i normy určité společenské skupiny, ke které ta osoba patří), dochází ke zvnitřnění neboli interioraci těchto původně vnějších společenských požadavků a norem. Jedinec pak srovnává – v některých případech přímo záměrně a uvědoměle - své chování a jednání s osobou, s kterou se identifikuje, se svým vzorem či ideálem, s vnitřními, interiorizovanými normami. Podle toho pak hodnotí a koriguje své chování a jednání. Je to zvláštní případ autoregulace při učení. Učení identifikací odpovídá již vyššímu stupni ve vývoji jedince, je to mechanismus, který je důležitý z hlediska sebevýchovy a rozvíjení aktivity osobnosti.

Je důležité zmínit moment z etiky, že z morálního hlediska nestačí plnit příkazy a normy jen proto, že to společnost vyžaduje, že k tomu nutí rodiče, učitelé, veřejné mínění, ale podstatné je to, aby člověk dobrovolně přijal morální požadavek za vlastní. Právě učení

identifikací je důležitým mechanismem, formování morálních aspektů osobnosti, morální výchovy a sebevýchovy.⁵

Milióny dětí z chudých rodin v Indii, které vyrůstají na ulici a téměř bez rodičovské péče, mají život již od raného dětství plný překážek a problémů. Zvláště jsou-li ve většině případů jejich rodiče alkoholici, vývoj dítěte je těžce poznamenán. Následkem toho děti nemají osvojené základní sociální návyky a postrádají morální zásady. Děti se zde od raného dětství učí jen žebrot a identifikují se s osobami žijícími na ulici. Takto většinou probíhá celá výchova a sociální učení chudých „dětí ulice“, mnohdy až do dospělosti.

Ty děti, které mají to štěstí, že se o ně rodiče od narození starají a jsou schopni posílat své děti díky finančním prostředkům do školy, tak právě zde se často děti setkávají s druhým problémem Indie. Učitelé ve školách nejsou mnohdy dostatečně kvalifikovaní pro vykonávání své práce, neumějí s dětmi odborně a adekvátně pracovat úměrně jejich věku, nezabývají se správnými formami učení a motivací. Často používají fyzické tresty, kterými si zjednávají autoritu a pozornost. Děti vykládané látce často nerozumí, z důvodů špatné formy interpretace učitelů. Učitelé s dětmi nerozvíjejí senzomotorické učení, učí děti jen látku memorovat – učit se věty nazpaměť a více je nezajímá. Tento způsob učení je v Indii velice nešťastným a problematickým. Děti jsou ve školách přetěžovány a prakticky se ve výsledku do života tolik potřebného nenaučí.

⁵ ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1980, str. 52-54.

2. INDIE

Indie je jedna z nejstarších civilizací světa, s bohatým kulturním dědictvím

Oficiální název: Indická republika, v hindi Bhárat Ganrádža.

Hlavní město: Nové Dillí – nejhustěji obydleno, žije zde 28 000 obyvatel na km²

Rozloha: 3 287 590 km² (7. na světě) z toho 9,5 % vodní plochy

Počet obyvatel: 1 210 miliardy obyvatel (2011) – druhá nejlidnatější země světa

Státní zřízení: parlamentní republika – administrativně rozdělena na 28 svazových států, 6 svazových teritorií a teritorium hlavního města, s demokratickým, parlamentním zřízením

Vznik: 15. srpna 1947 (nezávislost na Velké Británii)

Měna: indická rupie – Rs, INR : 1 USD = 45,16 INR, 1 EUR = 59,66 INR

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 47,5 %. (2005)

Průměrná délka života: muži 67 let, ženy 72 let

Průměrný přírůstek obyvatelstva: 1,38 %.

Podíl obyvatel žijících pod hranicí chudoby: 25%

Náboženské složení: hinduismus 940 milionů obyvatel (80 %), islám 158 milionů obyvatel (13,4 %), křesťanství 27 milionů obyvatel (2,3 %), sikhismus 22 milionů obyvatel (1,9 %), buddhismus 8 milionů obyvatel (0,8 %), džinismus 4 miliony obyvatel (0,4 %)

Úřední jazyk: hindština (ovládá ji přes 40 % obyvatelstva), angličtina je druhým uznaným úředním jazykem, Každý svazový stát si k hindštině může zvolit svůj oficiální jazyk, indická ústava uznává 18 hlavních jazyků a dále se zde také mluví 1650 dialektů.

Asi 10tina obyvatel žije ve městech nad 1 milion obyvatel, kterých má Indie 42. Největší je Mumbai s 16,4 mil. (aktuálně druhé nejlidnatější město světa), dále hlavní město Nové Dillí s 12,8 mil. (4. nejlidnatější na světě), třetím v pořadí je Bangalore s 5,3 mil.⁶

2.1. Základní poznatky o Indii

Indie je více jak 5 tis. let starou civilizací

- V Indii se mluví 325 jazyky, 1600 dialektů, 18 oficiálními jazyky, Indie je největším

⁶ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 20-21.

anglicky hovořícím národem na světě

- Celkový HDP Indie je 870 miliard USD, míra růstu HDP je 8%
- Indie má parlamentární systém a je oficiálně největším demokratickým zřízením na světě
- Indie je čtvrtou největší ekonomikou světa
- Disponuje třetí největší armádou na světě
- Je zde největší světová líheň vědců a inženýrů
- Indie má svůj vlastní vesmírný program
- Indie disponuje 380 univerzitami a 11 tisíci fakultami
- V roce 2008 dosáhl počet zaměstnanců v oblasti IS (software) více jak 2 mil, což činí Indii v IS/IT světovou velmocí
- Jack Welch (General Electric), Bill Gates (Microsoft), a Michael Dell (Dell) považují Indii za největší a nejpozoruhodnější zdroj intelektuální pracovní síly na světě.⁷

2.3. Sociologické rozdíly

„Indie je kulturně a přírodně bohatou zemí, zemí protikladů a kruté krásy, má stovky nádherných památek i přírodních oblastí. Vysoké hory na severu, teplé moře na jihu, horské ledovce i poušť. Tyto přírodní skvosty jsou ale vykoupeny velkou chudobou obyvatelstva a nerozvinutou zdravotní péčí.

Indie má dvě tváře. V posledních letech zaznamenává rychlý hospodářský rozvoj, stává se z ní třetí světová velmoc, avšak její rozvoj se dotýká obyvatel země velmi nerovnoměrně. Na jedné straně zde najdeme nejmodernější IT průmysl, výrobu jaderných zbraní či kosmický program, na straně druhé zde umírají lidé bez lékařské péče, milióny dětí jsou nevzdělané a nechodí do školy, a poslední dobou se zde také rapidně rozšiřuje nemoc AIDS.

Čtvrtina obyvatel zde žije pod hranicí chudoby, tj. s denním příjmem menším než jeden americký dolar. Odhaduje se, že v příměstských slumech⁸ žije stále na 50 milionů lidí.

⁷ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 22.

⁸ Indická chatrč – chatrčová osada

Boj s chudobou znamená v podstatě jediné, vytvářet nová a nová pracovní místa. Indie je tak nucena každoročně vytvořit pro udržení stavu na deset milionů nových pracovních míst.

Nejslabší stránkou současné Indie jsou propastné sociologické rozdíly. V Indii je velké procento negramotných obyvatel, což velmi kontrastuje se systémem špičkových vzdělávacích institucí. Indie je z tohoto pohledu zemí dvou extrémních světů. Světa pohádkově bohatých a světa neuvěřitelně chudých. O co větší je chudoba prvních, o to více bohatne strana druhá. I přes nekonečné úsilí místních vlád a v důsledku i celého vyspělého světa, velikost Indie bohužel neumožňuje, aby se situace zlepšovala rychleji. Dochází zde k posunům, ale z našeho střeoevropského pohledu, jen k velmi pomalým. Pracovní podmínky jsou zde pro mnohé velmi kruté, pro Evropany nepochopitelné, pro místní obyvatele zcela obvyklé. Mnoho z nich je rádo i za tu nejpodřadnější práci, jen aby mohli uživit svou rodinu. Kontrolní systémy zde nefungují a kdo pobýval nějaký čas v Indii, pochopí, že mnohé je i zcela nekontrolovatelné. Životní podmínky téměř čtvrtiny Indů jsou katastrofální. Aby vůbec přežili, stěhují se na okraj velkých megapolí, kde přežívají v plechových chýších - podobných stanovým táborem, bez dostatečné hygieny, zdravotní péče, o vzdělání ani nemluvě. Tyto tzv. „slumy“ jsou největší hrůzou současné Indie. Vše je ale třeba vnímat v kontextu s její velikostí.

Např. v Bombaji (Mumbai), která je hlavním obchodním centrem Indie, kde žije téměř 16,4 mil. obyvatel, tak z toho více jak 7 mil. jich žije v plechových osadách na kraji města. V této slumové oblasti vychází na 7 tis. lidí jeden kohoutek dostupné pitné vody. Ale skoro každá „domácnost“ má kabelové připojení, aby mohli sledovat Bollywodské filmy, a utíkat si tak z kruté reality. Jak smutné, paradoxní a pro nás naprosto nepochopitelné.

V neznámějším jihoindickém městě Bangalore, byla vytvořena zóna, která je světově proslulá, jako IT centrum Indie. V této několikamilionové metropoli, uprostřed indické džungle, je možné nalézt paláce nejvýznamnějších světových producentů z oboru IS/IT, špičkové výzkumné a datové základny, kvalitní univerzity, průmyslové zóny a vědecká pracoviště. Bangalore si tím vysloužilo název „Silicon Valley of Asia“, na jehož základě vznikají další podobné zóny ve světě. Vlastní technologická vybavenost Indie je nicméně velmi různorodá. Ve velkých městech je na vysoké úrovni, srovnatelná s jinými světovými metropolemi, naopak venkov je z tohoto pohledu velmi zaostalý, což odpovídá mimořádné míře chudoby na vesnicích, kde je špatná infrastruktura a školy nevalné kvality.

Z vlastních zkušeností vím, jak jsou v Bangalore tyto rozdíly do očí bijící a velmi smutné. Město s tak velkým ohlasem ve světě, co se IT průmyslu týká a na druhé straně zde

na ulicích žije tisíce chudých žebrajících rodin s dětmi, jejichž děti pravděpodobně nikdy nedosáhnou ani 5 tříd základního vzdělání, aby se naučily alespoň číst a psát.“⁹

2.6. Jižní Indie

Jižní Indie zahrnuje celý indický poloostrov, tvoří ji 4 státy: Andhra Pradesh, Tamil Nadu, Karnataka a Kerala. Žije tu přibližně 360 milionů obyvatel a jejich průměrná gramotnost je zde 73%. Stát Kerala, patří k nejlevicovějším státům Indie. Žije zde většina z celkového počtu křesťanů a většina dětí zde chodí do školy, převážně do křesťanské. Zároveň má Kerala největší gramotnost v celé Indii – 91%. V jižní Indii je nejvíce zastoupeno zemědělství, kde pracuje 47, 5% populace.¹⁰

⁹ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, 22-24.

¹⁰ tamtéž, str. 24.

3. INDICKÉ DĚTSTVÍ

Velkým protikladem stále se zvyšujícímu počtu dětí, které musí těžce pracovat, je tradiční výchova indického dítěte.

3.1. Indické dítě

Malý hinduista roste ve šlépějích vtělení boha Višnu, malého Krišny, jehož rozpustilým kouskům se zbožně obdivovali v severoindickém Vrindávanu. Křišnovská legenda božského dítěte poněkud připomíná křesťanskou legendu našeho malého Ježíška. V Indii v malém dítěti vidí jeho okolí díky této legendě ztělesnění malého Krišny. Čímž jeho dětské projevy nikdo neomezuje, neokřikuje a neukázněje. Dítě je podle tradice nejbližší dokonalému božskému stavu a dospělý by se měl naopak učit jeho prožívání a cítění světa. V praxi to znamená, že dospělí, kteří o dítě pečují se spíše snaží přizpůsobovat jeho požadavkům než jej usměrňovat. Tradiční rodina sestává z několika různě spřízněných členů po mužské linii a je tu vždycky někdo, kdo se dítěte ujme a věnuje se mu. To vše se odráží v jeho pozdější samostatnosti a schopnosti čelit samotě, kterou většina Indů považuje za učiněné neštěstí a utrpení. Dokonce, věčný a často nerealistický indický optimismus jako rys mentality bývá připisován tomuto počátečnímu období. Nukleární rodiny sestávající jen z manželů a jejich dětí mají v Indii zatím natolik krátkou historii, že se těžko dá odhadnout, jak se projeví na mentalitě tento okolnostmi vynucený prvek. Moderní výchova nukleárních rodin ve velkých městech, upřednostňuje umístování dětí do jeslí. Jesle, pokud jsou, mívají velice rozličnou úroveň a problémy kolem nich bývají také různé, jako například, zda umísťovat děti do jeslí, kam chodí děti dalitek,¹¹ jakožto členů nejnižší vrstvy indické společnosti. Mateřská dovolená v Indii se nevztahuje na všechny, pouze ve státní službě je to v současnosti 6 měsíců po narození dítěte a další dva roky jsou neplacené, pokud žena chce. Pro většinu žen, které si vydělávají drobnou výrobou a jsou samostatně výdělečně činné, ovšem žádná mateřská dovolená není.

V rodině se koná kolem třetího roku věku dítěte slavnostní „oholení hlavičky“; zajde se s ním do chrámu a vlásky se obětují božstvu. Od nynějška by se mělo začít se začleňováním dítěte do společnosti – s jeho socializací. Období klidu trvá do jeho pátého roku, kdy začíná nové období a nastává určitý zlom ve vývoji osobnosti. Chlapec bude uveden do společnosti mužů, dívka se začne zdůrazňovat, že z ní má vyrůst žena, nejprve nevěsta a pak snacha.

¹¹ dalité – nejnižší kasta. Tzv. nedotýkatelný

Roztomilá, někdy až těžko snesitelná rozpustilost tímto okamžikem většinou končí. Zhruba ve stejné době začíná také učení, a to opět rodinným obřadem. U bráhmanského¹² chlapce začíná obřadem upanajana - uvázáním posvátné šňůry přes hrudník. Zároveň by se měla konat šráddha – oběť zemřelým předkům. Tímto tedy bezstarostné dětství indických dětí končí, neboť přibližně zároveň nastupuje dítě do školy – bez obřadů, za to často po usilovném snažení rodičů, aby jej umístili do školy s dobrou pověstí, se školním autobusem apod., podle vlastních finančních možností a představ. Tento zlom, náhlý nástup drobných frustrací, jakým je dítě na Západě vystavováno vlastně od narození, vytváří podle některých autorů indické literatury „vnitřní pocit nestability a nejistoty.“

Takový zlom může však ve městech nastat i dříve, neboť vzdělané vrstvy se snaží dát dítě do školky, pokud možno do vybrané školy s dobrou pověstí. Mnohdy to může obnášet vystání fronty před zápisem, třeba i od brzkých ranních hodin. Školky přijímají děti obvykle od dvou let, některé i dříve. Žádaná prestižní zařízení si kladou podmínky, které mohou připadat až kuriózní, např. dítě nesmí být v den zápisu mladší než rok a tři čtvrtě, ale ani starší než dva roky a čtvrt. Rodiče se někdy uchýlí k prohlašování dítěte za starší nebo mladší, neboť absolvování prestižní školky usnadňuje pozdější přijetí na prestižní školu, a bude tak kráčet s dítětem až do dospělosti, kdy se bude rozhodovat o jeho budoucnosti. Děti absolvují přijímací pohovory, kdy je zkoušena jejich zralost a inteligence. Ve školkách se ideál malého Krišny nepěstuje, svěřenci se záhy začínají učit číst a psát. Školky nebývají zařízení s celodenní péčí, ale předškolní vzdělávací zařízení.

Na děti středních vrstev bývá ve školách kladeno dost velké břemeno, jsou nucené neustále se jen učit. Rodiče se snaží posílat je do škol s anglickým vyučovacím jazykem, což je samo o sobě náročné. Je běžné, že rodiče jim na některé předměty platí doučování.

„Ať jste z jakékoliv vysoké kasty, ať vaše rodina vlastní sebevíc půdy, není-li v dosahu od vaší vesnice žádná dobrá škola s vyučovacím anglickým jazykem, skončí vaše děti na dně pracovního trhu“. Madhu Kishwarová V této souvislosti mluví o „celoindické superkastě“ mluvící anglicky a o „nových brahmánech“.

Indický autor Pavan K. Varma se vyslovuje velmi kriticky o rodinách středních vrstev: „Dítě začne být pod tlakem už jako batole: přijetí do dobré školky, není žádná samozřejmost. Ctižádostiví rodiče začnou plánovat dítěti kariéru dřív, než se naučilo počítat do deseti. Tlak na dobré výkony ve škole je nesmírný, neboť rodiče vědí, že pro přijetí na vyšší specializované školy musí mít dítě přes 90 bodů (ze sta). Úzkosti rodičů nemohou

¹² bráhmani – nejvyšší kasta - kněží

nezasahovat děti. Školy se stávají kolbišti a radost i bezstarostnost mládí se poztrácí někde cestou. Další znatelný trend mezi dětmi je, že mnohem méně čtou, hlavně pro zábavu. Čtou-li vůbec, pak knihy, které jim mohou dopomoci k lepším známkám při přijímacích zkouškách, jako jsou příručky všeobecných znalostí nebo encyklopedie.“¹³

Děti z nemajetných rodin se ve škole, jaká je jim dostupná, musí také činit. Mnoho z předmětů, o kterých se ve škole učí, byť i jejich mateřským jazykem, v životě vůbec nepoznaly (např. chudé dítě z Bangaloru nikdy nevidělo horu; za to zná řadu praktických věcí), rodiče jim v učení nemohou pomáhat a nemohou jim platit doučování. Velká vydání pro ně znamenají už samotné sešity a učebnice, ve většině školách i školní uniforma.

3.2. Typický život chudé indické holčičky

Domov Aníty je něco mezi chatrčí a domkem, stavba z různě nalezených cihel, uvnitř rozdělená na dvě malé místnosti. Aníty rodiče ji postavili na městském pozemku v západním Dillí, když přišli za prací z Rádžasthánu. Tehdy jim bylo 25 a 18 let, Aníta byla miminko. Později se narodila mladší sestřička. Obydlí stojí uprostřed obytné čtvrti středních vrstev, ne ve slumové - chatrčové osadě, což je výhoda. Anítiny rodiče vydělávají žehlením prádla. Elektřinu nemají, vodu nosí z domu na protější straně ulice. Kromě doby dešťů probíhá většina života rodiny na malém prostranství před chatrčí, přímo na okraji rušné ulice. Venku se také žehlí. Chatrč je těsná, a také věčně plná vyžehleného i nevyžehleného prádla.

Anítě je deset let, chodí do čtvrté třídy. Její povinnosti daleko přesahují rámec školy. Vstává v půl šesté a jde pro mléko, s malou sestřičkou za ruku. Za čtvrt hodiny je zpátky, zamete pracovní prostranství před „domkem“ a jde pro prádlo ke čtyřem zákazníkům. Pak se teprve vykoupe (poléváním z vědra), učeše se, posnídá placku a mléko a v půl osmé vyráží do školy, která je naštěstí blízko. Vrací se po třinácté hodině, poobědvá placku s trochou zeleniny a už na ni čekají uzly vyžehleného prádla, které roznese zákazníkům. Za vyžehlení pánské košile se platilo v roce 2009 – 2 rupie¹⁴. Ve čtyři hodiny jde znovu pro mléko. Další pochůzky kvůli prádlu trvají obvykle do devíti večer. Někdy se trochu nají u některého zákazníka, jindy večerí doma až po desáté hodině s rodiči. Průměrně obejde s prádlem 25 domácností denně, jedna pochůzka trvá asi čtvrt hodiny, uzel prádla váží nejčastěji kilogram až dva a půl, ale může vážit i tři a půl. V polovině domácností musí prádlo vynést po schodech nahoru.

¹³ *Zrcadlo Indie 20. století v díle hindských spisovatelek*, Orientální ústav Akademie věd ČR v.v.i., str. 28.

¹⁴ 0,75 Kč

Zpravidla teprve po desáté hodině usedne k domácím úkolům a učení. Látka se skládá z velké části memorování, takže se děti bez domácího učení neobejdou. V období zkoušek pomáhá Anítě s učením otec, který má nižší střední vzdělání, tj. deset tříd. Učení může trvat také až do jedné hodiny v noci, neboť dříve než po desáté nezačne. Jelikož nemají doma elektřinu, píše Aníta úkoly při lucerně a učí se obvykle pod lampou na ulici, která dává více světla. Dříve se k učení nedostane i proto, že v přestávkách mezi pochůzkami s prádlem musí hlídat malou sestřičku a vykonávat drobné práce v domácnosti, k nimž se kvůli žehlení nedostane.

Hračky Aníta nemá, s dětmi v okolí si hraje málokdy. Její matka si ani nepřeje, aby kamarádila s děvčátky ze sousedství, protože jsou to děti zámožnějších rodin a Aníta by mohla pochytit jejich záliby a zájmy, kterým by rodiče nemohli vyhovět. Děti ze slumové oblasti zase nejsou žádoucí společnost.

Ve škole se učí Aníta spíše podprůměrně. Učitelka v místní škole patří k těm kvalifikovanějším a pozornějším a správně odhaduje situaci, že děvče není nenadané, ale je přetěžováno domácí prací. Kromě toho jsou učebnice psány obtížným literárním jazykem, jakým se doma nemluví. Anítin otec měl původně v úmyslu nechat ji vychodit jen povinných 5 tříd. Chtěl, aby uměla číst, zejména čísla a nápisy na autobusech, důležité dokumenty a podepsat se. Když vidí, že jeho dcera dokáže víc, je ochoten ponechat ji ve škole dál. Středoškolské vzdělání však vylučuje, už z toho důvodu, že by vzbudilo nevoli v příbuzenstvu a že by pro děvče pak těžko hledali ženicha v kastě. Matka by si přála, aby se dcera naučila šít – to pak může vykonávat i doma; takže nevzbudí pohoršení příbuzných a kasty. Aníta by však ráda byla učitelkou.¹⁵

Takovýto osud jako Aníta má miliony indických dětí. Přesto všechno je to určitý malý krok kupředu, protože matky Aníty je negramotná. Aníta přitom nepatří mezi nejchudší vrstvu obyvatel.

Co se týká vzdělání, nejhůře na tom jsou děti z nejnižší kasty – dalitské děti. Přes nápisy na ulici o zákazu „nedotýkatelnosti“ na které upozorňují i nápisy v autobusech, děti bývají ve škole velmi diskriminovány a musí sedět stranou ostatních dětí. Tento přístup společnosti k dětem, že jsou něco doslova špatného a „špinavého“ aniž by věděly proč, je již od raného dětství velmi psychicky traumatizuje a poznamenává na celý život.

¹⁵ *Zrcadlo Indie 20. století v díle hindských spisovatelek*, Orientální ústav Akademie věd ČR v.v.i., str. 128-129.

4. NEGATIVNÍ ASPEKTY OVLIVŇUJÍCÍ INDICKÝ ŽIVOT

4.1. Kasty

V dnešní době v Indii stále přetrvává stigmatizace podle kastovního systému, do kterého se Ind narodí. Následně svoji příslušnost k dané kastě nemůže již do konce života změnit.

Kastovní systém se začal v Indii vyvíjet v rámci rozčlenění společnosti do stavovských varn.¹⁶ V roce 1800 – 1500 př. n. l. do Indie přicházeli ze severozápadu kočovní Áryové - „vznešení, urození“, jak sami sebe nazývali. Proces jejich splývání s původními obyvateli byl zdoluhavý, často bolestný a probíhal i ve střetech.

Základní varny byly čtyři:

- Nejvýše stála kněžská varna *bráhmanů*, kteří si monopolizovali výlučnou roli v náboženském rituálu.
- Druhá nejvyšší varna byli *kšátriové*, šlechticko-válečnická vrstva, k níž patřili i panovníci.
- Třetí varnou byli *vaišjové* – zejména zemědělci, řemeslníci a obchodníci.
- Nejnižší varnu tvořili *šúdrové* – služebná vrstva, která měla třem vyšším sloužit. Povinnosti jednotlivých varn podrobně zpracoval Manuův zákoník.¹⁷

Obyvatelstvo se však stále výrazněji diferencovalo profesionálně, hrál zde roli etnický element, dědičné povolání a řada dalších okolností. Přestup z jedné kasty do druhé není prakticky možný, ale postupně vznikaly kasty nové a ve středověku také některé kasty nebo jejich části přestupovali k islámu. K upevnění kastovního systému přispělo vedoucí a mocenské postavení brahmánů, kteří měli zájem na své nadřazenosti. Počet kast není v Indii přesně znám. Existují kasty celoindické, severoindické, jihoindické atd. Kastovní příslušnost lze obvykle rozeznat podle rodinného jména – dnes příjmení.

Slovo „kasta“ je portugalského původu z 16 st., kdy přistáli na jihu Indie Portugalci a zjistili, že je zdejší společnost rozčleněná do různých dědičných skupin. Nazvali je kastami a tento název se ujal v evropských zemích. Hinský název je *džáti* – zrození. Hinduista získává příslušnost ke své džáti zrozením, takže tato příslušnost je daná jednou provždy.

¹⁶ Varna znamená barvu, světlejší barva pleti byla znamením urozenosti.

¹⁷ byl vydán v 1.st., Jsou zde formulovány povinnosti jednotlivých varn., souhr bráhmanské modrosti, právní předpisy a životní rady.

Uvnitř kasty platí rodová exogamie – sňatky se nesmějí uzavírat mezi určitými rodovými skupinami. Ale nevěsta může pocházet z kasty nižší.

Nejnižší skupinu kastovní hierarchie tvoří bývalé „nedotýkatelné“ kasty – dalitové, kteří stojí vlastně už pod samotným dnem kastovní pyramidy. Tuto skupinu tvoří nejnižší vrstvy obyvatelstva, jež nebyly pojaty do kastovního systému, nebo potomci lidí, kteří v dávné době různým způsobem, např. pro uzavření nevhodného sňatku, byli vyobcováni z kasty, čistili cesty, spalovali mrtvé atp.¹⁸

Kastovní systém byl v roce 1950 oficiálně zrušen, zvláště diskriminace nejnižších kast. V Indii ale stále díky kastovnímu systému dochází k diskriminaci. Zvláště u nejnižší kasty dalitů, jejichž dětem bylo dříve vzdělávání zapovězeno. V některých částech Indie to tak bohužel stále funguje.

Spoustu dalitstích rodičů své děti do školy neposílá, protože jsou v zajetí nesmyslného stereotypního názoru, že jsou děti z dalitské kasty nevzdělatelné. Špatné školní výsledky některých dalitských dětí jsou většinou ale následkem této jejich celoživotní diskriminace, která nemá nic společného se současným zákonodárstvím. Dále mohou působit potíže některé úřední samozřejmosti, jako třeba nutnost předložení rodného listu. Při zápisu do první třídy mají rodiče často jen vágní představu o datu narození dítěte. Toto se netýká jen dalitů, určitá bezčasovost, v tomto případě lhostejnost k přesným osobním údajům je součástí indické mentality. Extrémně chudí rodiče musí často měnit místo pobytu kvůli dočasnému zaměstnání. Když se přesunou jinam, vyžaduje nové zařízení potvrzení o změně školy. Rodiče musí do dřívější školy několikrát zajít, aby potvrzení získali, a každá návštěva má za následek ztrátu denní mzdy. Častý je také rozpor mezi potřebami rodiny a školním rokem. Prázdniny se časově neshodují se sezonami sklizně, na níž se venkovské dalitské dítě zpravidla musí podílet.¹⁹

Dalitské děti jsou na mnoha školách částečně segregovány. Stává se to i na vysokých školách. Např. univerzita v Bangalore má dva bloky ze čtyř, které jsou rezervovány výhradně pro studenty „registrovaných kast a kmenů“ a pro ně funguje také zvláštní menza. Dalitský sociální pracovník uvádí: „Při vstupu na vyšší vzdělání prozrazuje jejich jméno registrovanou kastu, což se stává jejich identitou. Kroužky kamarádů mají společnou základnu – plynulou angličtinu, oblékání, stravovací návyky, kastu a třídu. Dalitští studenti nejsou výřeční. Ostýchají se jiným přiblížit. My (dalitové) totiž víme, že budou chtít znát naše příjmení,

¹⁸ *Zrcadlo Indie 20. století v díle hindských spisovatelek*, Orientální ústav Akademie věd ČR v.v.i., str. 181-183.

¹⁹ tamtéž, str. 130.

odkud jsme, na základě které kategorie jsme byli přijati. Těm otázkám se chceme vyhnout; nechceme být identifikováni.“

Na druhé straně se někteří vzdělaní dalitové velmi vzdáli své původní komunitě. Začnou napodobovat zvyky vyšších kast, aby lépe zapadli do společnosti, do níž se dostali. Mnozí se pak ocitli i na vysokých místech: např. dalitka Májaví se stala předsedkyní vlády v Uttarpradeši. Přesto mnoho nezměnilo. Májaví musí i tak často čelit diskriminujícím poznámkám.²⁰

Vláda si je tohoto problému vědoma a snaží se toto společenské stigma vyeliminovat a děti z nejnižších kast zvýhodňovat. Např. tím, že děti z těchto rodin nemusí platit školné na určitých školách, mají zdarma školní uniformy, stravu ve školní kuchyni a průkazy na veřejnou dopravu. Studenti na vyšších školách dostávají stipendia a dospělí jsou zvýhodňováni při hledání zaměstnání. Ne ale všude se to daří dodržovat, zvláště na venkově je kastovní systém stále živý a dalitové silně diskriminováni. Je potřeba neustálá osvěta tohoto problému ze strany vlády a větší začleňování těchto dětí do běžných škol. Ve školách na tuto problematiku klást důraz. Stírat kastovní rozdíly už od dětství a vychovávat tak všechny děti, jako sobě rovné.

4.2. Negramotnost

Problém negramotnosti trápí celou Indii a je to stále jedna z nejvíce diskutovaných otázek vůbec. Od roku 1951 se gramotnost zvýšila o 18% a nyní dosahuje 74%. Z toho jsou muži gramotní z 82%, ženy z 65%.

„Rozvoj vzdělání v Indii sice předběhl samotný ekonomický růst Indie, ale nemohl a nemůže se rovnat s obrovským přirozeným přírůstkem obyvatel. Následně nemohly všechny děti v Indii dostat základní vzdělání, čili se staly negramotnými a díky tomu se opět rodilo čím dál tím více budoucích negramotných. Mnoho dětí v Indii se sice naučí základnímu čtení a psaní, ale jsou nuceny nejčastěji kolem devátého roku, odejít ze školy, aby mohly jít pracovat. Nejčastěji na pole svých rodičů a podílet se tak na přežití rodiny.“²¹

²⁰ *Zrcadlo Indie 20. století v díle hindských spisovatelek*, Orientální ústav Akademie věd ČR v.v.i., str. 185

²¹ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 31.

4.3. Dětská práce

„Oficiální odhady indické vlády uvádějí, že v zemi pracuje sedmnáct milionů dětí. Už tento samotný údaj by řadil Indii na první místo. Nevládní organizace však za použití stejných výzkumných metod docházejí k více než dvojnásobnému počtu. Když se následně spočítají všechny děti, které nechodí do školy, jde až o sto milionů. Jak jsou takové odlišnosti možné? Oficiální výzkumy, ať už indické vlády nebo ILO, počítají pouze takzvané ekonomicky aktivní děti, které jsou za svou práci placeny. Naprostá většina dětí však pracuje ve vlastní nebo cizí domácnosti a nedostávají žádný plat. Je tedy téměř nemožné množství pracujících dětí spočítat přesně.

V Indii je dětská práce rozšířena už od pradávna. Děti zde vždy musely pracovat, především v zemědělství, kde pomáhaly svým rodičům. Později začaly pracovat i na ulicích a živit se pouličním prodejem. S příchodem rozvoje továren a manufaktur, později i zde.

Podle oficiálních údajů, se takzvané nejhorší formy práce vztahují jen na dva miliony dětí, tedy naprostou menšinu dětí. Neoficiální odhady MV Foundation²² docházejí ale až ke stovce milionů, když počítají všechny děti, které nemůžou chodit do školy a jsou následně nuceny těžce pracovat.

Na dětskou práci také měl a doposud má velký vliv kastovní systém²³

4.3.1. Nová forma otroctví

„Nejméně patnáct milionů dětí v Indii odpracovává dluhy svých rodičů. Většina nevzdělaných a chudých rodin v Indii nemá žádný majetek. Potřeba alespoň minimálních finančních prostředků na každodenní přežití vede rodiny k tomu, že se zadlužují. Omezené prostředky jim už ale neumožňují dluh splatit, a tak prodej dítěte, třeba majiteli hedvábnické dílny, představuje časté řešení, jak se pokusit dluh umořit.

Obnos peněz, který rodina za prodej dítěte obdrží, je většinou jen symbolický, a tak získané peníze hned investuje na splátku dalšího dluhu nebo jen na nejnnutnější každodenní výdaje za jídlo, v horším případě za alkohol. Děti se tak stávají jakýmsi druhem výměnného zboží mezi rodiči a zaměstnavateli. Jejich šance na návrat do rodiny jsou minimální. Děti se

²² Organizace z jižní Indie, státu Andhra Pradesh - pracuje od roku 1991 na odstranění dětské práce ve všech jejích formách, a začlenění dětí do škol. V současné době má přes 30 tisíc dobrovolníků a realizuje program ve státě Andhra Pradesh, pro 2500 vesnic.

²³ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 28.

stávají majetkem zaměstnavatele a samy nemají možnost se od práce osvobodit. Často utíkají zpět ke svým rodinám, ale ta je vždy vrátí zpět k zaměstnavateli. Doba, po kterou mohou být využívány jako pracovní síla, není nikde definována ani limitována, a tak se děti stávají novodobými „otroky“ na mnoho let.

Není výjimkou, že děti jsou prodány třeba už ve čtyřech letech. Potom pracují minimálně dvanáct hodin denně, šest až sedm dní v týdnu. Žijí a spí v prostorách dílny na holé zemi a mezi stroji. Zastrasování, fyzické a sexuální násilí jsou častými způsoby, jak se zaměstnavatelé snaží děti přinutit k poslušnosti nebo je za něco potrestat, když se jim zdá, že nepracují, tak rychle, jak oni potřebují.

Také zde dochází velmi často k dětským únosům, kdy o dětech už nikdy nikdo neuslyší. Unesené děti se pak dostávají do žebráckých gangů, kde jsou nuceny žebrat a mnohdy jsou fyzicky zohyděny, aby byl efekt žebrání více důvěryhodný. Nebo se pak děti využívají jako pracovní síla či se prodávají a nebo nabízejí k prostituci – stává se s nimi všechno možné.

Další formy dětské práce: výroba cigaret, bavlníkové plantáže, stříbrnictví, doly.²⁴

K odstranění tak velkého problému, jako je dětská práce, ale nestačí „jen“ pomoci dětem z propuštění z pracovního procesu. Samotné propuštění dětí z pracovního procesu bohužel nic nevyřeší. Většinou jen vede k tomu, že dítě, které je propuštěné z práce, na které bylo celý život závislé, nemá vzdělání, mnohdy neumí ani číst a psát a tudíž nemá a hlavně ani nezná jinou alternativu. A tak co první udělá, že si bohužel najde práci jinou nebo horší. Spousta dětí pak končí žebrající na ulici, v rukou obchodníků s dětmi nebo se v tom nejhorším případě začnou živit prostitucí.²⁵

4.4. Nedostupnost vzdělání pro všechny děti

Tolik závažná a problematická dětská práce připravuje děti o vzdělání a následně, hlavně o budoucnost. Děti, které nemají možnost se vzdělávat, jsou v dospělosti odsouzeny stát se negramotnou a nekvalifikovanou pracovní silou bez možnosti rozvinout svůj osobní potenciál. Tím dětská práce spoluvytváří problém chudoby a brání jeho vymýcení.

²⁴ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str.26.

²⁵ tamtéž.

Vzdělání je hlavním a jediným klíčem, jak může Indie snížit svou chudobu a zlepšit životní úroveň obyvatel. Vzdelání podporuje udržitelný rozvoj, budování demokratické společnosti a zlepšování zdravotního stavu populace. Zvláště vzdělání dívek, respektive žen se následně výrazně odráží ve zlepšení zdravotního stavu rodin, uplatnění plánovaného rodičovství a ve zvýšeném úsilí o zajištění vzdělání pro další generaci dětí.²⁶

Nedostupnost vzdělání pro spousty dětí a následná dětská práce jsou bludným kruhem a během na velmi dlouhou trať. Tento problém je především problém indické vlády a vlády jednotlivých států. Dokud se indická vláda razantně nepostará o to, aby bylo všem dětem, bez rozdílu, kasty a sociálních poměrů, dostupné kvalitní vzdělání, a s tím současně i spojená osvěta o důležitosti vzdělání, tato situace se v Indii nikdy nezlepší. Ba naopak, dětské práce a negramotných obyvatel bude stále přibývat. Tento velký problém se kterým se současná Indie potýká, se nedá vymýtit za deset let. S velkou pílí a dohledem státní vlády a jednotlivých států, možná za několik desítek let, kdy se postupně obyvatelé generace za generací stanou více a více gramotnými a vzdělanými, a pak se teprve v Indii může něco změnit. Indie musí řešit především příčinu svého problému, ne jen problém samotný.

Hlavní problém je zde i v samotných lidských hodnotách, na které se již od dětství ve školách neklade žádný důraz. Indie má třetí největší armádu na světě, utrácí miliardy dolarů za vojenské zabezpečení a zbraně na zabíjení lidí, vynakládá tolik úsilí a peněz na případnou ochranu své země, vesmírné programy atd., a na druhé straně nechá své občany umírat na ulici, žít v bídě, hladu a negramotnosti. Snaha vlády je v současné době bohužel stále příliš malá a slabá na to, aby se jí tento problém podařilo zcela vymýtit nebo alespoň minimalizovat.

4.4. Vzdělání dívek

„Dvě třetiny dětí, které v Indii nenavštěvují školu, jsou dívky. Horší pozice dívek v oblasti vzdělávání je dána obecným přesvědčením, že vzdělání vlastně nepotřebují, protože jejich pracovní náplní bude v budoucnu především práce v domácnosti. Často také dívky opouštějí vzdělávací systém předčasně z důvodu dětských sňatků. Dalším důvodem, proč dívky nenavštěvují školy, je obava o jejich bezpečnost, pokud musejí docházet do vzdělávacího zařízení, které leží daleko od jejich domova.

V rámci omezené možnosti vzdělávání indických dívek se zde také z části dostáváme

²⁶ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 28.

k tomu, proč indických obyvatel neustále rapidně přibývá a propastná chudoba se tak neustále zvětšuje. Existuje nepřímá úměra mezi vzděláním ženy a počtem jejích dětí - ženy s vyšším vzděláním mají méně dětí a jejich děti jsou zdravější. Je to mimo jiné také následně důsledek pozdějšího věku, ve kterém ženy vstupují do manželství, a také reálných ekonomických vztahů – vzdělanější ženy mívají vyšší příjmy, takže nejenom že by péčí o děti finančně ztrácely více, ale také u nich odpadá důvod mít děti co nejdříve a jako zajištění přežití ve stáří (což je v Indii zvykem). Navíc se o své děti dokáží lépe postarat, co se týká zdravotní péče, výživy atp.

Konkrétně výzkumy ukazují, že:

- Vzdělanější ženy jsou produktivnějšími členy společnosti. Každým rokem vzdělání se průměrný plat bez ohledu na pohlaví zvyšuje o 10 – 20 %. V neformálním sektoru produktivitu podstatně zvyšuje byť jen několik let školní docházky.
- Vzdělané ženy předávají mnoho výhod vzdělání svým dětem a rodinám. Vzdělané matky například ve větší míře vyhledávají lékařskou pomoc, nechávají své děti očkovat, dávají dětem lepší výživu a doma uplatňují zásady hygieny.
- Vzdělané ženy lépe využívají přírodní zdroje a snáze přijímají technologie a postupy chránící životní prostředí.
- Vzdělané ženy mají méně dětí. Každý rok ve škole snižuje porodnost ženy o 5 až 10%
- U vzdělaných žen je menší pravděpodobnost otěhotnění před dosažením dospělosti a navíc mívají mezi svými těhotenstvími větší časové rozestupy.

Situace se v Indii rok od roku lepší, a ženy se stávají vzdělanějšími. Ale na venkově ještě často přetrvávají staré tradice, kdy bylo dceru třeba hlavně brzy provdat a tak mnohdy vzdělání dívky nedokončí.²⁷

4.4.1. Svatba nebo vzdělání

„V Indii je svatba velmi tradiční a vážná záležitost. Tradiční indickou svatbu

²⁷ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 32

organizují rodiče, kteří též vybírají pro své děti nastávající partnery. Obvykle za pomoci inzerátu v novinách. Rozhodující je společenská třída a postavení, vzdělání, plat a v neposlední řadě i astrologické znamení.

Mladí lidé ze středních a vyšších společenských tříd, kteří dosáhli určitého vzdělání, většinou nevstupují do manželského svazku před dvaceti lety svého věku (obvykle až kolem pětadvaceti let) a oficiální věková hranice k uzavření manželství je 18 let. Přesto 8% dívek se vdává ve věku 10 - 14 let a téměř 50% ve věku 15 - 19 let. Rodičům dětí jde především o spojení rodin, než o lásku dvou lidí. Jakmile je v rodině dcera, je to téměř společenská povinnost a nutnost, dceru dobře provdat. Ženy po svatbě jsou obvykle v domácnosti, starají se o děti a o svého manžela, na kterém jsou zcela závislé. Také zde hraje velmi důležitou roli věno. Svatba je v Indii velká událost. Rodiče často celý život šetří na věno své dcery a všechny našetřené peníze pak padnou na svatební oslavu a není výjimkou, že si ještě půjčí od příbuzných. Vzdělaná dívka, která si chce vzít za manžela muže s vysokoškolským vzděláním, získaném na některé zahraniční univerzitě nebo lékaře, musí přinést do manželství minimálně 20000 amerických dolarů.²⁸

4.5. Nerovnost mezi muži a ženami

V Indii se ve školách od rodičů očekává, že dítěti zakoupí školní uniformu a školní pomůcky – to si však ti opravdu chudí bohužel nemohou dovolit. A tak když rodina musí volit mezi dcerou nebo synem, velmi často dá přednost chlapci, který zajistí lepší zhodnocení vložené investice, protože i v dospělosti zůstává součástí své původní rodiny, na rozdíl od dívky, která se provdá do jiné rodiny.²⁹

Poslední sčítání lidu v roce 2010 došlo k velmi smutnému zjištění: V Indii doposud ještě nevytizelo zabíjení indických děvčátek a preferování chlapců.

Sociologové upozorňují na to, že indická společnost v současné době stále preferuje syny před dcerami. U dětí do šesti let připadá na 1000 chlapců 914 dívek. "To je důvod k silnému znepokojení. Je to vůbec nejnižší číslo v demografické historii země," upozorňuje Chandramaulí. Celkový poměr mužů a žen v indické populaci je podle sčítání 940 žen na 1000 mužů. Průměr ve světové populaci je přitom 990 žen na 1000 mužů.

V mnoha oblastech Indie, pokud ženy čekají holčičku, jdou raději na potrat. Mnoho

²⁸ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 33-34.

²⁹ tamtéž, str. 33

novorozených holčiček je navíc zabito krátce po porodu. Indické rodiny stále vnímají dívky jako finanční zátěž. Ženy nemají v zemi tolik pracovních příležitostí, a tak vydělávají méně peněz. S narozením dívky do rodiny, rodičům následně do budoucna nastává velká finanční zátěž v podobě její budoucí svatby, která je v Indii téměř společenskou povinností.³⁰

„Problematikou postavení žen a rovnosti mezi muži a ženami se zabývá organizace UNIFEM³¹. Chrání práva žen a zasazuje se o zlepšení sociálního, ekonomického a společenského postavení žen ve společnosti. V Indii působí v několika distriktech s projekty týkající se dětské práce, sociální mobilizace a prostituce, včetně dětské prostituce.

UNIFEM na jihu Indie působí ve dvou státech: Andra Pradesh -Cuddapah, Anantapur, Hyderabad a ve státě Karnataka – Goa a Mysore.“³²

4.6. Forma vzdělávání

V Indii je velký problém, jakou formou učitelé děti ve školách učí. Na děti je kladený velký tlak, běžný typ učení je memorováním látky. Děti jsou pak zkoušené, zda látku umí z paměti odříkat, ale co znamená obsah, tomu často již nerozumějí a neumí to následně v praxi použít.

Osobně jsem se s tímto přístupem vzdělávání v jižní Indii setkala. Co bylo nejhorší, podle výpovědí rodičů dětí, že jakmile děti neumí látku z paměti, často jsou bity klackem. Po těchto výpovědích a při pohledu na klacek za učitelským stolem, jsem se nemohla ubránit dojmu, že si učitelé asi myslí, že onu látku z dítěte prostě „vymlátí“. Klacek či palice jako pomocný předmět se ve školách používá velmi často. Byla jsem svědkem, kdy při nepozornosti dítě dostalo klackem ránu přes hlavu. Takovýmto způsobem si v Indii autoritu, respekt a pozornost učitelé vynucují zcela běžně.

Výpověď zakladatele charitativní organizace Children's Project Trust v jižní Indii, který než založil tuto organizaci, sponzoroval v Indii několik chudých dívek:

„Při různých jednáních se školami jsem stále zřetelněji poznával, že se dívkám nedostává žádného řádného vzdělání. V jedné učebnici se například píše, že je Země pátou planetou ve vzdálenosti od Slunce. Když jsem to uviděl, prohlásil jsem, že to není správné. Jeden student

³⁰ Česká televize: *Sčítání lidu po indicku* (online). 1996-2012 (cit. 2012-10-2). Dostupné na WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/119740-scitani-lidu-po-indicku-trochu-jine-pocty/>

³¹ Rozvojový fond OSN pro ženy, založen 1976, sídlící v New Yorku, působící po celém světě.

³² PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 34.

šel říct učiteli, že je v učebnici chyba. Učitel odpověděl: „Ano, já o tom vím, ale tak to bude napsané ve vašem testu. Proto se musíte naučit, co je v učebnici; takové budou otázky, na které se vás budou ptát.“ Tak vypadalo vzdělání, jehož jsem byl svědkem. Někdy učitelé chyběli a celé měsíce se nevyučovalo, jako například v době sběru burských oříšků. Šel jsem za ředitelem školy a zeptal se ho, co se děje. „Máte učitele na matematiku?“ ptal jsem se. „O, ano, učitele matematiky máme“, zněla odpověď. Ale já jsem věděl, že nemají. Podle toho, co mi řekli žáci, už čtyři měsíce neměli jedinou hodinu matematiky. Požádal jsem, aby mi ukázali známky jednoho studenta. Věděl jsem o něm, že není příliš bystrý a on sám si uvědomoval, že mu učení moc nejde. Měl velmi špatné známky. Jeho učitel mi chtěl udělat radost a řekl, že mi známky ukáže. Chtěl jsem je vidět hned na místě. On vydal rozkaz a nějaká žena v jiné místnosti napsala na arch papíru všechny známky - ze všech předmětů tímtéž písmem. Dosažené body byly A, B, 93%, 87%, 96% atd. Já jsem věděl, že výsledky jeho studia byly žalostné a že to všechno byl podvod. Tyto ubohé děti nemají ani nejmenší šanci obstát v soutěži s bohatými městskými dětmi z dobrých škol.³³

Toto je jeden z demonstrujících případů, jak to v Indii běžně chodí.

³³ GAZE, Jenifer, *Malí prosebníci*. Vyšehrad, 2011, str. 21-22.

5. INDICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

„Kdysi v Indii sloužily školy jen dětem z nejvyšší kasty brahmanů³⁴. Rozvoj klasického školství zde byl nastartován až po příchodu Britů, kteří potřebovali vzdělané muže do státní správy - na nádraží, pošty, úřady. Proto zavedli víceméně evropský vzdělávací systém, který však dlouho platil pouze pro muže a nikoliv pro ženy.“³⁵

Vzdělávání v Indii je financováno ze 3 zdrojů: federální, státní a místní.

Za poslední desetiletí Indie učinila pokrok, v rámci základního vzdělávání a rozšíření gramotnosti na přibližně dvě třetiny obyvatel. Zlepšení indického vzdělávacího systému je často citován jako jeden z hlavních přínosů hospodářského vzestupu Indie. Pokrok Indie udělala především v oblasti vysokoškolského vzdělávání a vědeckého výzkumu.³⁶

Indická ústava zaručuje bezplatné a povinné vzdělání pro děti od 6 do 14 let a zakazuje dětskou práci do 14 let. Nicméně povinnou školní docházku, která byla uzákoněna až od 1. 4. 2010 a zákaz dětské práce, je obtížné po celé zemi prosadit, z důvodu ekonomické nerovnosti, sociálních podmínek a rozlehlosti země.

Nedostatek politické vůle má za následek, že v indickém školství je spousta velkých mezer. Je zde nízká úroveň vzdělání učitelů, špatná infrastruktura a úroveň kvality škol a vyučování.

Vláda se snaží situaci od roku 1994 zlepšit pomocí národní organizace DERP, která má za cíl zlepšit a vitalizovat základní vzdělávání v Indii. 85% financí investovala do tohoto programu vláda a 15% jednotlivé státy. Vylepšit školství a zavést alternativní vzdělávací školy se zde snaží také společně s DERP organizace UNICEF.³⁷ Sjednocením školství v Indii se zabývá organizace SSA,³⁸ která je jednou z největších vzdělávacích iniciativ na světě.³⁹

³⁴ kněží

³⁵ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 32

³⁶ Sify finance: *India achieves 27% decline in poverty* (online). 1998-2002 (cit. 2002-12-02). Dostupné na WWW: <http://www.sify.com/finance/india-achieves-27-decline-in-poverty-news-news-jegxaXgfcab.html>

³⁷ Dětský fond OSN

³⁸ Sarva Sisha Abhian – vládní organizace zabývající se z univerzálním školství

³⁹ University world news: *INDIA: Foreign universities - a reality check* (online). 2007-2012 (cit. 2012-01-01). Dostupné na WWW: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20100320163146428>

5.1 Státní školy

Na státních školách výuka probíhá v regionálním jazyce a ne vždy jsou tu plně kvalifikovaní učitelé. Podle současných odhadů je 80% všech škol státních, díky indické vládě, která je hlavním poskytovatelem. Ale z důvodů, že jsou tyto školy nekvalitní 27% dětí navštěvuje soukromé vzdělávání. Podle některých výsledků v porovnání kvality a ceny, poskytují soukromé školy kvalitnější vzdělání za mnohem menší cenu než jsou často školy státní. Nicméně soukromé školy neposkytují vzdělání pro nejchudší rodiny.⁴⁰

V odlehlých chudých oblastech se školám vláda nikterak nevěnuje. Školní budovy jsou tu ve velmi špatném stavu. Učební knihy mají často zastaralé, kdy látka, která je učena, mnohdy pozbyla platnosti či učebnice nejsou dostatečně odborné. Učitele to ale nezajímá. Řídí se tím, že co je psáno, to je dáno a obsah není až tolik důležitý. Důležité je, aby to děti uměly odříkat zpaměti, pak jsou učitelé spokojeni. Že látce většina dětí ale nerozumí, to ve většině případů nikoho nezajímá.

5.2. Soukromé školy

Na soukromých školách se za výuku platí a výuka je zde mnohem efektivnější. Vyučuje se zpravidla v angličtině.

Soukromý vzdělávací sektor tvoří v Indii pouze 5%, ačkoliv z hlediska finanční hodnoty, se odhaduje, že má tento sektor hodnotu až 40 miliard dolarů – rok 2008 a v roce 2012 by se měla jeho hodnota zvýšit až na 68 miliard dolarů.⁴¹

Soukromé školy si může dovolit jen bohatší část obyvatelstva, pocházející většinou z měst. Velká část rodin v poslední době nechává své děti zapsat spíše do škol soukromých. Návštěvnost soukromých škol tvoří 27% dětí.

Rodiče v Indii vědí, že soukromá škola je pro jejich děti branou do lepšího života. Proto i některé chudé rodiny ze slumů, ukládají část svého nuzného příjmu na vzdělávání, jen aby pak jejich dítě mohlo navštěvovat školu soukromou. Jsou si vědomi toho, že ve škole státní s jejich dětmi nebude tak dobře zacházeno, jako na škole soukromé, kde je mnohem lepší úroveň vzdělání, kvalifikovanější učitelé a soukromá škola má v budoucnu při ucházení se o zaměstnání větší prestiž.

⁴⁰ Sify finance: *India achieves 27% decline in poverty* (online). 1998-2002 (cit. 2002-12-02). Dostupné na WWW: <http://www.sify.com/finance/india-achieves-27-decline-in-poverty-news-news-jegxaXgfcab.html>

⁴¹ tamtéž.

Ve prospěch soukromých škol bylo poukázáno na to, že soukromé školy pokrývají celý učební plán a nabízí narozdíl od státních škol mimoškolní aktivity, jako sportovní kroužky, hudební a divadelní kroužky, všeobecné a vědecké výstavy a akce, atp. Na soukromých školách je více učitelů mužů, než žen učitelek. Ve školách státních a ostatních je více žen učitelek. Podle posledního průzkumu DISE bylo procento nekvalifikovaných učitelů v soukromém sektoru 54,91% . Ve státních školách 44.88%.

Indie má poslední dobou ale problém se vznikem nelegálních škol. Podle studie z roku 2001 bylo zjištěno že soukromé školy jsou často zřizovány nelegálně. Vláda se proti tomu snaží neustále bojovat, jak soudními příkazy, tak i tím, že zjednodušila přístup ke vzdělání a v roce 2010 uzákonila povinnou školní docházku zcela zdarma.⁴²

Ač je Indie převážně hinduistickou zemí, také zde najdeme školy křesťanské, buddhistické a muslimské. Školy buddhistické a muslimské jsou zastoupeny převážně na severu země, křesťanské školy pak převážně na jihu Indie, nejvíce ve státě Kerala.

Z osobní zkušenosti po rozhovorech s místními obyvateli vyplývá, že na jihu Indie upřednostňují církevní školy. V církevních školách část školného hradí rodiče a část církevní organizace. Obyvatelé si chválí, že církevní školy jsou vedené dobře. Státní školy nemají v oblibě, protože místní vláda se o školy moc nestará, zvláště o ty v odlehlých oblastech. Názorově se obyvatelé všech čtyřech jihoindických států shodovali a byli z vládní situace co se týká školství velmi roztrpčeni a zklamáni. Státní školy jsou velmi nuzně vybaveny, v odlehlých oblastech spíš nevybaveny. Často zde chybí základní školní pomůcky. Pro chudé obyvatele jsou pak obzvláště školní uniformy velmi finančně náročné. Když se k tomu připočítají finance za učebnice a další pomůcky, tak si málo kdo z nich může dovolit posílat své dítě do školy.

Navštívila jsem v jižní Indii 10 škol a oba typy škol si byly podobné. Děti seděly na holé zemi, mnohdy na hlíně, nikde žádné stoly ani lavice a jako školní pomůcky měly jen malou tabulku a křídu. V těch lepších školách na zdi ve třídách vysela mapa světa a anglická abeceda, jinak byly stěny holé, někde pokreslené učivem. Ve třídě se nachází přibližně 25 žáků, někdy ve velmi stísněných podmínkách. Podle finančních možností se školy mírně lišily, např. někde měli žáci jako pomůcky malé tabulky, jinde zase na sezení používali

⁴² World Bank: *India Country Summary od Higher Education* (online). 2012. (cit. 2012-15-02). Dostupné na WWW: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1121703274255/1439264-1193249163062/India_CountrySummary.pdf

podušky, v další škole pak byli žáci rádi, že se vůbec do třídy vešli a mohli sedět na hlině.

Jak jsem již uváděla výše, v Indii je velkým problémem forma studia. Děti jsou nuceny učit se mechanicky a to velké množství látky. Indické děti jsou velmi šikovné, vnímavé a velmi učenlivé, ale tato forma studia je pro ně velmi zatěžující a náročná. Děti látku, kterou se ve škole nazpaměť naučí, následně neumějí často v běžném životě použít a významu mnoha slov často nerozumí, pouze jen v kontextu naučené věty či textu.

Je běžné, že se zde děti učí 3 jazyky: úřední jazyk, kterým je hindština, za ním následuje angličtina a třetí jazyk je dle dané oblasti a státu, kde žijí. Většina indických jazyků používá své vlastní písmo. Pro děti je učení se všem třem jazykům dosti obtížné a náročné.

Děti si možnosti chodit denně do školy a moci se vzdělávat, velice váží. Jsou velmi šikovné, učenlivé a zodpovědné. Vědí, že vzdělání je jejich šance na lepší budoucnost a lepší život. Děti z chudých oblastí, často své rodiče přemlouvají a prosí, aby mohly alespoň na pár hodin týdně do školy. Mnoho nevzdělaných rodičů z chudých oblastí ale zastává názor, že jejich dítě je daleko potřebnější na poli či při jiné práci, aby mohlo pomáhat živit rodinu. Neuvědomují si, že jen díky vzdělání, se jejich dítě bude moci vymanit z bludného kruhu chudoby a bídy. Často si pak většina z rodičů také myslí, že dítěti postačí vystudovaných 5 základních tříd, kde se naučí číst a psát a pak už ho ženou do práce.

Indická vláda i neziskové organizace si jsou tohoto problému vědomy a snaží tomuto stavu předejít zakládáním nejrůznějších vzdělávacích programů a technických či učňovských škol pro tyto děti. Existuje zde také organizace MVF⁴³, která se zaměřuje na tuto problematiku a vede osvětovou kampaň s cílem dostat co nejvíce dětí do škol. Navštěvuje rodiny a rodičům vysvětluje, proč je nutné, aby jejich dítě chodilo do školy a následně i dokončilo celou školní docházku.

„Od konce 50. let existuje v Indii také systém škol pro dospělé, které jsou zaměřeny nejen na pouhou alfabetizaci, ale také na získání nebo dokončení základního vzdělání. Dále probíhá v Indii program neformálního vzdělávání, který poskytuje vedle alfabetizace též praktické znalosti a dovednosti potřebné v dané oblasti. Což může být zajímavé i pro vesnické rolníky, kteří jinak o normální základní vzdělání projevují pramalý zájem.“⁴⁴

⁴³ Lidskoprávní indická organizace

⁴⁴ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 36

5.3. Vysoké školství

Jedním z mála, čím se v oblasti školství může Indie pochlubit, je vysoké školství. Vysoké školství v Indii je po Číně a Spojených státech největší na světě. Indické vysoké školství má velmi vysokou úroveň a dobrou pověst v zahraničí.

Jedna z vůbec nejstarších univerzit na světě, byla právě indická univerzita, jménem Nalanda. Vlivem britské kolonizace se pak v Indii hluboce zakořenil západní vzdělávací systém.

„Díky velmi dobré úrovni vysokého školství, jeho absolventi celkem snadno nacházejí uplatnění dříve hlavně ve Velké Británii a nyní ještě v USA a Kanadě. Odborníci z Indie jsou pro západní země výhodnou pracovní silou, protože nemají vysoké platové požadavky. I přesto je Indie, co do počtu výzkumných pracovníků na třetím místě na světě.“⁴⁵

Přesto ale jen pouhých 15% studentů dosáhne na vysokoškolské studium a jen 7% z nich vysoké studium dokončí.

Kromě vrcholových indických univerzit, které jsou vysoce konkurenční v rámci světové úrovně, je Indie také domovem mnoha univerzit, které byly založeny s jediným cílem, aby lehce vyděly peníze. Regulační orgány, jako UGC⁴⁶ a AICTE⁴⁷ se velmi snaží vyhubit hrozbu soukromých vysokých škol. Indické vládě se ale se nedaří zjistit kdo stojí za těmito všemi vzdělávacími obchody, které jsou provozovány velkými obchodníky všeobecné politiky. Mnoho soukromých vysokých škol a univerzit nespĺňuje požadované kritérium vlády a centrálních orgánů UGC, AICTE atd.

Indická vláda si je vědoma nepříjemné situace ve vysokém školství a snaží se, aby proběhly reformy, nicméně, se stále ještě čeká na projednání a schválení v parlamentu. Návrh zákona je stále předmětem diskuse, jeho proveditelnost a účinnost je stále sporná.⁴⁸

"Náš univerzitní systém je v mnoha částech Indie v havarijním stavu. V téměř polovině okresů v zemi, jsou zápisy na vysoké školy zápisy propastně nízké. Téměř dvě třetiny z našich vysokých škol a 90 procent z našich vysokých škol jsou hodnoceny jako pod průměrem kvalitativních standardů. Mám obavy, že v mnoha státech jmenování vysokých škol, bylo zpolitizované a staly se předmětem kasty a komunální úvahy, stížnosti na protekce a korupci

⁴⁵ PALIČKOVÁ, Petra. *Problematika vzdělávání a dětské práce v jižní Indii: Bakalářská práce*. Praha, Karlova univerzita, Husitská teologická fakulta, 2010. 68 l., 5 l. příl. Vedoucí práce Monika Měrotská, str. 36

⁴⁶ Univerzitní grantová komise

⁴⁷ Národní technická rada pro indické vzdělání

⁴⁸ World Bank: *India Country Summary od Higher Education* (online). 2012. (cit. 2012-15-02). Dostupné na WWW: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1121703274255/1439264-1193249163062/India_CountrySummary.pdf

neberou konce.” Premiér Manmóhan Singh v roce 2007⁴⁹

Stížností na indický vzdělávací systém a zkorumpované školství, je celá řada. Při několika rozhovorech s chudými indickými obyvateli, na téma školství, se vždy rozzlobili na indickou vládu. Naříkali, že jejich děti nemají šanci na dobrou budoucnost. „Dnes je oblast školství natolik zkorumpována, že lidé musí platit 20 tisíc rupií jako dar, aby bylo malé dítě přijato na základní školu.“⁵⁰ Jestliže rodiče nemají na zaplacení soukromé školy, ani na dar pro „lepší“ státní školu, nečeká je zde veselá budoucnost. Děti z chudých rodin v dospělosti nemají možnost sehnat dobré zaměstnání a čeká je jen živoření.

5.2. Unikátní typ vzdělávání v jižní Indii

V jižní Indii, konkrétně ve státě Andra Pradesh vznikla velká síť vzdělávání, které v celé Indii nemá obdoby. Po mých osobních zkušenostech s touto organizací, si troufám tvrdit, že ani ve světě ne. Vidím v tomto projektu velký smysl, jak může Indie svou situaci doopravdy zlepšit a do budoucna vychovat opravdové a dobré vládcy pro svou zemi, kde bída, hlad, dětská práce a negramotnost nebudou již mít tak velký prostor.

Tento propracovaný školský systém, který vznikl díky Satja Sai Babovi a jeho organizaci Shri Sathya Sai Central Trust (Ústřední Satja Sai společnost), zajišťuje základní vzdělání až po vysokoškolské vzdělání všem, bez rozdílu kasty, náboženství, rasy a materiálního bohatství. Vzdělávání je ve všech těchto školách poskytováno zcela zdarma.

Zakladatelem tohoto ojedinělého vzdělávacího systému, který má rozsah po celé jižní Indii i ve světě, je velký indický duchovní učitel Šrí Satja Sai Baba.

⁴⁹ tamtéž.

⁵⁰ Sai organizace ČR: *Sai Rám*. Ročník 4, 2004, číslo 11, str. 2.

6. ŠRÍ SATJA SAI BABA – DUCHOVNÍ PŘEDSTAVITEL INDIE

Satja Sai Baba⁵¹ se narodil 23. 11. 1926 v malé vesničce Puttaparthi na jihu Indie ve státě Andhra Pradesh, 150 km od Bangalore. Už od dětství projevoval výjimečnou moudrost, soucit, lásku a štědrost lidem v nouzi. Po více než osm desetiletí byl jeho život působivým, dojemným a inspirujícím příběhem lásky, soucítění a služby druhým.

Sai Baba celý svůj život zdůrazňoval důležitost nesobecké služby a lásky. Svá slova a učení proměnil v konkrétní skutky. Vybuďoval v Indii dvě mimořádné, zcela bezplatné nemocnice a několik vzdělávacích institucí všech stupňů až po univerzitní úroveň. Satja Sai Organizace, založená Sai Babou v tichosti vykonává již několik desetiletí v nejdlehlších indických vesnicích rozsáhlé dobrovolné práce jako zásobování vodou, zlepšování sanitárních podmínek a vzdělávání vesničanů.

Z vesničky Puttaparthi, kde dříve nebyla elektřina, plyn ani kvalitní pitná voda, se díky věhlasnému učení tohoto moudrého muže stalo moderní městečko, které má věhlas po celém světě. A kam se sjíždějí lidé všech různých ras, vyznání a náboženství, jen aby načerpali moudrost a požehnání tohoto výjimečného duchovního učitele.

Satja Sai Baba je v současnosti jedním z nejuznávanějších duchovních učitelů na světě. Jeho život a poselství inspirují mnoho milionů lidí po celém světě k tomu, aby se obrátili k Bohu a vedli smysluplný a morální život. Sai Baba se zasazuje o obnovení věčných hodnot pravdy, spravedlnosti, míru, lásky a nenásilí v každodenním životě. Hledající pravdy z nejrůznějších světových kultur přitahuje jeho nadčasové a univerzální učení a také způsob, kterým vedl svůj vlastní život.

Sai Baba neusiluje o nasměrování následovníků svého učení k jednomu konkrétnímu náboženství, ani o založení nového vyznání. Namísto toho doporučuje s větší upřímností pokračovat v náboženství, které si člověk zvolil nebo ve kterém vyrostl. Jeho následovníci pocházejí ze všech koutů celého světa, jsou různého náboženství a duchovních cest. Tito lidé se pak v míru a lásce pravidelně společně setkávají ke studiu jeho učení, zpěvu duchovních písní a k aktivitám služby společnosti, aby praktikovali jeho poselství lásky, míru a jednoty všeho lidstva.

Poselství Sai Baby: „Přicházím rozžehnout svítilnu lásky ve vašich srdcích, aby den ode dne svítila se stále větším jasem. Nepřišel jsem, abych zviditelnil nějakou sektu či vyznání, ani abych sbíral příznivce nějaké své doktríně. Přišel jsem, abych vám řekl o

⁵¹ viz. příloha

univerzální jednotné víře a cestě lásky. Věřte, že všechna srdce jsou motivována jediným, pravým Bohem, že všechna jména všech jazyků a všech tvarů, která může člověk pojmout, označují jediného, pravého Boha. Kultivujte jednotu všech lidí, všech vyznání, všech zemí a všech kontinentů. To je poselství lásky, které přináším.“ Satja Sai Baba ⁵²

7.1. Satja Sai organizace

Sai Babova velká láska a starost o člověka vedla k vytvoření fenomenálních institucí v oblasti vzdělání, zdravotní péče a sociální péče, které dnes působí jako vzor po celém světě. Satja Sai Baba ve svém učení zdůrazňuje službu druhým.

„Služba pro člověka, je službou Bohu.“ Satja Sai Baba

Satja Sai organizace byla založena v roce 1960 Satja Sai Babou, v Prasanthi Nilayam⁵³ v Puttaparthi. Lidé se zde sdružují, aby prostřednictvím této organizace pomáhali jeden druhému ve své zemi, ve svém městě, vesnici a okolí. Na službu druhému se zde nahlíží jako na duchovní činnost a prostředek k duchovnímu pokroku.

Organizace vychází z učení Satja Sai Baby, kde se sjednocují všechna náboženství. Hlavním účelem Satja Sai organizace je pomáhat člověku poznat Božství, jež je mu vrozené. Organizace má jako svůj hlavní cíl nesobeckou lásku a službu bez rozdílu náboženství, rasy a sociálně – ekonomického postavení. Dalším cílem je vést lidstvo k ideálu „otcovství Boha a bratrství člověka“. Tento duchovní základ umožňuje, aby se každý v organizaci mohl věnovat svému náboženství, které následně bude uvádět do praxe službou a láskou svému bližnímu, jako službou Bohu, který přebývá v srdci každého člověka. To je i důvod, proč organizace ve svém znaku uvádí některé z hlavních světových náboženství.

7.1.1. Znak organizace

Sádvadharm – znak všech náboženství. Uprostřed je sloup Satja Sai ašrámu, tzv. sádva dharma stúpa – který symbolizuje Božství. Okvětní lístky zastupují jednotlivá velká náboženství – zoroastrismus, hinduismus, buddhismus, křesťanství a islám. Tyto náboženství jsou v Indii nejvíce zastoupena, do znaku patří ale všechna náboženství.

⁵² Satja Sai organizace: *Kdo je Satja Sai Baba* (online). Není uvedeno. (cit. (2012-05-01) Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.cz/cs/kdo-je-satja-sai-baba>

⁵³ Sídlo nejvyššího míru – ašrám, kde přebývá Sai Baba. Ašrám je indický název pro místo, kde přebývá svatý muž.

Sádvadharna

Zdroj:

www.saidivineinspirations.blogspot.com

Činnost organizace je rozdělena na 3 křídla:

duchovní křídlo, vzdělávání a služba neboli séva.

- **Duchovní aktivity** - zbožný zpěv (zpívání duchovních písní, tzv. bhadžány), studijní kruhy, veřejné přednášky, modlitby, meditace atd.
- **Vzdělávací aktivity** – zahrnují Bal Vikas (pro děti) a vzdělávací programy v oblasti lidských hodnot, kromě formálního akademického vzdělání zaměřeného na lidské hodnoty ve věkové skupině 6 – 15 let.
- **Služba (séva)** – zahrnuje položky jako pořádání lékařských výjezdních táborů, kde se zajišťuje bezplatné vyšetření vesnických obyvatel, podpora rozvoje chudých vesnic, darování krve, péče o staré lidi atp.⁵⁴

Sai Baba říká: „Nejúčinnějším nástrojem k odstranění zla sobectví je služba. Služba též vštěpuje tomu, kdo ji koná, jednotu všeho lidstva. Ten kdo věnuje svůj čas, svou dovednost a sílu službě, se nemůže nikdy setkat s porážkou, tísní nebo zklamáním, neboť služba je svou vlastní odměnou. Jeho slova budou znít sladce a jemně, jeho gesta budou plná úcty a pokory. Bude prost nepřátel, únavy a strachu.“

⁵⁴ SSSCT: Sri Sathya Sai Seva (online). 2012. (cit. 2012-04-02). Dostupné WWW: http://www.srisathyasai.org.in/Pages/Sai_Organisations/Sai_Organisations.htm

„Jednotky Satja Sai Séva jsou zapojeny do nadšeného vykonávání služeb ve dvou oblastech: zdraví a školství. Aby se zlepšil a udržel zdravotní stav lidí, je nutné soustavné vzdělávání v zásadách a praxi hygieny a čistoty prostředí. Vzdělání je nejučinnější ochranou před fyzickou a duševní nemocí. Obě činnosti jsou tedy úzce příbuzné.“⁵⁵

7.1.2. Kodex chování

Členové Sai organizace by měli být prostí, nesobečtí a neegoističtí. Měli by pěstovat svou lásku, božského ducha sebeobětování, trpělivost a soucítění.⁵⁶

Každý člen organizace se zavazuje k sadhaně – duchovní disciplíně, jako nedílné součásti jeho života a dodržovat tento kodex chování:

Denní meditace a modlitba (podle vlastního náboženského vyznání).

- Zbožný zpěv/modlitby se členy své rodiny, jednou týdně.
- Účast vlastních dětí na Bal Vikas/vzdělávacích programech vedených Sai organizací.
- Účast na veřejných službách a dalších programech.
- Účast alespoň jednou za měsíc na zpívání bhadžánů ve skupině pořádané Sai org.
- Pravidelné studium duchovní literatury se zvláštním zřetelem na Saiho učení.
- Uvedení do praxe „Strop na přání“ (více níže) a využívat veškeré úspory a tím šetřit přírodu.
- Mluvit jemně a láskyplně se všemi, se kterými dotyčný přijde do kontaktu.
- Nemluvit o druhých špatně, zejména v jejich přítomnosti.

K uskutečnění nábožensko-sociálních projektů byla v roce 1972⁵⁷ založil Sai Baba rozsáhlou organizační strukturu, jejíž jádro tvoří Shri Sathya Sai Central Trust (Ústřední Satja Sai společnost). Tato zastřešující platforma Satja Sai Babových sociálních aktivit slouží zároveň jako shromažďování dobrovolných finančních prostředků pro financování projektů. Finance se získávají dobrovolně ze soukromých darů od jednotlivých oddaných a stoupenců. Náklady jsou také šetřeny tím, že lidé zde pracují bez nároků na jakoukoliv mzdu. Ve své

⁵⁵ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 121

⁵⁶ *Jóga činu, Základy sádhany.* Satja Sai vzdělávací centrum, Praha 2007, str. 46.

⁵⁷ SSSCT: Sri Sathya Sai Seva (online). 2012. (cit. 2012-04-02). Dostupné WWW: http://www.srisathyasai.org.in/Pages/Sai_Organisations/Sai_Organisations.htm

práci duchovní praxi a službu Bohu. Často sem také přijíždějí lékaři ze Západu, kteří vedle svého zaměstnání ve své zemi, jezdí ve svém volném čase pracovat například na jeden měsíc v roce bez nároku na mzdu do Sai Babových nemocnic v Indii. Také sem přijíždějí učitelé z celého světa, kteří považují za čest vyučovat na Sai Babových institutech, i když tato práce není placená.

S členstvím nejsou spojeny žádné poplatky, vše je zde zdarma a postaveno jen na lásce a službě všech členů.

„Členové Sai organizace by měli pokračovat ve své práci s pevnou vírou, že všichni jsme děti jednoho Boha. Nést svou službu v duchu nesobecké oddanosti Bohu. Uvést do praxe čistou a nezištnou lásku, je jediný způsob, jak dosáhnout Boha. Očistit svou mysl, srdce a tělo, jako chrám Boží.“ Promluva Satja Sai Baby z 12. května 1984 v Bombaji.

7.1.3. Mezinárodní Satja Sai organizace

Satja Sai organizace má zastoupení po celém světě. 1200 Sai center ve 126 zemích,⁵⁸ včetně České republiky. Členové a oddaní, ať už oficiálně k organizaci přihlášení či neoficiálně, se scházejí k pravidelnému zpívání duchovních písní, meditacím, vzdělávání v duchovních hodnotách, vykonávají službu ve svém okolí, pro občany, kteří nějakým způsobem potřebují pomoci, pořádají různé vzdělávací programy, přednášky atp.

Tyto členy spojuje společné pouto, kterým je láska k Bohu a společný cíl – duchovní růst. Nikde není žádný poplatek za členství a dary nejsou nikdy žádané.

7.1.4. Mezinárodní Satja Sai školy

Satja Sai školy ve světě nesou Sai Babovo jméno, ale nejsou řízeny Sri Satja Sai Central Trust, nýbrž jednotlivými Satja Sai organizacemi. Satja Sai škol je po celém světě 90.

Evropa: Dánsko, Irsko, Velká Británie.

Afrika: Mauricius, Keňa, Zambie, Jižní Afrika.

Amerika: Kanada, USA, Argentina, Brazílie, Chile, Kolumbie, Ekvádor, Salvádor, Mexiko, Paraguay, Peru, Portoriko, Venezuela.

⁵⁸ SSSCT: Sri Sathya Sai Seva (online). 2012. (cit. 2012-04-02). Dostupné WWW: http://www.srisathyasai.org.in/Pages/Sai_Organisations/Sai_Organisations.htm

Asie: Indie, Honkong, Japonsko, Malajsie, Nepál, Filipíny, Singapur, Sri Lanka, Tchajwan, Thajsko.

Austrálie: Fidži, Indonésie, Nový Zéland.

8. SATJA SAI VZDĚLÁVÁNÍ

Sai Baba je v Indii považován nejen za duchovního vůdce, ale také za mezinárodního vzdělávacího vůdce současné Indie. Prostřednictvím Satja Sai organizace založil v Indii několik škol, včetně vlastní univerzity. Z indického školství byl Sai Baba velice znepokojen, v jakém špatném stavu se nachází a klade důraz jen na světské vzdělání, nikoli na tradiční duchovní odkaz Indie. Sai Baba je ztělesněním lásky, míru, harmonie a služby. Jeho myšlení, slova a skutky jsou v souladu s lidskými hodnotami pravdy, správného jednání, lásky, míru a nenásilí. Zdůrazňuje, že na konci vzdělání má být dobrý charakter a že učitel musí být osobním příkladem dobrých hodnot.

Satja Sai školy jsou nevládní a neziskové, tvoří mezinárodní síť filantropicky financovaných škol poskytující bezplatné vzdělání všem způsobilým žákům a studentům.

Školy tvoří tři hlavní aspekty lidské osobnosti – myšlenka, slovo a čin, které mají být v souladu s Bohem. Dobré činy, slova a myšlenky mají za následek dobrý charakter. Školy vyznávají lidské hodnoty jako je spolupráce, obětavost, trpělivost, morálka, odpovědnost, úcta, ctnost, disciplína, přijetí, oddanost a laskavost. Zdůrazňují pět základních hodnot – pravdu, dobré jednání, mír, lásku a nenásilí. Tyto lidské hodnoty se vztahují na všechny etnické skupiny, rasy, náboženství, kultury a národnosti.

8.1. Duchovní vzdělávání

V Sai Babových školách se klade důraz na vzdělání duchovní – vzdělání ducha. Na konci vzdělání má být dobrý charakter, tedy vzdělávání v lidských hodnotách - Sathya Sai Education in Human Values (SSEHV) - Institutes of Sathya Sai Education a Sri Sathya Sai University. Satja Sai školy podporují rozvoj duchovnosti studentů v rámci studia a kladou důraz na ekumenické používání modlitby, zbožné zpěvy nebo opěvování a na meditace. Satja Sai školy učí jednotu všech náboženství. Prosazované lidské hodnoty jsou harmonické se základními principy všech náboženství a spirituality, nevyžadují žádné konkrétní náboženské doktríny. Od učitelů se zde očekává, že budou ve svém osobním životě dobrým příkladem jednoty v praxi a budou studentům dobrým příkladem a motivací v oddanosti těmto

hodnotám. Satja Sai institut vzdělává učitele se závazkem k těmto lidským hodnotám.⁵⁹

Hlavním cílem Satja Sai škol je sebepoznání a seberealizace, duchovní pozvednutí společnosti a sociální služba skrze lásku. Postupně se tento systém rozrostl na komplexní vzdělávací systém, jež je praktikován ve všech částech světa a pokrývá širokou škálu formálních a neformálních vzdělávacích programů. Školy Satja Sai Baby jsou poskytovány zcela zdarma, pro všechny způsobilé, bez ohledu na kastu, rasu, náboženství nebo region. V žádné ze Svamího škol se neúčtují žádné poplatky, ani za ubytování, knihovnu, sportovní poplatky, zdravotní vyšetření, laboratoře atd.

Satja Sai Baba říká: „Duchovní vzdělávání není oddělené a odlišné disciplíny. Je nedílnou součástí všech typů a úrovní vzdělávání.“⁶⁰

8.2. Počátky Satja Sai vzdělávání

Bal Vikas – Sai Duchovní výchova (SSE)

Psal se rok 1969, když vznikl inspirován učením Satja Sai Baby a pod jeho vedením program učit děti Sai oddaných o duchovní historii země, prostřednictvím vyprávění příběhů, hraní her na téma morálka a učení děti zpívat náboženské písně. Program následně dostal jméno Sai Bal Vihar a odpovědnost za něj byla přidělena do dámského křídla služby Satja Sai organizace. V roce 1971 se konala konference dobrovolníků, kteří byli vyškoleni jako učitelé a správci programu. Na konferenci byl zvolen název „Bal“ Vikas, tak aby lépe vystihoval cíle programu. Bal Vikas je sanskrtský termín, který znamená „kvetoucí dítě“ - proto pravidla a předpisy byly uspořádány tak, aby cílem bylo zvýšit výkvět pravdy, lásky a dobra v dítěti.

V roce 1975 se počet vyškolených učitelů Bal Vikas zvýšil na 3500 a počet studentů na více než 50 000. Program byl brzy zavedený i do zemí mimo Indii. Satja Sai Baba zde zdůraznil, že tento program je určen předávat hodnoty Sanatanah Dharmy – trvalé ctnostné jednání, s důrazem kladeným na Satja, Dharma, Shanti, Préma a Ahimsa – pravdu, správné jednání, mír, lásku a nenásilí a to v jakémkoli náboženství a jazyce, v jakém učitel mluví. A že je nezbytné, aby učitel sám, který vyučuje tento kurz tyto hodnoty měl.

V roce 1970 se rozšířil Bal Vikas program do Spojeného království a následně do Spojených států. V roce 1977 ve Spojených státech vyšla mezinárodní publikace se vzorem v

⁵⁹ Sathya Sai Schools+Institutes: *Sathya Sai Educare* (oline). Není uvedeno. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: http://educare.sathyasai.org/html/common/about_us.shtml

⁶⁰ International Sai Organizacion: *Gaudilines 2008* (oline). 1999. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.org/education/guidelines2008.htm>

indickém duchu - Bal Vikas Om. R. 1980 Sai Baba představil na Třetí konferenci Satja Sai Organizace, která se konala v Prasanthi Nilayam, v Puttaparthi program *Strop přání*. Sai Baba řekl, že děti se musí učit, aby neplýtvaly jídlem, vodou, časem, elektřinou nebo penězi, že je to násilí proti přírodě. Jediný lék na potlačení násilí ve světě je minimalizovat své touhy. Strop přání by proto měl platit nejen pro děti, ale být přijat i dospělými.⁶¹ Strop přání říká, že člověka klamou jeho neomezené touhy. Žije ve snovém světě a zapomíná na Nejvyšší vědomí. Proto je důležité udržovat přání pod kontrolou, postavit nad ně strop. Lidé utrácí příliš mnoho peněz. Místo nadměrného utrácení pro své vlastní potěšení, může člověk utrácet na podporu chudých a potřebných. To je pravý smysl *Stropu přání*. Je omyl si myslet, že stačí jen dávat peníze, když člověk dovoluje svým přáním, aby se dále množila. Měl by se naučit je omezovat.⁶²

Bal Vikas se začal rychle šířit do dalších zemí po celém světě. V roce 1981 se konala konference pro zahraniční učitele v Prasanthi Nilayam. Právě zde na této konferenci byla představena koncepce vzdělání v oblasti lidských hodnot a Sai Baba vyzval k vypracování objektivního hodnocení technik. A zdůraznil, aby byl kladen důraz na další rozvoj Bal Vikas učitelů a učební osnovy. V roce 1983 bylo 15. výročí Bal Vikas oslav v Prash. Nilaym, kterého se zúčastnilo více než 20 tis. dětí a učitelů. V roce 1995 na 6. světové konferenci Satja Sai organizace změnila název Bal Vikas na Sai duchovní vzdělávání (SSE).⁶³

8.3. Satja Sai školy

8.3.1. Anantapur kampus

Když byl Sai Baba v roce 1966 v Anantapuru, měl starost o dívky, které měli jít studovat do vzdálených míst od svého domova. Rozhodl se tedy, že tady postaví školu pro ženy. V roce 1968 zde byla slavnostně otevřena vysoká škola pro ženy, s knihovnou, laboratořemi, sportovním areálem a ubytováním. V současné době je na této škole možné dosáhnout bakalářského vzdělání (3 roky) – v oborech: historie indické kultury, ekonomie, angličtina, matematika, fyzika, chemie, biologie, přírodní vědy. Magisterské vzdělání (další 2 roky) se zaměřením: anglický jazyk a literatura, telugu jazyk a literatura; biologie se zaměřením na – biotechnologie, mykologie a patologie rostlin; přírodní vědy se zaměřením na

⁶¹ Sri Sathya Sai Vikas: History (online). 2009. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssbalvikas.org/history.asp>

⁶² *Jóga činu, Základy sádhaný*. Satja Sai vzdělávací centrum, Praha 2007, str. 84.;

⁶³ Sri Sathya Sai Vikas: History (online). 2009. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssbalvikas.org/history.asp>

potravinářské vědy a výživy, technologie potravin, vzdělávání. Následně pak výzkumné programy: M.Phil, Ph.D.⁶⁴

8.3.2. Brindavan kampus

Rok po výstavbě školy pro dívky, byla v roce 1969 otevřena vysoká škola umění, vědy a obchodu pro muže, ve Whitefieldu. Areál je známý jako kampus Brindavan a nachází se v Bangalore. Škola je určena jen pro muže. Lze zde dosáhnout bakalářského stupně vzdělání v oborech: matematika, fyzika, chemie, biologie.⁶⁵

8.3.3. Prašanti Nilajam kampus

Třetí Sai Babova škola vznikla v roce 1978 a to v Puttaparthi v Prasanthi Nilayam. Tato škola je určena rovněž pro muže, kteří zde mohou na rozdíl od Brindavanu dosáhnout vedle bakalářského vzdělání, také magisterské vzdělání – konkrétně v přírodních vědách, v anglickém jazyce či například v ekonomii, inženýrské vzdělání v matematice a specializacích – čistá matematika, aplikovaná matematika, informatika, funkční analýza a aplikace; fyzika se specializací – fotonika, jaderná fyzika, elektronika; nanovědy a nanotechnologie, chemie, biologie se specializací – biotechnologie, mykologie a patologie rostlin. 2 roky pak dále MBA – finance, M.Tech. informatika, optika a digitální zpracování obrazu. Výzkumné programy: M.Phil, P.hD. Jsou zde speciální výzkumná zařízení pro doktorandy. Nechybí zde dobře vybavené centrální knihovny, speciální počítačové středisko, které umožňuje pokročilou práci v oboru počítačových věd a aplikace, speciální měřicí centrum, dobře vybavené laboratoře s optickým zařízením, FT-NMR, rastrovacím elektroskopickým mikroskopem, optickými mikroskopy různého druhu, spektroskopickými přístroji, jadernými mikroprocesory, dále pak multimediální vzdělávací centrum a moderní planetárium.⁶⁶

Roku 1981 došlo pak ke sjednocení těchto tří vysokých škol pod společný institut dříve nazývaný Sri Sathya Sai Institut of Higher Learning, dnes The Shri Sathya Sai University.⁶⁷

⁶⁴ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: Anantapur Campus (online). 2010. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/Campuses/AnantapurCampus/tabid/119/Default.aspx>

⁶⁵ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: : *Brindavan Campus* (online). 2010. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/Campuses/BrindavanCampus>

⁶⁶ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: : *Prasanthi Nilayam Campus* (online). 2010. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/Campuses/PrasanthiNilayamCampus/tabid/118/Default.aspx>

⁶⁷ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: : Higher University (online). 2010. (cit. 2012-02-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/AboutUs/UniversityStructure/tabid/91/Default.aspx>

8.4. Univerzita a další instituce

8.4.1. Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning

Tato unikátní instituce patří mezi průkopníky v oblasti poskytování Educare – systém vzdělávání, kde se propojují světské znalosti s duchovním poznáním. Vzdělání pro lidskou transformaci. Tento institut nevznikl, aby umožnil člověku získat „pouhý“ vysokoškolský titul, ale hlavním cílem je pomoci rozvíjet sebepoznání a sebevědomí, aby se každý naučil sebeobětování, své seberealizaci a službě druhým.

Univerzita byla založena roku 1981 Bhagavanem Sri Satja Sai Babou a byla uznána Ministerstvem školství, vládou Indie, Univerzitní grantovou komisí (UGC) a byla přijata za řádného člena Asociace indických univerzit.⁶⁸

8.4.2. Sri Sathya Sai Higher Secondary

Roku 1983 byla založena Sri Satja Sai vyšší střední škola v Prasanthi Nilayam, která umožňuje dvanáctiletou školní docházku (odpovídající našemu základnímu a střednímu stupni vzdělání). Tato škola je otevřena společně chlapcům a dívkám.⁶⁹

Tyto dvě instituce pokrývají kompletní vzdělávací systém oddaných Sai Baby. Kromě těchto škol Sai Baba založil dále také organizaci, které provozuje anglickou chlapeckou internátní střední školu – *Sri Sathya Sai Gufukulam English Medium School* v Rajahmundry ve státě Andhrapradesh a společnost Satja Sai Trust, která postavila rovněž školu *Sri Sathya Sai Junior College* v Kothacheruvu poblíž Prasanthi Nilayam, kterou po dokončení předala státu Andhrapradesh.

8.4.3. Sri Sathya Sai Mirpuri College of Music

Další ze vzdělávacích institutů byl založen Sai Babou v roce 2001. V této hudební škole, která je určena pouze pro muže, se vyučuje vokální zpěv, hra na vínu, tabla či sítár a je zde i možnost absolvovat základní, dvouletý kurz určený pro chlapce od 13 do 20 let, na který lze pak navázat diplomovým tříletým studiem pro chlapce od 16 do 23 let.⁷⁰ (viz. příloha)

⁶⁸ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: : History (online). 2010. (cit. 2012-02-03). Dostupné na WWW: <http://www.ssihl.edu.in/dnn/AboutUs/HistoryTimeline/tabid/89/Default.aspx>

⁶⁹ Sri Sathya Sai Central Trust : Education (online). Není uvedeno. (cit. 2012-01-03). Dostupné na WWW: http://www.srisathyasai.org.in/Pages/Service_Projects/Education.htm, (24.7.2007).

⁷⁰ tamtéž.

8.4.4. Sri Sathya School for Human Values

V Novém Dillí byla pak následně vybudována Mezinárodní škola lidských hodnot, jejíž cílem je vzdělávání lidských hodnot, který Sai Baba ve své nauce často vyzdvihuje – pravda, správné jednání, mír, láska a ne-násilí.

Studenti zde mohou studovat doktorské studijní programy v oblastech lidských hodnot a spirituality. Záměrem školy je pěstovat v již zmiňovaných specializovaných odbornících (lékaři, právníci, vědci atp.) duchovní hodnoty, které by pak tito odborníci uplatňovali ve svých rozmanitých povoláních po celé zemi i světě. Také se v tomto centru organizují semináře a přednášky o indické kultuře a religiozitě a o jednotě všech náboženství.

Byla zde také postavena základní škola pro děti z chudých rodin. Ve všech školách je vše, včetně knih, uniforem a stravování zdarma.⁷¹

Mimo vzdělávací instituce vybudoval Sai Baba se Satja Sai organizací v Puttaparthi dvě velká muzea, která mohou jak žáci, tak všichni návštěvníci navštěvovat zdarma. Prvním z muzeí se tyčí na vrcholu kopce Puttaparthi a nese název *Sri Sathya Čajtanja Džóti* muzeum. Je věnováno životu, působení a službě Satja Sai Baby. Vedle velkého sportovního stadionu bylo následně postaveno velké moderní muzeum *Sri Satja Sai Sanatanah Samskruthi*, zachycující aspekty indické kultury a všechna náboženství. Druhé z muzeí se nazývá Sanátana samskruti muzeum a vystavuje expozice, jejichž cílem je demonstrovat jednotu všech náboženství. Vystavené exponáty zde představují velké duchovní učitele lidstva, zakladatele největších náboženství a světce a jejich učení.⁷²

8.4.5. Sri Sathya Sai Sport Centrum

V roce 2006 byl slavnostně otevřen prezidentem Indie – Hon'ble Dr. APJ Abdulem Kalamem mezinárodní sportovní krytý multi stadion, s vybavením pro basketbal, volejbal, tenis, squas, stolní tenis, badminton, gymnastika, joga, aerobic. Stadion patří mezi největší v zemi a je postaven podle olympijských specifikací a tak může hostit mezinárodní turnaje. Stadion má veškeré vybavení, je umělecky zařízen. Každá z částí, jako jsou podlahy, osvětlení, posezení, tenisové kurty a sportovní vybavení pocházejí z různých částí světa.

⁷¹ SSSCT: The End of Culture is Perfection (online). Není uvedeno. (cit. 2012-15-02). Dostupné na WWW: <http://www.srisathyasai.org.in/Pages/Service_Projects/Cululture_and_Heritage.htm

⁷² tamtéž.

Elektronické bodování a projekční systémy jsou jedny z nejlepších na světě. Části zařízení pocházejí z celého světa. Má také dobře vybavené ubytovací zařízení, konferenční místnosti a tribuny pro 4000 členů.⁷³

8.4.6. Publikační činnost

V roce 1983 Satja Sai Baba založil v rámci Satja Sai organizace vydavatelství - Sri Sathya Sai Books & Publications Trust, které sídlí v komplexu v ášramu v Prasanthi Nilayam. Posláním tohoto vydavatelství je šíření učení a moudrostí Satja Sai Baby nejen pro své žáky, ale i do celého světa. Z informací webových stránek nakladatelství mělo roku 2002 toto nakladatelství na svém kontě zhruba více než 1000 titulů ve 14 indických a 26 dalších jazycích.⁷⁴

Díky překladatelce Dr. Ruth Hálové, je v Prasanthi Nilayam v Satja Sai knihkupectví k zakoupení několik knih i v českém jazyce, tyto knihy jsou k dostání také v České republice.

Nakladatelství také produkuje kompaktní disky s indickými mantrami,⁷⁵ bhadžany⁷⁶ a DVD nahrávky se Sai Babovým poselstvím a učením. Také je zde provozováno rádio Global Harmony, se Saiho učením a poselstvím, které lze poslouchat přes internet (www.radiosai.org).

8.5. Celonárodní ocenění

V roce 2008 dostal Satja Sai Baba celonárodní ocenění, které mu udělila Univerzitní grantová komise pod vedením místopředsedy prof. Moolchanda Sharma a významných indických profesorů, za Sai Babovu celoživotní práci ve vzdělávání a školství. Výbor velice ocenil, že Sri Satja Sai Univerzita poskytuje jedinečný model vzdělání v zemi. Bezplatné vzdělávání na tak vysoké úrovni, zaměřené na společenské a moderní vzdělání, s dokonalou kombinací tradiční indické moudrosti. Všichni se shodli, že tento model vzdělávání je jediný v zemi a nemá obdoby.⁷⁷ Prezident republiky a vláda jsou Satja Sai Babovi za jeho činnost v rámci indického vzdělávání i jeho humanitární pomoci velice vděční.

⁷³ SSSCT: *International Center for Sport* (online). Není uvedeno. (cit. 2012-15-02). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/CentralFacilities/InternationalCenterforSports/tabid/559/Default.aspx>

⁷⁴ SSSCT: *The Book Trust* (online). Není uvedeno. (cit. 2012-15-02). Dostupné na WWW: <http://www.sssbpt.org/Pages/Trust/Trust.htm>

⁷⁵ indické modlitby

⁷⁶ zpěvy svatých písní

⁷⁷ Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning: *History* (online). 2010. (cit. 2012-02-03). Dostupné na WWW: <http://www.sssihl.edu.in/dnn/AboutUs/HistoryTimeline/tabid/89/Default.aspx>

9. Humanitární projekty

Satja Sai Baba se velice inicioval, vedl a realizoval celou škálu záslužných aktivit pro indické obyvatele v podobě humanitárních projektů, po celé jižní Indii a tím inspiroval své následovníky k uskutečňování podobných projektů po celém světě.

V roce 2002 Sai Baba řekl: „Je mnoho chudých a utiskovaných lidí, kteří trpí nedostatkem řádné lékařské péče. Ve velkých nemocnicích se o ně nikdo nestará, protože si nemohou dovolit drahá léčení. V některých nemocnicích jim není dokonce povoleno, aby vstoupili hlavní branou. Může být větší hřích než tento? Mým záměrem je poskytnout zdarma lékařskou péči všem těmto chudým a opuštěným lidem.“

Satja Sai Baba následně založil v jižní Indii čtyři nemocnice, z nichž dvě jsou vybaveny nejmodernějším zařízením pro vyšší péči v oblastech kardiologie, kardiochirurgie, neurologie, nefrologie, urologie, očního lékařství a v jiných oborech medicíny.

Zdravotní péče je také poskytována formou lékařských táborů, které zprostředkovávají potřebnou péči a léky lidem, kteří by k nim jinak nikdy neměli přístup. Také se zde věnují osvětě a poučení v rámci výživy a hygieny. Veškerá zdravotní péče je poskytována zdarma.

V Indii neexistuje žádné sociální zabezpečení ani bezplatná zdravotní péče.

9.1. Projekty zdravotní péče

9.1.1. Všeobecná nemocnice v Puttaparthi

Sai Babova iniciativa na poli lékařské péče započala v roce 1956 vybudováním všeobecné nemocnice v Prasanthi Nilayam. Jednalo se o zařízení s dvanácti lůžky k potřebě chudých v Puttaparthi a okolních vesnic. Během času poptávka po lékařském ošetření, které tato nemocnice nabízela, vzrostla. Pacienti přijížděli z celé oblasti Anantapur, přilehlých oblastí a dokonce i jiných zemí. Aby mohla být lékařská péče poskytována stále rostoucímu počtu nemajetných pacientů, byla nemocnice modernizována a rozšířena na zařízení s 80 lůžky, kde je společně s péčí o ambulantní pacienty ošetřeno v průměru 600 pacientů denně. V uplynulých 50 letech existence nemocnice zde byly ošetřeny více než 4 miliony pacientů.

9.1.2. Všeobecná nemocnice v Bangalore

V roce 1976 Satja Sai Bába založil nemocnici pro matky s dětmi ve Whitefieldu,

Bangalore. Zařízení se rozrostlo ve všeobecnou nemocnici se 100 lůžky, kde je každý den ošetřeno na 500 pacientů a jsou provedeny 3-4 operace denně.

9.1.3. Nadace pro lékařskou péči

I přes značný pokrok na poli lékařské vědy a technologie je v současnosti pro běžného člověka lékařská péče mnohdy nedostupná z finančních důvodů. Na vzniklou situaci odpověděl Satja Sai Baba založením Sri Sathya Sai Medical Trust v září 1991. Cílem této nadace bylo založení specializovaných nemocnic, jež by poskytovaly kvalitní lékařskou péči terciální úrovně pacientům bez ohledu na kastu, vyznání či sociální postavení. Sri Sathya Sai Medical Trust provozuje dvě velké specializované nemocnice:

9.1.4. Specializovaná nemocnice v Puttaparthi

Díky velkému Sai Babově nasazení a pílí zahájila svou činnost specializovaná nemocnice – Sri Sathya Sai Institute of Higher Medical Sciences – v indickém státě Andhra Pradesh v roce 1991. V současnosti nemocnice nabízí bezplatnou terciální péči v sedmi specializacích – kardiologie, kardiovaskulární chirurgie, urologie, oftalmologie, plastické chirurgie, ortopedie a gastroenterologie. (viz. příloha)

9.1.5. Specializovaná nemocnice v Bangalore

V roce 2001 otevřel Satja Sai Baba další specializovanou nemocnici – Sri Sathya Sai Institute of Higher Medical Sciences – v Bangalore ve státě Karnataka. V nemocnici jsou poskytovány bezplatné lékařské služby v oblasti kardiologie, kardiovaskulární chirurgie, neurologie a neurochirurgie.

9.1.6. Mobilní nemocnice

Do vesnických oblastí od dubna 2006 přiváží zdravotní péči pojízdná nemocnice. Každý měsíc po dvanáct dní poskytuje tým 30 lékařů (z celkových 600) zcela bezplatně své služby v oblasti porodnictví, dětského lékařství, gynekologie, zubního a očního lékařství apod. Žáci místních škol procházejí komplexním lékařským vyšetřením. Probíhají zde přednášky a video projekce o hygienických a stravovacích zásadách. Jelikož voda ve státě

Andhra Pradesh obsahuje mnoho fluoridu, jsou místní obyvatelé často postiženi fluorózou, proto jsou v rámci lékařského kempu poučeni o jednoduchém způsobu úpravy vody, aby chránili své zdraví.⁷⁸

9.2. Služba potřebným

9.2.1 Služba ve vesnicích

Studenti Sri Satja Sai škol a univerzit každý rok vykonávají službu ve více než stovce vesnic. Dům od domu studenti rozdávají jídlo a oděvy, školám věnují papírnický materiál.

„Studenti a učitelé Satja Sáí škol v Anantapuru, Prasanthi Nilayam a Brindávanu vykonávali 13.-21.října 2007 devítidenní službu na venkově. Více než 700 studentek a zaměstnanců školy v Anantapuru a mnoho dalších dobrovolníků balilo jídlo a oblečení. S prací začínali v deset hodin večer a končili kolem třetí hodiny ranní. Ostatní studenti vyjízďeli do přibližně 150 vesnic v okolí Puttaparthi, Bukkapatnam a Kothacheruvu a sloužili v nich doslova dům od domu. Pozornost byla věnována tomu, aby žádná rodina nebyla opomenuta. Po dobu osmi dnů obsloužili denně asi 30 000 lidí jídlem a bylo rozdáno přibližně 6 000 ks oblečení. Může vyvstat otázka, jak tato služba řeší problém venkovské Indie? Je zřejmé, že problémy vesničanů jsou příliš vážné na to, aby je bylo možné vyřešit tímto krátkým služebním programem. Ale Sai Babův přístup je jiný. Říká, že tato služba v první řadě vyjadřuje lidem ve vesnicích, že je zde někdo, kdo je má rád a stará se o ně. V druhé pak dává studentům intenzivní zážitky, které by jinak nikdy neměli. Ideou je učinit srdce studentů natolik citlivými, aby do nich byla zasetá semínka soucitu. Tato senzitivita ve studentech navždy zůstane a jednou, až budou zastávat vlivnější pozice, je povede k tomu, aby změnili tvář venkovské Indie.“ (ze zprávy o průběhu služby ve vesnicích 2007)⁷⁹

9.2.2. Péče o osiřelé a strádající děti

V roce 2002 Sai Baba založil Sri Sathya Sai Deena Janoddharana Pathakamu - Domov pro osiřelé a strádající děti v Kammavaripalli. Tímto projektem je podporováno přes 60 dětí z vesnic v okolí Puttaparti. Dětem je poskytováno stravování, ubytování, odívání, vzdělání a je postaráno o jejich další každodenní potřeby. Kromě toho na jméno každého dítěte bylo

⁷⁸ Satja Sai organizace: *Projekty zdravotní péče* (online). Není uvedeno. (cit. (2012-05-01) Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.cz/cs/projekty-zdravotni-pece>

⁷⁹ Satja Sai organizace: *Služba potřebným*. (online). Není uvedeno. (cit. (2012-05-01) Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.cz/cs/sluzba-potrebnym>

uloženo na účet 100 000 rupií. V rámci tohoto domova pro osiřelé a strádající děti zde byla vybudována škola, která dětem zajišťuje formální vzdělání, a jsou zde také školené v práci na počítači.

9.2.3. Domovy pro seniory

Sri Sathya Sai Central Trust vede v Bangalore, Kadugodi a Anantapur domovy pro seniory. Chráněncům je v těchto domovech zcela zdarma poskytováno ubytování, strava a lékařská péče.⁸⁰

9.3. Projekty zásobování pitnou vodou

Od roku 1995 byly pod Sai Babovým vedením uskutečněny čtyři rozsáhlé projekty na zásobování pitnou vodou v oblastech, které trpí jejím nedostatkem – oblast Medak a Mahabubnagarse, Chennai, východní a západní Godavari. Dohromady díky těmto projektům má přístup k nezávadné pitné vodě na 12 milionů obyvatel jižní Indie.⁸¹

⁸⁰ Satja Sai organizace: *Služba potřebným*. (online). Není uvedeno. (cit. (2012-05-01) Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.cz/cs/sluzba-potrebnym>

⁸¹ Satja Sai organizace: Projekty zásobování pitnou vodou. (online). Není uvedeno. (cit. (2012-05-01) Dostupné na WWW: <http://www.sathyasai.cz/cs/projekty-zasobovani-pitnou-vodou>

10. UČENÍ SATJA SAI BABY

Sai Baba ve svých promluvách a psaných textech předává lidem hlubokou moudrost. Nabízí vedení ve všech aspektech duchovního, náboženského a na lidské hodnoty zaměřeného života. Sai Baba učí, že základní podstata člověka je božská a že smyslem života je uvědomění si tohoto božství vně nás. Toho lze dosáhnout vedením morálního života, poskytováním nesobecké služby lidem v nouzi, konáním duchovní praxe a rozvíjením lásky, úcty a soucitu vůči veškerému životu a všem bytostem.

Satja Sai Baba učí, že všechna náboženství vyjadřují stejné univerzální principy. Nabádá lidi a své žáky, aby:

- věřili v Boha, protože je jeden Bůh pro celé lidstvo, ačkoliv může být nazýván mnohými jmény
- upřímně následovali svá náboženství a žili svůj každodenní život v souladu s dobrým chováním, morálkou a v lásce. Jsi-li křesťan, buď dobrý křesťan; jsi-li buddhista, buď dobrý budhista...
- respektovali všechna ostatní náboženství, protože žádné z nich neobhájí negativní a nižší vlastnosti člověka. Prvotní princip všech náboženství je stejný.
- vykonávali nesobeckou službu a pomáhali chudým, nemocným a lidem v nouzi, bez myšlenky na odměnu nebo slávu
- ve svých životech pěstovali hodnoty pravdy, boží lásky, správného jednání, míru a nenásilí, a svými životy propagovali tyto hodnoty mezi všemi. Ostatním lidem tak byli dobrým příkladem a inspirací na jejich cestě životem
- aby milovali a sloužili zemi, ve které žijí, ctili její zákony, občany a sousedy

„Je pouze jediná společenská kasta, kasta lidství; je pouze jediné náboženství, náboženství lásky; je pouze jediný jazyk, jazyk srdce; je pouze jediný Bůh a Ten je přítomen všude.“⁸²

10.1. Vzdělání

Sai Baba učí, že nejdůležitější je, aby na konci každého vzdělání byl dobrý charakter. To má být základ opravdového vzdělání. Jedině tak se může dnešní svět stát lepším místem, pro šťastný a radostný život, žitý v lásce, spokojenosti a míru.

⁸² *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 129.

Sai Baba ve svém učení odpovídá na otázky, co je to pravé vzdělání, jaké vzdělání si má člověk osvojit, jaké vzdělání přispěje k rozvoji člověka a jaká by měla být úroveň vzdělání nejen v Indii, ale následně i v celém světě.

10.1.1. Dnešní vzdělávací systém

Dnešní vzdělávací systém indické země je ve velmi špatném stavu. Sai Baba je z této situace velice zklamán a snaží se prostřednictvím jeho škol o nápravu. Navrátit Indii to, co ztratila.

Po celém světě dnes existuje množství vzdělávacích institucí, nikdo však neporozuměl, co vzdělávání doopravdy znamená. Studenti si plní hlavy pouze knižními znalostmi, píší zkušební testy, procházejí zkouškami a prohlašují, že jsou vzdělání. Skutečné vzdělání je ale takové, které rozvíjí vnitřní vidění a způsobuje trvalou blaženost. Jakým způsobem mají dnešní studenti prospěch ze současného vzdělávacího systému? Jen dosahují akademických hodností a získávají ocenění úřadů, ale pravému významu vzdělání nerozumí. Místo aby vzdělávací systém rozvíjel rozlišovací schopnosti studentů, dělá je omezenými. To jim neposkytuje ani pravou moudrost, ani nepomáhá k rozšíření obzoru mysli. Vzdělávání dnešních dnů postrádá smyslu. Učebnice neobsahují esenci skutečného vzdělání. Nikdo dnes nevyvíjí úsilí, aby porozuměl svatosti, spojené se starým vzdělávacím systémem. Vládě celé indické země je to jedno, nikoho to dnes nezajímá. Studenti se dnes zajímají jen o knižní znalosti, nikoliv o základy vzdělání. Zkoumá se jen jejich znalost textů, nikoli praktické poznání. Studenti si myslí, že akademické hodnosti jsou pro získávání obživy. Vzdělání je ale pro život, nikoli pro živobytí. Ani studenti, ani rodiče si však tuto pravdu neuvědomují. Rodiče jsou šťastní, jestliže jejich děti dostávají vysoké hodnocení při zkouškách. Hromada špatných poznámek, které děti dostávají, je ale nevzrušuje. Pokud by se rodiče jen do poznámek podívali, pochopili by doopravdy, jaký typ vzdělání jejich děti dostávají. Vzhledem k postupu moderního vzdělávání upadá studium véda a šáster. Jak pak tedy v této situaci může současné vzdělání předat pravou moudrost?

Studenti by si měli osvojovat takové vzdělání, které je prospěšné společnosti a světu jako celku. Jaký je současný stav společnosti? Jak ji můžeme změnit v ideální? Jak může jedinec pracovat pro pokrok společnosti? V dnešní době to vypadá, že nikdo v těchto liniích nepřemýšlí, aby se nad tím hlouběji zamyslel. Ani současný vzdělávací systém neklade důraz na službu společnosti. Jestliže se hovoří o reformách ve vzdělávacím systému, studenti je jen smetou stranou. Myslí si, že znalost textů je prvním a posledním celého vzdělání. Jsou to

dospělí, kdo by si měli vzít odpovědnost za řádné předání vzdělání studentům. Studenti by měli pozvedat důstojnost společnosti. Měli bychom se přidržet učení našich dávných mudrců a proroků, kteří nám předali pravý smysl vzdělání. Je znakem bláznovství dosahovat sobecky jen akademické hodnosti. Lidé by měli chápat potřeby společnosti a využívat své vzdělání k jejímu vývoji. Lidé prohlašují, že slouží společnosti, ale bez skutečného pochopení, jaké potřeby společnost má. Taková služba není služba společnosti, ale jen bezduchá mechanická činnost.

Společnost se bude rozvíjet jedině tehdy, bude-li vzdělávací systém nastaven správně. Jelikož stoupá bláznovství po západním vzdělání, je přehlížené studium vědeckých textů. Rodiče by měli učit své děti, co je dobré a co špatné již od dětství. Neměli by se spokojovat s pouhým zajištěním přijetí dítěte na fakultu a dosažení akademické hodnosti. Měli by zajistit, aby jejich dítě využívalo vzdělání ke službě národu a své dítě podporovat, aby pracovalo pro růst národa. V dnešní době však rodiče tak velkorysou mysl nemají. Ani učitelé se o blaho národa nezajímají. Mají pocit, že jejich odpovědnost končí předáním knižních vědomostí studentům. Ani nezkoumají, jsou-li informace, obsažené v učebnicích prospěšné společnosti, či ne. Nekonzultují tuto otázku s vládou. I když tak učiní, vláda nereaguje. Změnili vzdělávací instituce v továrny a jen produkují držitele akademických hodností. Studenty nelze vinit za tento stav. Za tento bezútěsný stav jsou rovnoměrně zodpovědní rodiče, učitelé a vláda.

Nepostačuje, zajistí-li si studenti vysoké hodnocení ve třídě a získají ocenění. Měli by pracovat pro rozvoj společnosti a národa a tak přinášet dobrou pověst svým rodičům a své zemi. Rodiče by měli průběžně sledovat vývoj svých dětí, vštěpovat jim cnosti a utvářet z nich odpovědné občany. Neměli by se spokojovat jen s dobrými známkami svých dětí. Měli by také dohlédnout, jaké knihy čtou děti doma. Někteří studenti čtou bezvýznamné romány. Rodiče se však nestarají o nápravu. Naopak říkají: „Co je špatné na četbě románů? Stačí, jsou-li šťastní.“ Takto kazí rodiče vlastní děti. Nestarají se, jak se děti chovají v jejich nepřítomnosti. Nemá smysl děti jen vzdělávat bez nápravy jejich chování. Rodiče by měli následovat ideály našich předků, kteří vychovávali své děti tím nejlepším způsobem.

Moderní vzdělávací systém potřebuje reformy. Dnešní rodiče jsou pyšní, že jejich děti studují na anglické střední škole a dokáží přednášet anglické básně. Nechápu ale, jaký dopad, a vliv má moderní vzdělávání na jejich děti.

Dnešní vzdělávací systém ničí životy studentů. V současném světě je situace tak špatná, že i pro přijetí na základní školy se musí registrovat v předstihu po zaplacení tisíců rupií. Rodiče jsou šťastni, když jsou jejich chráněnci přijati tam, co oni považují za dobrou

školu, ale nestarají se o to, jaký prospěch z takového vzdělávacího systému vzejde. Děti si necení odříkání, které podstupují rodiče, aby jim dali vzdělání. Rodiče si berou půjčky a dokonce se vzdávají pořádného jídla a spánku v zájmu vzdělávání svých dětí. Děti nakonec z tohoto systému vzdělávání nemají žádný užitek. Nejsou schopné porozumět, co je pro ně dobré a co špatné. Ani rodiče ani učitelé, ani studenti dnes nechápu, jaký má společnost a národ prospěch ze současného vzdělávacího systému. Všichni by měli spojit ruce a jednotně pracovat, aby přinesli úplnou přeměnu společnosti. Světské vzdělání by se mělo sladit se vzděláním duchovním tak, aby utvářelo charakter studentů a měnilo je v lepší občany jejich země.⁸³

Do systému dnešního indického školství se vloudilo několik nešvarů. Za peníze se dostávají žáci na školy a univerzity, za peníze se udílejí známky a diplomy. Učitel nepředává studentům vkus, styl, postoj a rozhled, vše je záležitostí knih a zase jenom knih. Knihy si student musí opatřit mimo svá školská zařízení. Navíc se příkládá stále větší cena informacím a jejich shromažďování; vlastní přeměně a nápravě zvyků a charakteru se nevěnuje pozornost.

Knihy ale nemohou poskytovat vedení a inspiraci ke skutečně dobré práci. Aby byl život plně prožíván, je třeba sladit světský aspekt s duchovním. Jen tehdy může člověk získat sebedůvěru a vyhnout se napodobování. Klid mysli nelze získat svalováním viny na druhé a vyhýbáním se vlastní zodpovědnosti. Místo aby si studenti plnili své hlavy fakty a číslicemi, je třeba naplňovat jejich srdce láskou a světlem. Aby měli důvěru v obrovskou moc duše, jenž je jejich skutečnou podstatnou. Věřit v Boží milost, kterou můžou získat modlitbou. A svou práci konat oddaně, jako bohoslužbu.

Vzdělání by mělo zdůraznit duchovní hodnoty. Člověk se musí zabývat prací. Musí ji však konat s vírou a oddaností, jako akt bohoslužby; tím způsobem získá moudrost. Avšak dnešní vzdělání ho nevede touto cestou; vyučování, kterého se mu dostává, je sterilní. I během vyučování předmětů čistě materiální povahy je nutné zároveň zdůrazňovat morální a duchovní princip.

Bude-li jedna dobrá vysoká škola vedena tímto ideálním způsobem, může rozšířit ideály jednoty lidstva a ceny lásky na celou obrovskou populaci města i za jeho hranice. I studenti, kteří pak v tomto ústavu vystudují a odejdou do jiných států, budou tam šířit ideály, které jim zde byly vštípeny. Důležitá je i role učitelů, neboť to bude učitel, který bude trpět, jestliže se student zhorší. Musíme se snažit vychovat dobré učitele pro podobné školy v budoucnosti.

⁸³ Saí organizace ČR, *Saí Rám*. Ročník 10, 2002, číslo 4/90, str. 2-4.

Obyvatelé Indie by měli usilovat o rozvoj vzdělávacích ústavů tohoto druhu a také ústavů, které by rozvíjely péči o zdraví lidu v zájmu míru a blahobytu v této zemi.

V přítomné době se mnoho hovoří o tom, že této zemi chybí mír, ale Sai Baba říká, že tak tomu není. Nedostatek míru v mysli je totiž nemocí jedinců. Dnes je člověk znehodnocován na úroveň stroje. A i on sám na svou cenu zapomněl. Snižuje se na úroveň zvířete, aniž si uvědomuje, že má v sobě Božství. V naší době je spotřební zboží hodnoceno, jako nezbytné, avšak člověk takto hodnocen není.⁸⁴

10.1.2. Počátky indického vzdělávání

System a učení Satja Sai škol vychází ze starobylé Indie.

Vzdělání musí dát jedinci především takové kvality, které zajistí jeho klid a tím i univerzální mír. Mělo by očistit mysl od všech stop úzkoprsosti a pomáhat rozvoji jednoty a lásky. To je od nepaměti poselství Bharátu – starobylé Indie. Vědy (starobylé indické spisy) to považují za cíl vzdělání. Bharát byla země, která ctíla vědy, které poznali mudrci skrze božské osvícení. Semena tohoto poselství vyrůstala v mladé rostlinky v zahradě upanišad (spisy, jímž je vlastní pravda). Tyto mladé stromky pak vyrůstaly a kvetly ve starobylých šástrách (staré svaté spisy, porovnatelné s biblí křesťanů) a větry roznesly vůně jejich blaženosti do čtyř koutů světa, aby oživily a probudily lidi všech světadílů.

Za oněch časů mudrci žili se svými žáky v poustevnách v tichých, zalesněných místech na březích řek. Každá poustevna byla univerzita s mudrcem jako rektorem. Byli zběhlí ve všech odvětvích učení a dychtiví předat své znalosti komukoliv, kdo by je přijal a co nejlépe využil. Jejich poslání bylo úspěšné pro jejich zdatnost, pro horlivost žáků a vznešené prostředí. Vše bylo tak prosté a upřímné, tak čerstvé a svobodné. Naproti tomu dnešní prostředí, které dnes obklopuje vzdělávací instituce, je úplným opakem tohoto starodávného obrazu. Žáci žili tehdy se svým vychovatelem v jeho obydlí a vstřebávali nejen informace, ale také inspirace, nejen chování, ale také mravy. Vstávali za úsvitu, koupali se ve studené vodě a prošli přísným denním rozvrhem modlitby, studia, meditace a domácích prací. Jedli stravu, kterou jim vychovatel podával. V žádné z těchto disciplín se nerozlišovalo mezi princem a sedlákem, synem pandita (učence) nebo negramotného. Nebyla příležitost marnit čas línou zábavou nebo malicherným tlacháním či uspokojováním marnivých libůstek a rozmarů.

Každý žák byl obeznámen se základními hodnotami indické kultury, s jejími prameny

⁸⁴ *Satja Sai promlouvá, svazek I.* Trigon. Praha 1997, str. 4-8.

a vývojem a s její nezbytností pro rozvoj země. Dnes se počet žáků výrazně zvýšil, ale kvalita učení a vyučování velice utrpěla. Sloužit učiteli bývalo kdysi součástí vzdělání, bylo jednoduché získat učitelovu přízeň a vyvolat jeho nejlepší schopnosti pomocí láskyplné služby. Otázka je, do jaké míry mohou dnes mzdy a honoráře uspokojit učitele? Jen zvyšují chamtivost a touhu mít víc. Tehdy byl mír a blahobyt světa založen na poctivosti, dnes závisí na bohatství.⁸⁵

Každé dítě Indie se musí vyrovnat se čtyřmi dluhy: se zbožnou úctou k matce, s uctivostí k otci, poslušností k učiteli, a zbožňováním Pána. Kromě toho se musí každé dítě naučit žít v míru a lásce s ostatními dětmi a rodinami. Názor, že je možné žít pro sebe a nestarat se o potřeby a o slabosti druhých, musí být velmi časně v životě dítěte učiteli vymýcen. Učitelé musí nabádat děti, aby si vypěstovaly radost z „družnosti“. Dětem se to bude líbit a učitelé tak zasejí semena sociálního míru. Z těchto semen pak vyklíčí mír a sociální blaho.⁸⁶

V Satja Sai školách učí své žáky v duchu starobylého indického učení a vedou k obnově a zachování tohoto způsobu vzdělávání. Děti zde znají duchovní historii své země, cítí se na svou zemi hrdi a její odkaz se vši ctí nesou dál.

10.1.3. Lidské hodnoty a vzdělání

Hlavní zásady, které Sai Baba učí, jsou satja, préma, dharma a ahimsa - pravda, láska, správné konání a nenásilí.

K tomu Sai Baba říká: „Člověk by měl naplnit své srdce soucitem, vždy mluvit pravdu a své tělo zasvětit dobru a společnosti. Myšlenky, slova a činy lidí by vždy měly být posvátné.“

Protože ale tyto hodnoty dnes ve společnosti chybí, indická země prožívá těžkosti. Učitelé a rodiče si neuvědomují skutečnost, že jen studenti mohou obnovit minulou slávu Indie, která kdysi byla klenotnictvím duchovnosti, ale nyní se stala obydlím pomíjivých světských radovánek. Sai Baba klade důraz na to, že se nesmí zapomínat, že dnešní studenti jsou budoucími občany a vůdci indické země.⁸⁷

⁸⁵ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 231-232.

⁸⁶ *tamtéž*, str. 15

⁸⁷ Sai organizace ČR, *Sai Rám*. Ročník 3, 2004, číslo 6, str. 2.

10.1.4. Kultura a hodnoty

Cena jedince závisí na jeho kultuře. Skutečný význam slova kultura spočívá v tom, vzdát se špatných myšlenek a činů a pěstovat posvátné myšlenky a vznešené skutky. Země není jen pouhá výměra půdy, ale společenství občanů. Aby došlo v zemi k pokroku, musí její občané pěstovat morálku a etické i duchovní hodnoty. Pro občany a vůdce není možné tyto hodnoty pěstovat, pokud se v tom necvičí od dětství. Život postrádá smyslu, když se lidé nedají na řádné jednání již v raném věku. Moderní studenti své životy nedokáží zušlechtit. Proto by měli rodiče a učitelé hrát aktivní roli při utváření života studentů. V první řadě se musí ptát, jak se mohou studenti zbavit svých špatných sklonů. Budou-li studenti vychováni v řádných poměrech, vyrostou ze studentů ideální občané.⁸⁸

10.2. Světský a duchovní aspekt vzdělání

„Vidjá“ - indické slovo vidjá je odvozeno z kořene slova „vid“, značící „vědět“. Vidjá se v angličtině označuje jako education - vzdělání. Slovo education má původ v latinském slovese „educare“, které znamená vynést na světlo.

Sai Baba ve svém učení vyzdvihuje *educare*. To je učení, které Sai Baba ve svých školách své žáky učí. Educare má dva aspekty - světský a duchovní. Světské vzdělání vyzvedá na povrch latentní vědomosti o fyzickém světě. Duchovní vzdělání vyzvedává v člověku vrozené Božství. Tudíž oba druhy vzdělání – světské i duchovní – jsou nutné, bez nich lidský život nemá tu pravou cenu. Ale v dnešním moderním vzdělávacím systému není pro duchovnost místo. Dnes má v celém světě přednost pouze světské vzdělání. Přitom oba druhy vzdělání jsou ale velmi nutné, aby člověk dosáhl cíle života. Duchovní vzdělání je pro život, zatímco světské je pro živobytí. Jedině tehdy, je-li člověk vybaven oběma těmito aspekty vzdělání, může si zasloužit uznání a obdiv společnosti. Vlastnění těchto dvou aspektů nepřinese člověku jen respekt a obdiv, ale i vlastní upokojení. Světské vzdělání souvisící s hlavou je prchavé. Čtení, psaní, zajišťování nuzného živobytí a dosažení jména a věhlasu – to všechno jsou výsledky světského vzdělání. Světské vzdělání činí člověka velkým, zatímco duchovní vzdělání ho dělá dobrým. Duchovní vzdělání se týká srdce, zdroje posvátných kvalit, jako je soucit, pravda, láska a schovívavost. Rodiče dnes od svých dětí očekávají, že budou studovat na vysokých školách, že nashromáždí bohatství a stanou se velkými, ale jen málokterí si přejí, aby byly jejich děti dobré. Dobrota je trvalá, velikost však jen dočasná.

⁸⁸ taméž.

Dobrota je základem duchovního života. Po zemi chodí statisíce a statisíce těch, kteří dosáhli velikosti tím, že nashromáždili velké bohatství, ale když si položíme otázku, čím přispěli společnosti, zjistíme, že absolutně ničím. Proto Sai Baba klade velký důraz na to, aby se lidé snažili být dobří, ne velcí.⁸⁹

Až se stane člověk dobrým, tak jedině pak je opravdovým člověkem a může být přínosem pro společnost. V dnešní době ve společnosti velmi chybí tato duchovní složka, mezilidské vztahy jsou toho důkazem. Lidé myslí jen na sebe a nejde jim o blaho společnosti, ale pouze jen o blaho své vlastní. Morální hodnoty lidstva jsou v úpadku a není společnost a země, které by tímto nebyly poznamenány.

V Indii, která od pradávna oplývala duchovním bohatstvím, je tento problém o to více viditelný. Hlavní roli v tomto problému hraje zmiňované školství a vzdělávací systém, který je zaslepen jen světským vzděláváním a touhou za penězi. Na konci vzdělávání, by měl být hlavně dobrý charakter. Místo toho si studenti odnášejí jen hlavu plnou informací, ale jejich duchovní hodnoty nejsou rozvinuty, do té míry, aby o nich mohlo být prohlášeno, že jsou dobrými lidmi a že mají dobré srdce. To je hlavní cíl Satja Sai organizace, aby vzdělání, které poskytují, utvářelo z dětí a studentů hlavně dobré lidi, dobré občany, kterým nepůjde jen o své dobro, ale hlavně o dobro ostatních a celé společnosti.

Světské vzdělání činí člověka velikým, zatímco duchovní vzdělání ho dělá dobrým. Duchovní vzdělání se týká srdce, zdroje posvátných kvalit, jako je soucit, pravda, schovívavost a láska.

Většina rodičů dnes od svých dětí očekává, že budou studovat na vysokých školách, že nashromáždí bohatství a stanou se velkými, ale jen málokterí z nich si přejí, aby jejich děti byly dobré. Dobrota je trvalá, avšak velikost jen dočasná. Dobrota je základním prvkem, duchovního života. Je statisíce a statisíce těch, kteří dosáhli velikosti tím, že nashromáždili majetky a bohatství, ale když si položíme otázku: Čím tito lidé přispěli společnosti? Zjistíme, že absolutně ničím⁹⁰ Satja Sai Baba učí své žáky nesnažit se stát velkými, ale hlavně dobrými. Člověk je od své prapodstaty dobrým, protože je Božským, jen si toho není v dnešní době bohužel již vědom. V dnešním světě vládne velikost, ne dobrota. Světské vzdělání zastínilo duchovní a člověk přes to zapomněl na svou božskou podstatu. Indie byla od pradávna zemí, kde duchovní bohatství národa převládalo nad tím světským. Ale i v této posvátné zemi se časem usídlila touha za penězi a za velikářstvím. Sai Baba se snaží svým učením obnovit

⁸⁹ Sai organizace ČR, *Sai Rám*. Ročník 3, 2004, číslo 6, str. 2.

⁹⁰ tamtéž, str. 3

duchovní lesk a slávu Indie a nastolit lidem v srdci opět lásku a mír. Proto ve svých školách a ve svém učení, klade velký důraz na duchovní vzdělávání. Jedině duchovní vzdělanost národa společně se vzděláváním světským může zemi zachránit od bídy, negramotnosti a dětské práce, která se v této zemi tolik rozrostla. Sai Baba klade velký důraz především na to, aby se duchovnost rozvíjela již v samotném dětství. Člověk následně v dospělosti bude vědět kým je a jaká je jeho pravá podstata, bude rozvíjet své kvality a následně se podle těchto svých kvalit chovat a společnost tak bude moci vzkvétat.

Morální hodnoty

Dnes na celém světě upadají morální, etické a duchovní hodnoty. Moderní studenti po nich v sobě nemají ani stopy. Nemají úctu ani k rodičům, ani ke společnosti. Jak mohou potom jejich rodiče očekávat, že je budou jejich děti ctít? Starobylá indická kultura vyzývá: „Cti svou matku, svého otce a učitele jako Boha.“ Cti a budeš ctěn. Dříve než budeš něco kázat, tak to praktikuj.“

Spousta moderních studentů dnes cestuje po celé zeměkouli za materiálním vzděláním, aniž by si uvědomili, že mají srdce, zdroj pravého vzdělání, ve svém nitru. Pravé vzdělání je takové, které vytváří ideálního člověka. Rodiče jsou ti, kteří jsou prvními učiteli. Měli by dětem ukazovat cestu k dobru. Člověk se nemůže stát dobrým jen vysokým vzděláním. Světská vzdělanost přináší jen bohatství a sobectví. A přesně taková vzdělanost je dnes odpovědná za úpadek člověka. Světská vzdělanost je orientovaná na informace, zatímco duchovní vzdělání se orientuje na transformaci.

10.3. Učitelé

Dle Sai Baby je povolání učitele nejvznešenějším ze všech. Za starých časů se učitelům v Indii říkalo Áčárja to znamená ten, kdo praktikuje, co káže. Dnes učitele nelze nazývat áčárja, protože nepraktikují, co kážou. Většina moderních učitelů jsou odborníci na tribunové krasořečnění, zatímco áčarjové minulosti byli mistři praktických vědních disciplín. Jak se tedy mohou řídit studenti radami učitelů, když sami učitelé neuskutečňují, co káží? Vztah mezi učitelem a žákem by se měl podobat vztahu rodiče a dítěte. Dnes však takový vztah mezi učitelem a žákem nevidíme. Jak učitelé, tak studenti mají na mysli jen peníze. Výsledkem je, že studenti nemají k učitelům úctu a učitelé studenty nemilují.⁹¹

Učitelé by měli vyrůst nad pouhé předávání knižních znalostí a vykonávání práce

⁹¹ Sai organizace ČR, *Sai Rám*. Ročník 3, 2004, číslo 6, str. 3.

formálního vyučování, neboť to se rovná předávání informací bez inspirace. Učitelé mají posvátnou úlohu. Jsou jako sochaři, kteří by měli odsekávat přebytečné kamínky dětské mysli a tvarovat je v osobnosti příkladného charakteru. Děti a studenti jsou z většiny nevinní a v srdci čisté. Jsou to starší a učitelé, kteří jim předávají špatný způsob myšlení!“ Bhagaván Šrí Satja Sai Baba⁹²

Sai Babova promluva k učitelům:

„Být učitelem je nejvznešenějším ze všech povolání. Vyučovat je také nejsvatější sáadhanou (duchovním cvičením) pro uskutečnění seberealizace, neboť zahrnuje pěstování nesobecké lásky. Učitel utváří nastupující generaci, formuje jedince, kteří si budou věřit, budou na sebe spoléhat a uvědomovat Boha v sobě. Učitel je architektem šťastných domovů, prosperujících komunit a mírumilovných národů. Musí se vybavit nejen vědomostmi a dovednostmi, aby mohl informovat a poučovat, ale také předvídavostí a vhladem, aby inspiroval a vedl. Děti od učitelů a rodičů přejímají návyky a způsoby, přejímají jejich chování a kréda. Učitel musí být proto trvalým vzorem ideálů, které jim má vštípit do srdce. Sám musí vynikat v pokoře, prostotě, vysoké morálce a bezúhonnosti, aby vzdělání dosáhlo vynikající úrovně. Takový učitel se může stát majákem pravdy, lásky a úcty. Děti vyrůstající v jeho moudré péči budou ve svých domovech svítit jako lampy lásky, budou vyzařovat odvahu, radost a naději.“⁹³

Učitelé a rodiče musí dbát na to, aby se děti naučily určitým správným návykům a postojům v létech, které utvářejí jejich charakter. O tom, co se vyčte z knih je třeba následně rozjímat, v klidu přemýšlet a přemítat. To je velmi dobré cvičení pro rozvíjení intelektu a nabytí duševního míru. Instinkt hádat se a prát pro každé nedorozumění musí být usměrněn a sublimován. Dětem by nemělo dělat dobře někomu ubližovat a rodiče nesmí dopustit, aby trpěly fyzickou bolestí nebo duševní úzkostí, jak se děje na mnohých indických ulicích. Rodiče musí brát vážně zodpovědnost za své děti a děti následně za své studium a za řádnou údržbu svých školních učebnic a péči o ně. Děti nesmí mít pocit potěšení z vychloubání se oblečením a ozdobami nebo svým postavením a bohatstvím před spolužáky ve škole. Je nutné rozumným návykům osobní čistoty, a co je nejdůležitější, navyknout je, aby se v pravidelných hodinách modlily, jak ve škole, tak doma a staraly se tak o svůj duchovní rozvoj. Dětství je

⁹² tamtéž, str. 2.

⁹³ GAZE, Jennifer. *Malí prosebníci*, Vyšehrad, 2011, str. 8.

nejdůležitější čas na položení základů návykům.⁹⁴

10.4. Hodnota vzdělání

V mnohých vzdělávacích ústavech jsou přijímáni ti, kteří mohou zaplatit velké sumy peněz. Indický systém přijímání stanovených kvót zkorumpoval celé školství. Aby byl učiněn konec tomuto nekalému trendu, je Sai Baba zastáncem, že by vzdělání mělo být úplně zadarmo. Každý má na vzdělání stejné právo. Vzdělání je dar od Boha. Nikdo nemá právo ho prodávat. Jelikož komerční vzdělávací instituce podporuje i vláda, je celý systém školství úplně zkorumpovaný. Vzdělání by mělo povznášet, ne rozrušovat. Dnes ale peníze mohou koupit přijetí, docházku, známky a dokonce i diplomy. Místa na lékařskou fakultu mohou lehce získat kandidáti, kteří zaplatí sumu dvacet až třicetkrát 100 000. Aby vydělali peníze, které zaplatili za přijetí, doktoři pak následně účtují pacientům horentní sumy. U inženýrství je to stejné. Některé ústavy účtují 20 až 25 tisíc rupií za přijetí už jen na první stupeň studia. Moderní vzdělání z člověka udělalo žebráka. Člověk by se však měl stát větším, ne chudším. Satja Sai Institut je jediný ústav v Indii, který nabízí bezplatné vzdělání. Jen tak ze studentů mohou být vychováni ideální občané. Učitelé by se měli o všechny své vědomosti z celého srdce rozdělit se studenty. A musí praktikovat dřív, než kázat. To je to, co Sai Baba očekává od učitelů. Vzdělání, získané tím, že se zaplatilo mnoho peněz ve formě darů, není vůbec vzdělání. Jen lidé, kteří vlastní černé peníze, se snižují k tak ilegálnímu způsobu nabývání diplomů. Přispět národu činem, to je skutečný příspěvek.⁹⁵

Sai Baba zdůrazňuje, že vzdělání neznamená pouhou znalost knih a seznámení se s nimi. Soustředí-li se student na knižní vědomosti na úkor jejich praktické aplikace, neguje samotný pojem vzdělání. Dříve jen ti, kteří docílili sta procent bodů, úspěšně složili zkoušku, ale dnes studentu stačí třicet pět bodů ze sta k tomu, aby prošel. Jestliže student, který má k dispozici všechnen čas a energii, má povoleno udělat pětadesát procent chyb, není důvod, proč by dospělému nemělo být povoleno dopustit se chyb ve všech sto případech. Proto Sai Baba vede své studenty k tomu, že povinností každého jednotlivého studenta je docílit stoprocentní dokonalosti vědomí. Nedokáže-li to jako student s výhodami věku a energie, nebude schopen dostát nárokům své práce, až přijme zaměstnání i s falešným zdáním prestiže a důstojnosti.⁹⁶

⁹⁴ *Satja Sai promlouvá*, svazek 1, Trigon. Praha 1997, str. 90.

⁹⁵ Sai organizace ČR, *Sai Rám*. Ročník 3, 2004, číslo 6, str. 4.

⁹⁶ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII*. . Pragma, Praha 2002, str. 46

Ve svých školách klade Sai Baba velký důraz na disciplinovanost studentů a jejich plnění studijních povinností. Díky tomuto ze Satja Sai škol vycházejí opravdoví studenti s nejlepšími výsledky v zemi, i co se týká následného uplatnění v zaměstnání jak v celé Indii, tak i ve světě.

S tím souvisí rozšiřování srdce studentů, ke kterému Sai Baba své studenty vede. Bez pravdy, poctivosti, míru a lásky je hromadění učenosti neplodným procesem. Bez nich je každá dobročinnost, každá služba poskytnutá druhým neúčinná. Bez nich se vysoké úřady s autoritou, na které je někdo dosazen, mění v místa pronásledování. Bez nich žádný dobrý čin nebo chvályhodný výkon nemůže nést žádné dobré ovoce. Školství se v dnešní době ocitlo ve zmatku. Místo aby ukázalo zemi cestu k blahobytu a bratrství, usilovně se snaží vést národ po cizích a ponižujících stezkách. Nestaví na silných a životodárných základech indické kultury. Mezi výsledky moderního školství většinou nenalzáme ani stopy po morálních ctnostech, čestnosti, bezúhonnosti, horlivosti sloužit a ochotě k odříkání.

Ten, kdo žije jen pro jídlo, je hříšník. Vzdělání poskytované ve starobylé Indii mělo mnohem vyšší úroveň a přinášelo více ovoce, protože vybavilo žáka zdravou samostatností v jednání. Darovalo mu klidnou a vyrovnanou mysl a nikdy mu nedovolovalo stát se otrokem pomíjivých přání. Naučilo ho rozlišovat mezi dobrem a zlem. Vedlo studenta k tomu, aby sloužil své zemi. Vyzbrojovalo ho proti všem překážkám na cestě k pozvednutí vlastní kultury a seberealizaci.

Vzdělání by mělo být ceněno nejen jako prostředek k získání živobytí, ale jako nutný předpoklad pro šťastný, klidný a pokrokový život, který vede člověka od živočišné úrovně existence do přítomnosti Boží, kde láska a světlo nerušeně kralují. Kdo žije jen pro jídlo, je vskutku velký nenasyta. Kdo však žije pro to, aby získal plné vědomí své vrozené reality, je požehnán. První je hříšník, druhý ideální stoupenec.

10.5. Inteligence a charakter

Zvláštním znakem lidské bytosti je inteligence. Je třeba snažit se inteligenci všemožně rozšiřovat aby se stala vhodným nástrojem k porozumění vnitřnímu i vnějšímu světu. Spolu s inteligencí musí být stejnou měrou pěstován i charakter. Jedině pak může být inteligence použita, aby sloužila společnosti. Být připraveni odřici si vlastní potěšení, abychom mohli ulevit druhému v tísní, to je přední cnotní charakteru. Ochota odříkání je přední cnotní

charakteru. Odříkání také znamená vzdát se, neboli také osvobození. Tajemství obojího je totožné.

Čeho přesně je nutno se tedy vzdát? Sai Baba říká, že nejhorším nepřítelem je žádostivost; ta musí být svedena do patřičných kanálů a odhodlaně redukována, až člověka přestane obtěžovat. Vedle žádostivosti musí být odložena i zloba a chamtivost, protože ty se vyskytují všude, kde jsou žádosti. Žádostivost je vždy spojena se zlobou a chamtivostí. Žádostivost je špatná, i když žádá věhlas a autoritu. Touha po moci a mamonu ruiniuje mnohé životy. Život je pouť a studenti mají před sebou dlouhou cestu. Je tedy nutné, aby jim ve školách byla dodána dovednost, nadšení a jistota, se kterými se mohou šťastně dostat kupředu. Jejich srdce jsou čistá, vytrvalá a vnímavá. Dospělí by se měli chovat tak, aby neposkvřili srdce žáků, nečinili je omezenými a pomstychtivými. Je třeba je povzbuzovat, aby svá srdce zvětšovali a obměkčovali každý den, nejlépe pak sociální službou.

Sai Baba vždy říká svým studentům na fakultách, aby kladli větší důraz na vystříhání se špatných vlastností než dobrých známek. Bohatství nemůže přinášet radostnou spokojenost, tu může darovat jen samé Božství. Bude-li člověk silně toužit po Bohu, radost a mír mu budou přidány. Sai Baba upozorňuje své studenty, že budou-li následovat tyto povznášející ideály, narazí na mnohé překážky, které jim budou druzí stavět do cesty. Proto musí být stále bdělí a ostražití, aby nesedli na lep jejich doširoka rozprostřeným nástrahám.⁹⁷ S čistým a otevřeným srdcem, se ale nemusí ničeho obávat. Když si udrží klidnou mysl a čisté srdce, vždy všechny zkoušky překonají.

Studenti Satja Sai škol patří mezi nejlepší v zemi, jak po stránce vědomostní, tak po stránce charakterové. Vzdělání zde vede žáky k pokoře, dobročinnosti a k tomu, aby plnili společenské povinnosti a zajímali se o reputaci své země a její kulturu. Dnešní fakulty nevěnují kulturnímu aspektu dostatek pozornosti. Proto, i když existuje po celém světě tisíce ba miliony vysokých škol, vyvstala nutnost založit Satja Sai fakulty pro tyto speciální účely. Záměrem Satja Sai fakulty není připravit své absolventy, aby chodili s diplomy, jak s žebračími miskami od domu k domu a prosili o zaměstnání. Tyto fakulty byly založeny, aby pěstovaly pocit sebedůvěry, ducha služby společnosti a lidstvu v celé šíři.⁹⁸

Dnes studenti vyhledávají jen světské radosti. Je vidět, jak způsob současné výchovy odklání od správného směru a působí rodičům i společnosti starosti. Je nutné, aby indiští obyvatelé obnovili staré hodnoty, podle nichž jedině vzdělání na základě kulturního dědictví

⁹⁷ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 113-116.

⁹⁸ tamtéž. 47.

Indie může dovést Indii a její obyvatelé k opravdové vzdělanosti, átmavidja – stavu seberealizace. Je nutné, aby každý Ind poznal kulturu své země založenou na védské filozofii (starobylá indická písma). Dnešní mládež je nepokojná a zmítaná, snažící se uchvátit všechno „s veškerou pýchou a bez jakéhokoliv výkonu“ a zaplétající se do nesmyslných zábav. Student dnes není schopen si uvědomit, čím by se měl především zabývat. Měl by být hledačem pravdy, v praxi je však jen hledačem radovánek. Tak jako je povinnost každé lidské bytosti chápat a respektovat své rodiče. Podobně je povinností každého obyvatele přijmout a ocenit historický a kulturní odkaz svého národa a mít ho za svého otce a matku. Je jisté, že ten, kdo nezná historický a kulturní odkaz své země, se podobá hlupákovi, který nezná své rodiče. Proto je tak důležité učinit dnes mnohostranný pokrok ve výchově, aby Indie udržela krok s všeobecným pokrokem dnešní doby.⁹⁹

10.6. Vzdělávání žen

Sai Baba klade důraz na vzdělávání žen. Jeho cílem je, aby Satja Sai fakulty vchovaly z žen ideální matky, sestry, manželky, zkrátka ideální ženy. Ženy, které si budou vědomy své hodnoty a pozdvihnou důstojnost a osud ženství v Indii. Ženy, které budou mít otevřené srdce plné lásky, a v lásce pak následně budou vychovávat své děti.

Sai Baba je zastáncem toho, že duchovní vzdělání by mělo být součástí každého vzdělání. Vzdělání není o knihomolství, proces vzdělání musí zahrnovat studium a ocenění všech řemesel, profesí a cechů. Musí podporovat přijímání dobrého a odmítání špatného. Duchovní výchova není oddělenou disciplínou, je nedílnou součástí všech typů a úrovní vzdělání. Vzdělání je samotnou základnou, na které lze budovat. Sai Baba ve svých promluvách rád používá různá přirovnání. O světském a duchovním vzdělání říká, že se podobá dvěma polovinám semene luštěnin; zárodek, který mezi nimi vyklíčí, je následně živěn z obou půlek.

Ženství je základem k vybudování míruplného a šťastného světa. Budou-li ženy pravdivé a statečné, laskavé a soucitné, ctnostné a zbožné, svět může zažít éru míru a štěstí. Mládež má schopnost vyrůst v rovné a silné duchovní aspiranty, kteří mohou dosáhnout vrcholů duchovních dobrodružství, jenže postrádá správné vedení. Na druhé straně působí na mládež zlá pokušení – špatnými příklady a špatnou radou se to kolem nich dnes jen hemží, a to lákavým způsobem. Jsou dvě zlé sirény, lákající mladé lidi k marnosti a lehkovážnosti, přivádějící je na cestu zkázy. Jedna se nazývá film a druhá román. Filmy kontaminují a kazí,

⁹⁹ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 45.

špiní mladou a nevinnou mysl; učí ji zločinnosti, násilí a chtivosti. Ničí základní lidskost a snižují ji na zvířecost. Dokonce dnes i mniši v okrových rízách víc a víc podléhají záludnému vlivu hříšnosti. Stejně jako film, korumpuje lascivními popisy zvířecosti i román. Obojí zavádějí mladé lidi do divočiny neřestí. Nevědí jak z mladých lidí udělat sebejisté, soběstačné a sebevědomé občany, a ani o to nedbají; životně důležité potřeby ignorují.

Sai Baba ve svém učení velmi výstižně říká, že dnešní vzdělání nezajišťuje trvalé postoje potřebné k prožití života v míru a spokojenosti. Není plné, není plně funkční a nepojímá do sféry svého vlivu všechny potřeby a cíle. V dnešní době se spokojuje s biflováním z knih a udílením diplomů, které dohromady nic neznamenají. Produkty tohoto vzdělání stavějí na obdiv svou neúčelnost, hlasitě volajíce, že Bůh je mrtev a cnost pověra. Přitom, jak by mohl člověk existovat bez Boha, nebo Bůh existovat odděleně od člověka? Sai Baba učí, že žádný člověk nemůže existovat bez vnitřního příbuzenství, které Bůh každému jednotlivci zaručuje.

Základním tónem vzdělání musí být šíření lásky. Dnešní svět je velmi ochuzen, v celém světě je nedostatek lásky. Ženy jsou ty, kdo mají nejvíce ve své moci rozšiřovat lásku na všechny lidské bytosti na celém světě. První krok k takovému rozšiřování je třeba učinit doma. Děti musí prokazovat úctu a dělat radost rodičům, které dali dítěti příležitost žít a učit se. Úcta projevená u nohou rodičů je úcta dosahující Boha. Doma musí proudit láska, která bude naplňovat domov, naplňovat společnost a následně pak bude proudit do celého světa. Je moc důležité pěstovat lásku a zasévat semena lásky do každého srdce. Láska zavodňuje vyprahlé písky, až vyrostou zelené výhonky, krásné květiny, šťavnaté plody a lidstvo bude sklízet sladký nektar. Až získá student diplom, nemá se ptát: „Co mi dá tato země?“ Raději se má ptát: „Co nyní mohu já dát své vlasti?“¹⁰⁰

Dnes studující mladé dívky, se zítra stanou matkami. Proto je velmi nutné, aby byly všemožně vybaveny kulturou, znalostmi a moudrostí, které budou potřebovat v budoucnosti. Dívky potřebují kvalitní vzdělání a musí se vzdělávat tak, aby mohly dostát ideálům a aspiracím indické ženy. Společnost by měla považovat ženu za bohyni, za klenot domova, strážkyni morálky v domácnosti a za motivující manželovu sílu na jeho pouti k Bohu a seberealizaci. V Indii se musí ženám navrátit jejich zvláštní místo. Žena musí udržovat dům, ale není jen ženou v domácnosti, neboť na ní závisí sláva celé země.¹⁰¹

¹⁰⁰ *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 89-91.

¹⁰¹ tamtéž, str. 48

Sai Baba studentky a učitelky ve svých školách nabádá, aby dbaly na to, aby svým oblékáním, pohyby, smíchem a chováním neupoutávaly oči a jazyk mladých mužů. Ať jsou raději trochu staromódní, než aby si přivlastňovaly módu, která uráží tradice a konvence indické země a její kultury, jak se po celé zemi čím dál více děje. Neměly by dělat ostudu rodičům a nepřipravovat jim zklamání tím, že jednají v rozporu s jejich vroucným přáním. Úcta, kterou projevují svým rodičům, je úcta dosahující až k Bohu. Na Satja Sai školách jsou některé speciální předměty a lekce ke vštípení víry a duchovní disciplíny. Nabádá učitelky i studentky, aby se o tyto předměty zvláště zajímaly, neboť jsou jedinečným rysem těchto fakult, určeným pro jejich dobro a dobro celé indické země. Učitelky též musí být příkladem v upřímnosti, prostotě, vzájemné spolupráci a v lásce. Společně s tím by měli prokazovat zájem o modlitbu a jinou činnost duchovního významu.¹⁰²

Ženy jsou budoucností národa. Jsou to ony, kdo se stávají svým dětem prvními učiteli a kdo předává lásku světu prostřednictvím svých dětí dál. Proto je velmi důležité, klást na jejich vzdělávání velký důraz a nedělat z nich „jen“ ženy v domácnosti, které mají pramalá práva. Společnost degradující ženy na tu tuto podúroveň, se nemůže divit, že štěstí a duchovní blahobyť země nevzkvétá. V Satja Sai školách jsou dívky chovány ve velké úctě.

V Satja Sai školách připravují studentky na jejich nejzodpovědnější úlohu, kterou na sebe vezmou v budoucnosti, až se jejich hlavní rolí stane mateřství. Ženy mají před sebou velký úkol v utváření dějin indické země. Matka je pilířem domova, školy, společnosti, národa a tedy i celého lidstva. Matky by měly znát tajemství míru v duši, vnitřního ticha, duchovní odvahy a spokojenosti, což je největším bohatstvím a duchovní disciplínou, která přináší trvalou radost. Matka by měla již od dětství učit své děti, jak je důležité pamatování na Boha a udržovat tělesnou i duševní čistotu. Otec a matka musí doplňovat učitelovo učení ve škole.

¹⁰² *Satja Sai Baba promlouvá, Poselství lásky, Svazek XIII.* . Pragma, Praha 2002, str. 92

11. DUCHOVNÍ PRAXE

Sai Baba ve svém učení zdůrazňuje, že je nezbytné, aby dnes každý člověk neopomínal svou duchovní stránku. Duchovní složka je potrava pro duši. Proto je důležité věnovat se duchovnímu cvičení, které člověku dopomůže k jeho vlastní seberealizaci a vnitřnímu štěstí.

Sai Baba své žáky a ve svých promluvách učí, aby následovali cestu sád hany. Sád hana je duchovní cvičení. Praxe sád hany každého člověka je jiná, protože každý člověk je jedinečná, neopakovatelná bytost. Postup člověka na cestě ke sjednocení se svým vnitřním Já, s Božstvím, jež je každému člověku vrozené, je také jedinečné a neopakovatelné. Existují však základní body a principy, které jsou všem společné, nebo jsou společné alespoň určitým skupinám lidí, jako jsou například studenti či učitelé.¹⁰³

11.1. Dharma a společnost

Dharma – (správné jednání) je u kořene každé záležitosti a je nejvyšší ctností. Důsledkem dharmy je morálka. Morálkou není myšleno jen dodržování určitých pravidel fungování každodenního světa. Morálkou se míní přimknutí se k přímé a svaté cestě správného jednání a postoju. Morálka je rozvíjení dobrého postoje. Je královskou cestou k lidskému naplnění. Dobré jméno každé společnosti spočívá na morálce. Bez morálky společenství upadá. Jedině morálka společnosti vytváří nebo ničí.

Dharma je souborem cnostných zásad, které podporují a povznášejí člověka i společnost. Je nadstavbou Pravdy. Slouží potřebě doby a společnosti, a tak má různé podoby. Dharma studenta je jiná, než dharma otce rodiny a jiná než dharma mnicha či poustevníka. Pravda však přetrvává přes všechna životní období, jako neměnný svědek. Člověk by měl přijmout svého vozataje buddhi (intelekt). Teprve potom, povede uplatňování dharmy k úspěchu.

11.1.1. Dharma studentů

- Studenti by spolu s předměty, vztahujícími se ke světskému poznání, měli pěstovat etické, morální a duchovní zákony a duchovní praxi.

¹⁰³ *Jóga činu, Základy sád hany*. Satja Sai vzdělávací centrum, Praha 2007, str. 65.

- Rozvíjet chvályhodné cnosti, snažit se být ideálními muži a ženami, usilovat o štěstí svých rodičů, svými zbožnými myšlenkami a skutky být příkladem ostatním.
- Být stále v pohybu, stále bděti na cestě k dobru, prospěšnosti a štěstí. Ani té nejneopatrnější vadě nedovolit, aby poskvřnila jejich jemnou, bystrou mysl.
- Učit se cenná cvičení nepřipoutanosti, laskavé služby, bratrství, lidskosti, upřímnosti, mravní síly a statečnosti. Vážít si jich, neboť až vstoupí do čínorodého života, budou jim sloužit jako spolehlivé opory.
- Postupovat od menších pravd k vyšším, až se dozvědí, jak dosáhnout pravdy nejvyšší.
- Nekazit si cestu a nepřerušovat ji kvůli nespokojenosti, která ústí do vzplanutí hněvu a nové nespokojenosti. Dharmou studentů je studium. V této svadharmě (přirozené cestě jedince) je jejich bezpečí, pokrok a mír.
- Srdce studentů se musí rozšiřovat, inteligence se musí zstřížit a zjemnit, neboť mají vykonat velké věci – pro sebe i pro společnost.
- Vstřebávat ideály povinnosti, oddanosti a disciplíny. Oddanost je třeba testovat v tavném kelímku disciplíny a vést ji linií povinnosti.
- Necpat si do hlavy malichernosti, které plní sloupky časopisů nesmyslnými podrobnostmi ze soukromí slavných populárních osobností. Nevzrušovat se nad vnějšími událostmi.

11.1.2. Dharma učitelů

- Dharmou učitele je učit. Tato svadharna zajišťuje učitelův vývoj a vyrovnanost.
- Učitel má do srdce žáka zasévat semena moudrosti a víry.
- Vést žáka na každém kroku a varovat ho, podporovat a podněcovat dobré návyky, zdravý úsudek a opravdové city.
- Sledovat každý žákův krok a varovat ho, pokud vykročí chybně, osvojí si špatný návyk nebo ho trápí pochybnosti.
- Učitelé jsou lampami, z nichž mají jemná srdce studentů přijímat světlo a lásku. Jejich vlastní věrností pravdě, správnému jednání, míru a lásce mají probouzet stejné vlastnosti ve studentech, kteří za nimi přicházejí i v domovech, z nichž pocházejí.

- Učitel a student musí rozvíjet tvořivé přátelství. Učitel má sdílet starosti a radosti žáků tak intenzivně, jakoby byly jeho vlastními.
- Při práci s dětmi se nedat ovlivnit jejich vyznáním, rasou, chudobou či bohatstvím. Na svůj úkol pohlížet jako na sádhanu (službu Bohu), formou bohoslužby v té nejvyšší podobě.
- Rozvíjet sebedůvěru. Sebedůvěra podporuje lásku. Láska živí mír, mír vyživuje pravdu, pravda přináší blaženost a blaženost je Bůh.
- Pamatovat stále na to, že jako učitelé mají i oni Učitele, který je vede a dohlíží na jejich službu. Tak jsou i oni žáky a měli by se též učit rovnosti, vyrovnanosti a nesobecké lásce, i když jednají jako učitelé.¹⁰⁴

11.1.3. Dharma všech

- „Milujte všechny, služte všem. I když nedokážete ostatní milovat, nechovejte je v nenávisti, ani jim nezávidíte.
- Vždy pomáhejte, nikdy nezraňujte. Jestliže nemůžete druhému pomoci, alespoň ho nezraňujte, ani mu nepůsobte bolest. To je samo velkou službou.
- Odpouštějte chyby druhým, ale tvrdě zacházejte s vlastními. Vaší povinností je se čistit a zabývat se vlastní vnitřní očistou.
- Udržujte své myšlenky, slova a činy v souladu. Jednejte tak, jak hovoříte, mluvte tak, jak cítíte, nehrajte falešně před svým svědomím.
- Dělejte druhým to, co si přejete, aby oni dělali vám, nedělejte jim, co si nepřejete, aby vám dělali. Nepoužívejte dvojího měřítko. Ke všem se chovejte jako k sobě samému.
- Neplýtvajte jídlem, vodou, penězi, energií, časem a znalostmi, a nezneužívejte jich.
- Tělo je vodní bublina, mysl bláznivá opice, neposlouchejte tedy tělo a mysl. Poslouchejte svědomí, rozlišujte. Dejte si na čas, nespěchejte, neplýtvajte, netrapte se. Pamatujte na Boha, klidně zkoumejte situaci, rozlišujte správné a špatné.
- Nekritizujte žádné náboženství. Všechna náboženství vedou ke stejnému cíli. Odložte zášť, rozvíjejte soucítění a lásku, a veďte dokonalý život.

¹⁰⁴ *Jóga činu, Základy sádhaný.* Satja Sai vzdělávací centrum, Praha 2007, str. 67-69.

Dharma vás vychovává, abyste byli klidní, vyrovnaní a pevní v duševním klidu. Dharma je to, co udržuje, chrání a posvěcuje. Člověk se rodí a je mu dán životní díl, aby mohl nabýt poznání své totožnosti s nekonečnem.¹⁰⁵

Velký duchovní učitel Sri Satja Sai Baba v dubnu roku 2010 ve věku 84 let zemřel. Avšak jeho velký celoživotní odkaz, který tady zanechal, žije do dnes. Nejen celá Indie ale, celý svět se může tímto moudrým mužem, jeho životní filozofií, učením a skutky velice inspirovat.

„Je pouze jedno náboženství, náboženství lásky. Je jen jeden jazyk, jazyk srdce. Je jen jedna rasa, rasa lidství.“ Satja Sai Baba¹⁰⁶

¹⁰⁵ *Jóga činu, Základy sádhany*. Satja Sai vzdělávací centrum, Praha 2007, str. 69.

¹⁰⁶ Sai organizace ČR, *Sai Rám*. Ročník 12, 2012 číslo 1/99, str. 1.

12. ETNOGRAFICKÝ VÝZKUM CHILDREN'S PROJECT

TRUST

12.1. Úvod

Předmětem etnografického výzkumu je charitativní organizace Projekt nadace pro děti (Children's Project Trust, dále jen CPT) z jižní Indie. Důvody, které mě vedly k této volbě jsou osobního rázu. Mám velmi vřelý vztah k Indii, indické kultuře a indickému náboženství a vždy mě trápila situace opuštěných hladových dětí na ulici. Během mých cest za duchovním poznáním jsem během let 2007- 2011 strávila v Indii dohromady 8 měsíců, kdy jsem viděla hodně lidské bídy a utrpení. Mé studium na Karlově univerzitě, Husitské teologické fakultě a zkušenosti z Indie mě vedly a inspirovaly ke snaze pomoci situaci indických dětí zlepšit. V roce 2010 jsem proto založila občanské sdružení Bindu, na podporu vzdělávání dětí v jižní Indii. Během mé cesty do Indie v roce 2011 jsem se 15. ledna v Puttapparthi seznámila s charitativní organizací CPT, jejími představiteli a s bývalými „dětmi ulice“. Tito lidé se hluboce dotkli mého srdce a velmi je obdivuji za to, co se jim v Indii podařilo vybudovat a kolik zubožených dětí zachránili, díky jejich obrovské lásce, péči a víře. Navázala jsem s touto organizací spolupráci a snažím se je z České republiky prostřednictvím občanského sdružení Bindu finančně podporovat. CPT mi věnovali knihu *Begging for Change* s příběhy jejich dětí. Knihu se podařilo nechat přeložit do českého jazyka, sehnat sponzory na vydání a již rok se kniha prodává prostřednictvím Bindu o.s. pod názvem *Malí prosebníci*. Celý výtěžek z knihy následně putuje této nadaci a dětem do Indie. V Indii jsem s těmito dětmi a představiteli CPT navázala krásné přátelství. S CPT a s manažerem stavby z hor jsem od té doby prostřednictvím e-mailu a sociální sítě v kontaktu a sleduji jejich činnost a jak zde děti šťastně vyrůstají ve velké osobnosti. Na konci roku 2012 se chystám CPT v Indii opět navštívit.

12.2. Metodologie

Cílem etnografie je detailně a věrohodně popsat způsob života určité skupiny lidí, kulturu či subkulturu, podat „hustý“ popis. Záměrem je odhalit přesvědčení, hodnoty, postoje a názory jedinců či celé skupiny zkoumaných osob. Etnograf pořizuje množství deskriptivních záznamů a snaží se přisoudit nějaký smysl a význam jednotlivým odpozorovaným akcím a vyslechnutým replikám. Popsat terén je hodnotou samo o sobě a z tohoto důvodu je volba terénu a způsob, jakým do něj výzkumník pronikne a jak se v něm pohybuje, v etnografii

klíčovým metodologickým problémem. Etnografii charakterizuje přímá interakce s informátory, v jejich přirozeném prostředí, intenzivní a osobní vztah s informátory, holistický přístup, flexibilita a improvizace, působení v terénu.¹⁰⁷

Pro etnografický výzkum Projektu nadace pro děti byly použity veškeré možné dostupné metody sběru dat. Především terénní výzkum, přímá interakce s informátory v jejich přirozeném prostředí. Pozorování dětí při volnočasových aktivitách, ve škole a v jejich přirozeném prostředí. Terénní výzkum v horách na stavbě nového domova a školy, rozhovory s představiteli projektu, učiteli a dětmi. Rozhovor s manažerem stavby. Analýza a překlad dokumentů. Dále také terénní poznámky a deník.

12.3. Téma výzkumu

.Tématem výzkumu je činnost neziskové organizace Children's Project Trust, v jihoindickém městě Puttaparthi. Která je zaměřená na záchranu a pomoc opuštěným dětem indické ulice.

12.4. Předmět výzkumu

Předmětem výzkumu je popsat způsob „života“ této charitativní organizace, od jejího vzniku až do současnosti. Ukázat prostřednictvím tohoto výzkumu, čeho lze dosáhnout, když víra a láska lidí, jsou na prvním místě, když lidé skutečně žijí učením velikého duchovního učitele, v tomto případě Šrí Satja Sai Baby. Záměrem je představit hodnoty, přesvědčení, postoje a výchovné vzorce jedinců a celé zkoumané komunity.

- Jak se filozofie a myšlenky Satja Sai Byby projeví a projevují v praktickém životě chudých indických dětí?
- Může jedinec – cizinec opravdu pomoci dětem z indické ulice?
- Dají se odstranit škody v dětské psychice zanedbanou výchovou?
- Jakou roli může hrát láska a víra v procesu uzdravování lidské psychiky?

¹⁰⁷ ŠEDO VÁ a kol., Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách, Portál, Praha 2007, str. 120-125.

12.5. Vznik CPT

V roce 1998 se američtí manželé Michael Galligan a Aleli Warren-Brown rozhodli v Puttaparthi ve státě Andhra Pradesh v jižní Indii sponzorovat několik strádajících dětí v různých soukromých školách. Děti sponzorovali s hlubokou nadějí, že jim poskytnou příležitost uniknout ze smutného začarovaného kruhu bídy. Michael zde začal dobrovolně vyučovat v místních školách. Mezitím co s Aleli sledovali situaci těchto sponzorovaných dětí, podrobně se seznámili s místním systémem vzdělávání. Z formy indického vyučování byli velmi znepokojeni. Začali sponzorovat i děti v jiných školách. Za každou holčičku, která měla chodit do školy platili 15 000 rupií ročně.

Michael vypovídá, že při různých jednáních se školami, stále zřetelně poznával, že se dívkám nedostává žádného řádného vzdělání. Školy měly v učebnicích zastaralé informace. Když se Micheal zeptal, zda o tom vědí, učitelé prohlásili, že ano. Na otázku, proč s tím něco nedělají, učitelé odpovídali, že je to nezajímá, že jde hlavně o to, aby děti látku uměly. Často také ve škole chyběli učitelé na určité předměty a to i několik měsíců. Později se Michael od dětí dozvěděl, že bylo období žní. Ředitel tento fakt ale před Michaelem tajil a zapíral.

Jednou večer na jaře roku 2003 se u Michaela a Aleliných dvěří objevily čtyři ze sponzorovaných dívek. Jedna z nich byla zbitá, měla po celých zádech podlitiny od ran velkou tlustou holí. Všechny dívky byly uplakané a velmi smutné. Přišly poprosit o pomoc k jediným lidem, kterým mohly důvěřovat. Michael a Aleli vyslechli výpověď dívek, jak byly dívky od členů svých rodin, cizích lidí i od zaměstnanců školy zneužívány a jak byly zanedbávány i přesto, že patřily mezi sponzorované děti. Michael s Aleli tím byli velmi zděšeni. V tu chvíli věděli, že doba jejich sponzorování skončila.

Tímto dnem na sebe vzali Michael s Aleli závazek, že se o děti, které k nim přijdou, osobně postarají a udělají vše proto, aby děti mohly žít důstojný život a dostaly kvalitní vzdělání. Nešťastné dívky od Michaela a Aleli od onoho večera již neodešly a byly přijaty do rodiny. Dívkám následně zajistili vyučování v jiné škole, blízko jejich bytu v Puttaparthi. Školu důkladně prověřili a na vzdělávání dívek dohlíželi. Přesto ale došli k závěru, že i zde jsou kvalita školy a vyučování velmi špatné. Jakmile se v Puttaparthi rozšířila zpráva, že manželé, cizinci, poskytlí bezprizorním dětem azyl, začaly se na jejich prahu postupně objevovat další děti, které byly těžce poznamenány životem na ulici.

Michael během svého rozhovoru o vzniku CPT a jejich začátcích vypráví, jak se jejich malý byt začal během několika měsíců postupně zaplňovat dětmi. Michael s Aleli neměli to srdce zuboženým dětem nepodat pomocnou ruku a nepustit je dál. Začaly k nim přicházet děti bez

rodičů, které přivedl prarodič nebo jiný příbuzný. Často přicházeli otcové dětí a záměrně tvrdili, že jsou jejich strýcové. Říkali, že nemají peníze a prosili, jestli by si dítě nevzali. Michael vždy pak poslal někoho, kdo každou situaci prověřil, zda odpovídá pravdě.

Brzy u Michaela a Aleli žilo 15 dětí různého stáří, které prošly těžkými životními situacemi. Např. děti, které si prošly těžkou tvrdou prací, děti které byly nejrůznějšími způsoby zneužívány, děti nemocné pohozené na smetišti atd.

12.5.1. Příběh Raší¹⁰⁸

„Je mi patnáct let. Narodila jsem se v Puttaparthi, v malém městě ve státě Andhra Pradesh. Protože moji rodiče byli velmi chudí, narodila jsem se ve stanu z igelitu a žila jsem na smetišti. Moji rodiče byli alkoholici, už než jsem se narodila. Přespávají ve škarpě a v igelitovém stanu. Žebrají o peníze a také třídí odpadky k recyklaci. Většinu takto získaných peněz propíjí. Často, když prší, jsou opilí a leží venku na dešti. Jako malé miminko mě moje matka často nosila v šátku u boku, aby obměkčila lidi, od nichž žebrela. Jelikož rodiče pili, nezbudili se, když jsme jako miminka v noci plakaly a chtěly jíst. Nekoupali nás a často jsme byli bez jídla. Nechávali nás dlouho samotné na smetišti. Mnoho zlého se přihodí dětem, když se nechávají o samotě na smetištích. Když jsem trošku povyroستla, posílali mě rodiče na ulici žebrot. Když jsem se vrátila bez peněz, dostala jsem tvrdý výprask. Byla jsem hodně nešťastná. Rodiče mě nutili odříkat „raz dva tři“ v telugu. Když jsem to neuměla, kopali do mě a vši silou mě mlátili. Na hlavě mám ještě velikou jizvu od rány, kterou mi matka zasadila velkým šutrem. Jednoho dne, mohlo mi být asi devět, přišel na smetišť pán z ciziny a zeptal se mne, jestli chci chodit do školy. Řekla jsem, že ano, a on mě vzal do nějaké školy, kde jsem se mohla učit a bydlet. Zpočátku jsem byla moc šťastná, protože jsem si mohla hrát a měla jsem dostatek jídla. Byla jsem v tu dobu ještě hodně malá. Za nějaký čas se to tam ale zhoršilo. Učitelé nás bili tlustými klacky. V té škole byl uklízeč, a ten číhal na děvčata, když chodila na záchod. Přicházel za námi na záchod a nutil nás svlékat šaty. Pak s námi dělal to, co spolu dělají manželé. Taky chodil za námi do noclehárny, když byl vypnutý elektrický proud, a totéž s námi dělal tam. Dělal to hodně děvčatům a hodně často. Po nějaké době ten pán, co mě do školy přivedl, za mne přestal platit školné, tak mě ředitel poslal pryč. Vrátila jsem se ke svým rodičům a zase jsem musela každý den chodit žebrot. V té době mě brával matčin bratr do nějakého kinosálu, který přes den býval prázdný. Přiváděl tam ještě další malé holky a taky nám dělal to, co dělají ženatí. A taky to dělal mockrát. Moji rodiče se pořád přemísťovali mezi dvěma vesnicemi. Jednou, bylo to v Kadugodi, mě na ulici uviděla

¹⁰⁸ jméno bylo záměrně změněno

jedna milá paní. Zeptala se mne, jestli chci chodit do školy. Vzala mě zpátky do stejné školy a koupila mi velikánský balon. Nějaký kluk mi ho záviděl, vzal špendlík a propíchl mi ho. Pak všechno začalo nanovo, to s tím záchodem a to bití. Jednou mě rodiče zavolali, abych na dva dny přišla k nim. Když mě posílali zpátky do školy, už jsem tam nechtěla. Odešla jsem z domova a další den a noc strávila na stanici autobusů. Ráno mě tam našla policie a začali se mě vyptávat. Ptali se mě, do které školy chodím, a zavolali tam. Přišel pro mne učitel. Přivedl mě zpátky do školy a pořádně mi natloukl. V noci za mnou přišel ještě syn ředitele a dal mi velký výprask páskem. Měla jsem po celém těle rány a trpěla bolestí. V té škole jsem byla moc smutná. Bylo tam tolik věcí v nepořádku a učitelé nám říkali, že jsme d'áblové a že po smrti budeme žít s d'ábly. Neměla jsem, kam bych odešla, a moji rodiče se o mne nestarali. Kromě uklízeče a bratra mé matky byli ještě další dva muži, kteří na mne čekávali na konci vesnice a dělali mi ty špatné věci. V noci ve škole jsem se modlívala, že chci odejít daleko odtud. Nechtěla jsem žít ani se svými rodiči, ani s nikým jiným. Přála jsem si být jen sama, s nikým jiným okolo sebe. Za to jsem se každý večer modlila. Poprvé jsem viděla strýčka (Michaela), když přišel do školy zaplatit za mne školné. Potom jsem šla k nim domů na oslavu, na kterou mne a ostatní děti pozvali on a tetička (Aleli). Oba k nám byli moc milí a měli pro všechny děti rachejtle. Dali nám také dobré jídlo, hovořili se mnou a udělali mě moc šťastnou. Měsíc na to jsem byla ve škole a moje kamarádka byla nemocná a měla horečku. Šla jsem k asistenci ředitele, aby mi pro ni dala tabletku, ale oni kamarádce nechtěli pomoci. Utekly jsme ze školy a nevěděly jsme, kam máme jít. Nikdo by nám nepomohl, ani by nám nerozuměl. Pak jsme si vzpomněly na strýčka a tetičku. Byla jsem právě po tom bití, tak jsme šly k nim domů a já jsem jim ukázala moje rány. Řekli, že můžeme u nich zůstat a že nám pomůžou. V to jsme doufaly. Následující den jsme mluvily se svými rodiči a ti souhlasili, abychom u strýce a tety zůstaly. To bylo skoro před sedmi lety. Teď jsem tak šťastná. Tady se cítím moc dobře a vím, že je o mne dobře postaráno. Strýc s tetou pro nás založili dobrou školu, pro nás a ostatní děvčata, která dříve žila stejně jako my. Dobře se učím a mám dobré známky. Cítím, že teď můžu žít dobrý život a dělat dobré věci, až vyrostu. Naučila jsem se věřit, že jsem silná a že se dokážu správně rozhodovat. Jsem schopna vypomáhat v domácnosti a moc ráda opatruji mladší děti a naše psy. Strýčka a tetu považuji za svého otce a svou matku a často strýcovi řeknu „tatí“. Až vyrostu, chci pomáhat chudým - dětem i dospělým.“¹⁰⁹

Raší patří dnes nyní mezi nejstarší děti v CPT. Je velmi milá, přátelská, neustále se usmívá a s velkou láskou a péčí se pomáhá starat o mladší děti. V současné době dokončila úspěšně

¹⁰⁹ GAZE, Jenifer, *Malí prosebníci*. Vyšehrad, 2011, str. 47-49.

střední školu.

S podobnými příběhy, jako je ten Raší, přišla do CPT většina dětí.

Děti přicházející do CPT jsou často ve velmi bídném stavu, jak psychickém, tak fyzickém. Bývají velmi podvyživené, z boláků a děr v jejich kůži jim vytéká hnis, jsou špinavé a otrhané, mají infikované oči a plešatí, protože jejich pokožka na hlavě je silně pokousaná od vší. Dívky byly často znásilněny a někdy také děti dostávaly drogy. Vyskytl se i případ dítěte, s nohou postiženou po prodělané poliomyelitidě způsobenou životem ve stoce. Jeho osud nikoho nezajímal. Všem těmto dětem se CPT snaží pomoci.

CPT je nezisková organizace, která byla založena v srpnu 2002 a skládá ze dvou organizací, které spadají pod společnou kontrolu. CPT je registrována v Indii (registrační číslo Č.AAATC3798b) a CPEF – Children's Project Education Foundation, ve Spojených státech, ve státě Kalifornie (registrační číslo 3110441) podle § 501 zákoníku Spojených států (spolkové daňové identifikační číslo 27 - 0775488). CPT má správní radu, z nichž většina členů se účastní každodenního života CPT v Indii. Představenstvo a členové CPEF se starají o finanční podporu indického projektu ve Spojených státech. CPEF založili ve Spojených státech 3 důvěrní přátelé Michaela a Aleli: Mathylda Wolff, Ladd Bogdonoff a Phillip Brown. Společně se starají o americkou odbočku nadace.

Zakladatelé CPT jsou **Michael Galligan a Aleli Warren Brown**, americký manželský pár.

Michael je prezident a administrátor projektu. Je to praktický a vizionářský vůdce, který kromě zabezpečování dětí dohlíží na všechny aspekty projektu, školní osnovy, organizuje stavbu nového domova v Coorgu, vede finanční management, komunikuje se všemi zemědělskými pracovníky a podniky. Nyní je tímto vším velmi zaměstnán a často je na cestách mezi stavbou školy v Coorgu a Bangalore, kde dohlíží na obchody. Jakmile mu ale čas dovolí, vrací se k dětem do školy, kdy na ně dohlíží jako otec. Doma si vždy na děti najde čas, i když je velice zaneprázdněn, nikdy neodmítne žádné dítě, které si za ním přijde popovídat a trpělivě mu naslouchá.

Michael je velmi obětavý a vstřícný člověk. Přes jeho velkou zaneprázdněnost s projektem si vždy našel čas k rozhovoru se mnou. Michaelova přítomnost je velmi uklidňující. Je to pozitivně smýšlející a vyrovnaný člověk, s měkkým příjemným hlasem a smyslem pro humor. Současně je také Michael velmi zbožný muž, který má ve svém srdci místo pro každé dítě z CPT a i pro ty, kteří do CPT přijdou, byť i jen na pár okamžiků. Láska s jakou mě při našem seznámení přijal a přivítal, s jakou péčí mi vyprávěl jeho příběh, odpovídal na otázky ohledně CPT, byla ohromující. Michael je hluboce přesvědčen, že vše, co se doposud událo, se událo

jen díky Boží vůli. Cítí, že je Božím nástrojem a že je to jeho poslání starat se prostřednictvím CPT o opuštěné děti. Žije službou a je si vědom toho, že služba člověku, je služba Bohu. Je přesvědčen, že Bůh tomuto projektu žehná a za každým skutkem vidí Boží vůli. Ať už jde někdy o nějaké komplikace, vždy věří, že se vše vyřeší a že Bůh na tento projekt a děti dohlíží. Každý prožitý den Michael podává Bohu k nohám a modlí se za vedení a ochranu dětí. Pro děti z CPT je Michael milujícím otcem a děti ho doslova zbožňují.

Aleli – žena Michaela, koordinuje školu, plánuje třídy, učitele, projektování vzdělávacího plánu, stejně tak všechny nutné povinnosti, které jsou spojené s péčí a krmením velké rodiny. Vede veškerý personál v Puttaparthi a každý den se věnuje ve škole dětem. Aleli také vede dívky k uvědomování si jejich hodnoty a důležitého postavení ženy v indické společnosti. Snaží se z jejich mysli odstranit stereotypy, které dívkám v Indii vštěpují, že jejich život nemá takovou váhu, jako život muže. Učí je rovnosti a velmi se dívkám v této oblasti věnuje. Aleli je velká a starostlivá matka, která děti miluje, jako své vlastní.

S Michaelem své vlastní děti nemají, ale jak s láskou říkají, vlastně mají. V současné době jich je 40 a tvoří tak jednu velkou krásnou rodinu. Na jejich soukromý život jim nezbyvá téměř žádný čas, veškerý svůj čas věnují dětem, což je naplňuje 24 hodin denně. Michael a Aleli, jsou skutečně otec a matka v tomto dětském projektu. Děti jim říkají strýc a teta, ale všechny je považují téměř za své rodiče, zvláště ty nejmenší, nyní již pětileté, které si často rády přijdou pro pomazlení. Nikdo z těchto dětí bohužel nemá rodiče v tom pravém slova smyslu a nikdy nezažil rodičovskou lásku a péči. Mnoho dětí Micheal s Aleli vychovávají téměř od jejich batolecího věku. Snaží se dětem vše, o co ve svých rodinách přišly, vynahradiť a starají se o ně s obrovskou péčí a láskou.

CPT není sirotčincem, většina dětí zde má alespoň jednoho rodiče, avšak z nejrůznějších důvodů se tito rodiče nejsou schopni o své děti postarat. Nejčastěji z důvodu alkoholismu, nemoci nebo velké bídy. V současné době tu jsou i děti, které jsou úplně osiřelé. Nyní je zde 40 dětí z toho 28 dívek a 12 chlapců, nejmladší holčičce je v současné době 5 let, nejstarší 16 let. 10 dětí je předškolního věku.

V CPT je stálý tým pomocníků, který poskytuje dětem, lásku, vzdělávání a příležitost pro jejich nový život. Někteří dobrovolníci, jak jim to jejich čas dovolí, se zdrží týden, měsíc či více měsíců. Dost často se pravidelně vracejí a někteří se dokonce rozhodli udělat dlouhodobý závazek a stát se součástí CPT rodiny.

Peter Cruz – poradce Michaela a jeho „druhá ruka,“ pochází z USA, v CPT působí od roku 2008

Laurie Perry – rezidenční koordinátorka a učitelka z USA, v červnu 2008 se připojila k velké rodině.

Julia Charles - učitelka a vedoucí přes komunikaci z USA je v projektu také od roku 2008. S Julii jsem již přes rok prostřednictvím e-mailu v kontaktu, zasílá mi pravidelně fotky dětí a informuje o událostech, které se v CPT dějí.

V USA se o CPEF starají 3 důvěrní přátelé Michaela a Aleli: Mathylda Wolff, Ladd Bogdonoff a Phillip Brown. Společně se starají o americkou odbočku nadace.

Phillip Brownem, je pokladník a stará se o finance. S Phillipem jsem se seznámila přes e-mailovou komunikaci, v rámci zasílání finanční pomoci prostřednictvím o.s. Bindu. Dle naší komunikace, je Phillip velmi zodpovědný a pokorný muž, který je velmi oddán své práci a funkci v CPT. Na e-maily vždy reaguje do druhého dne a je za jakoukoliv pomoc poskytovanou CPT velmi vděčný.

Dle Michaela a Aleli je na všechny jejich spolupracovníky velké spolehnutí, jsou to úžasní, oddaní lidé, které děti vřele milují.

Všichni členové správních rad, úředníci, manažeři, administrativní pracovníci a hostující učitelé pracují zdarma, pro radost ze služby a prospěch dětí. Místním indickým zaměstnancům, jako je kuchařka, učitelka a pracovníci na plantážích a dělníci na stavbě platí CPT spravedlivou mzdu.

Všechny snahy CPT jsou zaměřeny na vzdělávání a podporu dětí k lepšímu životu. Za tímto účelem Michael rozvinul v Indii malé obchodní podniky, které jsou plně integrovány do vzdělávacího programu. Během studia dětí budou dětem poskytovat praxi v rámci odborného vzdělávání, a jakmile dokončí akademické vzdělání, budou velmi dobře připraveni na kariéru v různých obchodech, pokud se tak rozhodnout. CPT se snaží v dětech rozvíjet jejich potenciál a vlohy, ke kterým děti inklinují. V každé dítěti podporují jejich zájmy, pomáhají mu je rozvíjet, učí je věřit jejich snům a následovat je.

CPT také pracuje s některými rodinami dětí, kdy se je snaží finančně podporovat a pomoci jim vymanit se z bludného kruhu bídy a utrpení. Zvláště když jde v některých případech o těžké zdravotní problémy rodičů, například majících HIV či duševní nemoci a nezvládají se starat o své děti. CPT je následně vozí do nemocnic na vyšetření, poskytují jim pravidelně léky a potravu.

12.6. Vzdělávání dětí

CPT je registrovanou soukromou školou anglického středního stupně (English medium school). Zaměstnávají tady 4 učitelé, kteří děti učí podle indických osnov. Také jsou zde 4 dlouhodobí dobrovolní učitelé, kteří se dětem velice věnují. Ke standardním osnovám zde dětem ještě navíc přidali kurzy čtení, psaní, zpívání sanskrtu, starověké indické eposy a vědy. Děti zde vyučují angličtině, také začali pořádat kurzy místního mateřského jazyka – telugu, dále také národní hindi a kannadu, státní jazyk Karnataky. Děti zde velmi rychle mluví plynule anglicky, ač po příchodu znaly sotva několik slov. Malý chlapeček mě překvapil, že ve svých pěti letech umí pozdravy a větu „jak se máš“ ve 4 světových jazycích. Denní školní program dětí zahrnuje 6 hodin, 5 dnů v týdnu. Výuka probíhá interaktivně, kdy učitel podporuje studenty k rozhovoru, do kterého zapojuje celou třídu. Pro děti předškolního věku je zde speciální třída, kde děti seznamují se základním počítáním, abecedou a sociálními vědami.

Působí zde hostující učitelé, z celého světa, kteří jsou zde velmi vítáni. Dobrovolní učitelé ze všech koutů světa, působí jako pozitivní vzory, formují a posilují osobnost dětí tím, že nepřetržitě pečují o jejich rozvoj, jak myšlení, tak srdce a přístupu k životu. V CPT nevyžadují, aby měli tito učitelé kvalifikaci. Došli k závěru, že člověk, který má dobrý charakter, milující srdce a touhu dětem něco předat, je pro děti nejcennější. V budoucnu v CPT chtějí otevřít bezplatné roční semináře pro dobrovolné učitele. Bude to velkým přínosem jak pro děti, tak pro stálé učitele, jakož i pro hostující učitele, kteří budou mít možnost vyzkoušet si nové paradigma výuky.

Všechny děti, o které se CPT stará jsou první generací, která má možnost se učit. Jejich rodiče ani prarodiče nikdy nechodili do školy.

Dle slov Michaela je vzdělání spolu s láskou a péčí nejdůležitějšími nástroji k prolomení kruhu chudoby a zneužívání, v němž tyto děti žily. Proto se snaží, aby zde vzdělání mělo tu nejvyšší úroveň. Jsou si vědomi, že učitelé jsou hlavním a nejvíce důležitým faktorem při rozvíjení jedinečných vloh dítěte a při pěstování radosti z učení. Jelikož tyto děti nemají vlastní rodinu, učitel jim zde nahrazuje svým způsobem také matku.

CPT je mnohem víc než škola, je to hlavně domov a rodina. Je to model tradiční rezidenční indické školy, kde učitelé a studenti žijí pospolu, učí se a rostou k duchovnímu probuzení a lidské dokonalosti.

Trvalé bydliště, které tu děti mají, a milující učitelé, poskytují lásku, kontinuitu a stabilitu,

kteře jsou charakteristickým znakem opravdového domova. Děti zde dostávají něco, co většina z nich dříve nikdy nezažila. Hostující učitelský program umožňuje dětem čerpat informace z celého světa a dává dětem možnosti zažít si, že jsou součástí většího globálního společenství a bratrem a sestrou v jedné velké lidské rodině. Člověk je duše a zároveň tělo. V CPT se klade důraz na vědomí univerzálního ducha uvnitř člověka, který je stejný ve všech živých formách. Učí děti, že všechna zvířata a stejně tak nedotčené životní prostředí a příroda jsou také důležitými členy jejich rodiny. Schopnost žít v harmonii s ostatními – zvířaty a lidmi – stejně tak jako s celým světem, buduje v dětech důvěru k životu, která jim byla od narození odnímána. Děti vedou k nenásilí, proto je zde podávána vyvážená vegetariánská strava. CPT se snaží v dětech pěstovat sebedůvěru, aby ze sebe měly dobrý pocit a snažily se o dobro společnosti, jako jednoho celku. Ukazují dětem, co dělá člověka člověkem, a pozvedá ho nad zvířaty a ukazují jim jejich Božské já.

Integrální curriculum je založeno na modelu, který učí Sai Baba.

Děti jsou zde vedeny k Bohu a učení sádhaně - pravidelně zpívají bhadžány, recitují mantry, cvičí se v meditaci. Děti v CPT učí indické kultuře, co znamenají národní indiští bohové a bohyně, učí je o velkých hrdinech a hrdinkách Indie. Ve svých trpělivých rozhovorech s dětmi ukazují na příbězích indické mytologie jak vést dobrý život, v pravdě, lásce a míru a snaží se prostřednictvím názorných příběhů dětem ukázat, jak v indické historii mohou najít inspiraci do svého života. Snaží se o to, aby si děti byly vědomi krásy indické kultury. A také děti vedou v učení velkého duchovního učitele Satja Sai Baby. Michael s Aleli kladou na toto učení a výchovu velký důraz. Michaelovi nejoblíbenější citáty pro děti jsou:

- „Žijte v lásce, to je cesta k Bohu.“
- „Spatřujte jednotu všeho a všech, ke každému se chovejte stejně.“
- „Uvědomte si, že Bůh je v každém a všude, na celém světě.“

Toto považují za největší duchovní učení. Vyprávění hindských příběhů dětem pomáhá k poznání, že Bůh je láska. Jejich záměrem je, aby se toto učení, které ukazovali mudrci a jógíni staré Indie, odráželo ve způsobu, jak tyto děti vyrůstají a jak se vyvíjejí. S mírem, který do svých srdcí získávají děti při meditaci, se štěstím, které zažívají při zpívání bhadžánů, při pravidelném používání modlitby, která otevírá jejich srdce Boží lásce, se raněné dětské duše a jejich traumata z minulosti postupně léčí a problémy dětí se umenšují.

K tomu všemu je ale také potřeba pravidelná disciplína:

Děti vstávají v půl páté ráno, kdy se začíná cvičit džapa – opakování Božího jména, následují

védské verše (slóka), zpívají se mantry¹¹⁰ a pak děti medituji. Po meditaci přichází ranní rozcvička, poté se cvičí jóga a děti si pak chvíli hrají. Po snídani se zpívají bhadžány a recitují se další mantry. Před školním vyučováním pravidelně všichni společně zpívají mantru: „Guru Brahma, guru Višnu“, aby dětem učení dobře šlo. Každé ráno se odříkají mantry: Gajatrí¹¹¹ a Sai Gajatrí, Asató Má,¹¹² Sarva Dharma¹¹³ a závěrem Áratí¹¹⁴. Michael zdůrazňuje, že toto všechno dodává jejich každému dni duchovní atmosféru. Atmosféra je tu všude velice příjemná a láskyplná, a to je základní o co Michael a Aleli usilují, aby mohli díky tomuto projektu poskytovat co nejvíce dětem láskyplný domov.

Satja Sai Baba následně pojmenoval tuto školu v jazyce telugu: Sri Sathya Sai Deena Jonadharana Pathakamu – Šrí Satja Sai milosrdný domov (sloužící) k povznesení společnosti.

12.7. Práce s dětmi

CPT se podařilo dát dětem kvalitní vzdělání a tímto je zachránit z bludného kruhu, do kterého byly uvrženy. Děti mají nyní možnost sami si vybrat, jak chtějí svůj život prožít.

Děti, které zde v CPT jsou, si prošly velmi těžkým dětstvím, de facto doposud žádné dětství než přišly do CPT, neměly. Dle Michaelových slov většina dětí, které k nim přišly neměly téměř žádné hygienické a sociální návyky. Děti nevěděly, co je to kartáček na zuby a že si mají své zuby pravidelně čistit, že musí dbát o své tělo a hygienu. Michael s Aleli jim museli vše ukázat a začínat s dětmi od základních jednoduchých věcí. Naučili je, se mýt, česat si vlasy, stříhat nehty, stolovat a také zásadám slušného společenského jednání. Jak se chovat k učitelům a k ostatním dětem - jejich bratrům a sestrám. Většina dětí, které do CPT přišly, neměly vyvinutý téměř žádný cit. Děti byly zneužívány a zanedbávány, byly naučené být obráceny jen do sebe a chovaly se ke všem velmi odtažitě. Nikdy si s nikým nehrály, s nikým žádné své pocity nesdílely a téměř na vše byly od narození samy.

V CPT učí děti si hrát. Používají skupinové a různé interaktivní hry a aktivity, které pomáhají dětem získat pocit jistoty a bezpečí. Děti se následně cítí v bezpečí a nacházejí pomalu svou hodnotu, začínají se krůček po krůčku otevírat a hrát si s ostatními. Díky CPT se cítí milovány a v bezpečí domova, kde objevují kouzlo dětství a radost ze hry.

¹¹⁰ modlitby a ochranné posvátné indické slabiky

¹¹¹ dle hinduismu nejstarší mantra světa

¹¹² modlitba a mantra: Prosim Pane ved' mě ke světlu

¹¹³ modlitba a mantra za vedení na cestě a správné jednání

¹¹⁴ závěrečná modlitba ke všem božstvům a duchovním učitelům

Také zde dětem pořídili psa, rasy rotwailer. Mohlo by se zdát, že tato rasa není zrovna moc vhodná k dětem, ale opak je pravdou. Rotwailerka jménem Misty děti moc miluje a je velice mazlivá. Bedlivě děti hlídá a má velmi dobrý odhad na lidi. Přítomnost psa dodává dětem velkou důvěru a pocit bezpečí. Michael si myslí, že když děti vidí, jak je pes chrání, tak jim to pomáhá k většímu oceňování sebe samých, vzhledem k tomu, že v minulosti byly zneužívané. Takovéto dítě nikdy neví, kdy se může na ulici zase setkat s hrubým zacházením. V Indii se to stává každou minutu. Tady děti díky přítomnosti psa vědí, že se lidi psů bojí a podvědomě cítí, že jsou v úplném bezpečí.

V CPT při každé situaci ukazují dětem pozitivní stránku věci, učí je řešit problémy konstruktivně, bez toho aniž by museli něco řešit mezi sebou fyzickým násilím. Snaží se v nich pěstovat dobrý charakter a rozvíjet jejich vnitřní život. Podporují jejich city, které jim pomohou stát se silnými, sebejistými a schopnými dospělými lidmi. V CPT si jsou vědomi, že každé dítě, které je tady, potřebuje individuální vedení a přístup. Každé dítě zde potřebuje spoustu lásky a péče, aby se jejich zranění na duši mohla vyléčit, zároveň také někoho na koho se může obrátit, komu může otevřít své srdce a mysl a komu může pokládat otázky, když něčemu nerozumí. To vše děti v CPT od všech svých opatrovatelů dostávají.

Členové CPT jsou tu pro všechny děti. Zároveň mají otevřené srdce pro každého, kdo do CPT zavítá. Cítí, že kdokoliv, kdo do CPT přijde, obvykle přichází s láskou. Mé seznámení s CPT, bylo plné lásky a velmi mě dojalo, s jakou něžnou a otevřenou náručí mě tu všichni členové, včetně dětí uvítali. Děti byly v prvních vteřinách trochu ostýchavé, ale jakmile jsme si vyměnili úsměvy, ucítily, že se můžou přiblížit. Společně jsme se za 7 dní, kterém jsem s dětmi strávila velice nasmáli a naobjímali. Děti mně doslova přirostly k srdci a byl to s nimi velice silný a nezapomenutelný zážitek. Takové láskyplné a rodinné prostředí, jaké zde CPT vytvořili, je hodné obdivu. Obavy z jazykové bariéry zde po pár minutách odpadají. Aleli na mou omluvu, že má angličtina není přílišných kvalit, s velkou láskou odpověděla: „Ale to přeci vůbec nevádí. Jazyk srdce je pro všechny stejný.“ Musela jsem jí dát za pravdu. Zde všichni hovoří jazykem srdce a je to opravdu ohromující a nádherný zážitek.

Pokaždé, když do CPT někdo přijde s láskou, pozvedá to zde srdce a mysl všech. Dětem tyto návštěvy zároveň ukazují, že ve světě jsou také dobří lidé. Ti co do CPT přicházejí, jsou následně setkáním s dětmi také pozvedávání. Otevírá jim to srdce, když vidí, kolik je tu téměř zhmotněné lásky na jeden metr čtvereční a přitom tyto děti měly tak těžké osudy. Dochází zde k nádhernému partnerství. Atmosféra, která tu panuje, je slovy těžko popsitelná. Všude je radost, mír a všeobjímající láska.

Pozorováním této organizace v jejím přirozeném prostředí jsem došla k závěru, že učení Sai Baby je zde aplikováno téměř každý den, jak představiteli CPT, tak samotnými dětmi mezi sebou. Děti jsou velmi zbožné, pokorné a mají dobrý charakter. Mezi dětmi vládne velká láska, jejich milující přístup jednoho k druhému je velmi dojemný. Bez sebemenšího ega každý slouží a pomáhá druhému. Starší děti s radostí a sesterskou samozřejmostí pečují o mladší děti. Děti jsou velmi vychované a ukázněné. V čase oběda za mnou vždy postupně přišly 3 děti, jestli si s nimi nedám také oběd. Následně na to, nezávazně na sebe, mně 2 děti přinesly talíř s jídlem. Všechny děti jsou velmi veselé a působí klidným a vyrovnaným dojmem. Jejich smutná minulost není na dětech téměř vůbec znát. Dle Michaela dělají děti ve svém vývoji a učení veliké pokroky již za krátký čas, jejich duše rozkvétají téměř den za dnem.

12.7.1 Výchovné problémy

Nebylo tomu ale tak od začátku, že děti byly takto ukázněné, vychované a zbožné. Na začátku tohoto projektu, když přišly děti z ulice, většina z dětí byla velmi neukázněná, jakmile byly děti spolu. Nejvíce zlobily při večeři, a často se i praly či se chovaly destruktivně k věcem v domácnosti. Ze začátku byly starší dívky naučené lhát a manipulovat s těmi mladšími. Michael se jim v této oblasti velice věnoval, vedl s nimi vždy dlouhé rozhovory, kdy jim vysvětloval, co je dobré dělat a co není dobré dělat, s velkou trpělivostí a láskou na děti dohlížel a usměrňoval je. Postupně ale došel k závěru, když stále nic nepomáhalo, že je občas dobré zvýšit více hlas a ukázat autoritu, na což děti vždy velice zareagovaly a postupně začalo docházet k jejich transformaci. Michael vysvětluje, že dětem k jejich růstu velmi pomáhá, když jim stanovují meze v jejich chování a jejich den má řád. Každé dopoledne v CPT proto rozdělili na čas modlitby, čas učení, čas pro hry. Ráno je čas na tělocvik, čas na snídani, čas školní výuky a oběda. Odpoledne je následně rozděleno na čas po skončení vyučování, který je určený ke hře a následnému studiu. Večer je pak jedna hodina volná, kdy se od dětí očekává, že se budou věnovat ručním pracím, kreslení nebo četbě. Mají přesně určenou dobu, ve kterou chodí spát. Všechny děti se zde musí tomuto rozvrhu naučit přizpůsobit a přesně ho dodržovat. Takovýto časový harmonogram a určitá disciplína jsou pro děti velmi nutné. Pomáhá to k jejich dobrému růstu a vývoji. Někdy je třeba použít vážnější tón a pravidla zdůraznit a zopakovat, aby děti měly stále na paměti, proč je důležité tento harmonogram dodržovat. Děti jsou ale velmi učenlivé a přizpůsobivé, takže jakmile se s tímto rytmem sžily, přestalo zde docházet k jakýmkoliv problémům.

12.8. Stavba nového domova a školy

V CPT by rádi poskytli bezpečí, kvalitní domov a vzdělání co nejvíce „dětem ulice“.

Nyní CPT bydlí s dětmi v Puttaparthi, kde mají pro děti k dispozici celé jedno patro ve velkém bytovém komplexu. Další prostor CPT poskytuje střecha, kde se nachází ještě jeden prostorný byt. Děti zde žijí a současně se zde i učí. V každé z místností, probíhá pravidelně vyučování.

Za pomoci sponzorských darů a soukromých investice se podařilo CPT získat finance na koupi pozemku, kde v současné době vzniká velká ekologická stavba, kde najde domov a kvalitní vzdělání dohromady 100 opuštěných dětí. Stavba projektu se nachází v krásném prostředí Coorg ve státě Karnataka, nedaleko města Mysore a hranic státu Kerala, asi 12 hodin cesty od současného domova dětí v Puttaparthi. Coorg nazývaný v místním jazyce „Kodagu“ je vysoký horský kopec s mírnými a příjemnými teplotami po celý rok. Projekt se nachází uprostřed nedotčeného deštného pralesa, blízko kávových plantáží. Region je známý pro svou kávu a kávové plantáže, které také tvoří součást současné nemovitosti. Nyní zde vzniká unikátní projekt, společně s farmou a kávovými plantážemi, které budou schopné CPT uživit.

V rámci výzkumu jsem v Coorgu strávila 3 dny. Manažer stavby jménem Rajesh Ramappa, který mě zde s velkou láskou provedl, jak po celé stavbě, tak po celém pozemku, kávových plantážích a krásném okolí. Rajesh je velmi pracovitý a zbožný člověk s velkým srdcem, stejně jako jeho rodina. Velice radostně mě zde přijali a na 3 dny jsem se stala doslova součástí jejich rodiny. Všichni se zde velmi těší, až se sem CPT s dětmi přestěhují. Místo v Coorg je opravdu úchvatné a věřím, že zde v přírodě budou děti velice šťastné.

Tuto stavbu pro CPT navrhoval australský architekt. V době mé návštěvy v únoru 2011 měla stavba vystaveny zatím jen hrubé základy, vše staví dělníci ručně, bez použití moderní techniky. Klade se důraz, aby stavba co nejméně zatěžovala životní prostředí a na stavbu byl použit pouze přírodní materiál. Dole se bude nacházet velká kuchyň a jídelna pro děti. Prvním patrem bude patřit celé škole. Ve druhém patře budou děti bydlet a bude zde také místo pro učitele a hosty. Uprostřed budovy je velký otvor, kudy bude až do přízemí proudit sluneční světlo. Blízko stavby je farma, kde je již nyní chováno několik krav na mléko, také slepice a v přilehlém stavebním domku je chováno několik psů na ochranu objektu a v budoucnu i dětí. CPT má s tímto projektem velké plány. Bude zde pro děti centrum pro práci na počítači, laboratoř pro přírodovědné pokusy, velká kuchyň s pecí na chleba, kde se děti budou učit vařit. Také si zde budou vyrábět své vlastní ekologické mýdlo, bude tu knihovna,

malé divadlo, menší zahradnictví, farma se skotem, pole se zeleninou a kořením a také velká kávová plantáž. CPT by se společně s dalšími dětmi rádi do této oblasti, nového domova a školy přestěhovali v roce 2013. Stavba je velice finančně náročná, zvláště se všemi výdeji na provoz CPT. Rychlost vyhotovení stavby záleží na získaných finančních prostředcích. CPT pevně věří, že se jim podaří postupně sehnat finance, aby co nejdříve mohli dalším šedesáti dětem poskytnout láskyplný domov, s péčí a vzděláním.

12.9. Závěr

Etnografický výzkum a proniknutí do života CPT byl pro mě velmi silným zážitkem. Je až neuvěřitelné, jak je každý člen CPT plný lásky. Ještě nikdy jsem se nesečkala pohromadě s tak otevřenými, milujícími, silnými a obětavými lidmi, jako jsou Micheal s Aleli a jejich pomocníci. Tento projekt, který zde v Indii vznikl, je velice nevídaný, nejen na indické poměry. Dle mého závěru je tento koncept pomoci dobrým návodem, jak doopravdy zachránit „děti ulice“ a aplikovatelný téměř v jakékoliv části světa. CPT se podařilo vybudovat fungující komplexní záchranný systém, kde děti mají láskyplné a bezpečné bydlení, péči a výchovu, společně s velmi kvalitním vzděláváním. Zároveň zde dětem poskytují vzdělání v pravém slova smyslu, kdy na konci jejich studia bude dobrý a pevný charakter, jak učí Satja Sai Baba. CPT díky jejich veliké lásce, kterou proměnili v čin, dokázali zachránit lidské životy a dětské raněné duše, kterým indická společnost nepomohla. Dítě v chudých částech Indie nemá žádnou hodnotu. V mnoha rodinách slouží jen jako prostředek k vydělávání peněz. Díky tomu tak vzniká v Indii jeden velký začarovaný kruh bídy a utrpení. Vidím v této charitativní organizaci veliký smysl, jak může západní svět doopravdy pomoci, alespoň hrstce malých indických obyvatel, ze kterých jsou následně vychované vůdčí osobnosti, které budou tento řetězec lásky a pomoci předávat a šířit dál. Většina dětí z CPT zde chce zůstat a pomáhat dalším dětem a umožnit jim důstojný život. Další děti pak chtějí pomoci svým rodinám, vymanit se z kruhu chudoby a strádání. Jsem přesvědčena, že každý, kdo navštívil CPT a setkal se s těmito dětmi, které byly mnohdy téměř na pokraji smrti a dnes jsou z nich nádherné a veselé děti, bude hluboce otřesen, ale v tom dobrém slova smyslu. Tato organizace otevírá prostřednictvím svého působení lidská srdce a je příkladem pro celý svět, co dokáže láska. Člověk se následně hlouběji zamyslí nad svým samotným životem, nad jeho smyslem, nad celou naší společností a kam vlastně směřuje jeho cesta. Služba člověku je opravdu službou Bohu, která následně člověka velice vnitřně obohatí. Čím více člověk lásky dá, tím více dostane zpět.

Osobně jsem hluboce přesvědčena, že hlavním a nejdůležitějším aspektem na světě je především láska. Člověk bez lásky je nemocný. Jeho život je prázdný a pozbývá hlubšího smyslu. Vše je to ale otázka dětství člověka a jeho rodičů. Bez lásky, která není dítěti od narození dáována, dítě nevyrůstá v láskyplném prostředí a necítí se od narození milováno a v bezpečí, je následně poznamenáno. V dospělosti se pak z člověka nemůže stát celistvá a vyrovnaná osobnost, která svou lásku předává dál, svým dětem a utváří tak následně svět kolem sebe a společnost lepší. Ač vzdělání dá dítěti mnoho, láska se ničím jiným nahradit nedá. CPT je důkazem, že i děti, které od rodičů lásku nedostávaly, zároveň velmi psychicky a fyzicky strádaly, tak přesto se z nich nyní stávají úžasné, vyrovnané a láskyplné osobnosti. Prostřednictvím obrovské lásky CPT se poznamenané dětské duše dětí uzdravují. To je zázrak a síla lásky. Zde se v praxi ukazuje, jak je důležité děti vychovávat formou educare - propojit světské vzdělávání s duchovním, a vychovávat děti v láskyplném prostředí, vést je k lásce, pokoře a službě. Láska je Bůh a Bůh je láska.

Etnografický výzkum bych ráda zakončila slovy zakladatele tohoto úžasného projektu pro děti - Michaela Galigenovi a jeho poselstvím:

„Všechnu aktivitu ve vesmíru koná Bůh, neboli Nejvyšší vědomí, nebo jakkoli to chcete nazývat. Nemohou to postřehnout ani mysl, ani smysly. Je to textura, z níž se skládá celý vesmír. Je to naše pravé Já a prostupuje vším, co je. Toto Já je konatelem práce vykonávané prostřednictvím tohoto Projektu stejně jako je konatelem veškeré aktivity ve vesmíru. Každá aktivita má svůj speciální smysl i účel. Práce s dětmi, která zde probíhá, má ukázat, jakou mají pravda a láska cenu. Láska je jádrem jednoty. Láska je pouto harmonie, která všechno spojuje. Láska je inteligence, která vede všechny naše myšlenky a činy. Láska je všeobsáhlost, nezná hranice ani meze, všude dosahuje, vším prostupuje, všechno překlene. Láska není předmět ani objekt, prostě je.

Toto je božská láska. Celý vesmír, včetně svých zdánlivě nehezkých stránek, je výrazem božské lásky. Milovat sebe sama, milovat sebe ve všech a vyzařovat ze sebe lásku, porozumění a moudrost není nepřírozené, je naopak zcela přirozené, protože to je pravda. Je to to, čím jsme. Svámí (Sai Baba) mi jednou řekl: „Bůh je vždycky a všude přítomný a je tu pro každého kdykoli k dispozici. Vše, co musíte učinit, je obrátit se na Boha.“

To platí pro každého z nás, ať jsme bohatí, nebo chudí, ať bydlíme v paláci, či jsme se narodili na ulici. Projekt pro děti je výrazem uvědomění, výrazem Boží milosti. Láska je skutečná, Boží milost je skutečná, vy jste skuteční ve smyslu Boží přítomnosti. Bůh je konatelem všeho. Je to, jak říká Svámí: „Bez Boží vůle se ani stéblo trávy nepohne. Věřte tomu. Život je krásný,

když věříme.“

Jak se Projekt postupně rozvíjí, setkáváme se denně s obtížnými úkoly. Jak se s nimi vypořádáváme? Někdy s pocitem beznadějnosti a zklamání, ale díváme se dál, než jsou pocity. Boží vůle se vyjadřuje na mnoho způsobů. Bolest může být darem a silou, která nás přivede k oddanosti, umožní nám opustit to, co je neskutečné a uvědomit si, co je cílem života. Učíme se důvěřovat a věřit. Víra má velikou moc. Víru nelze vidět, ani ji nelze pociťovat jako emoce. Víra je hluboké niterní důvěřování životu. Život funguje!

Ježíš připomínal: Když se Bůh stará o ptactvo na nebi a o zvířata na zemi, proč by se o to více neměl postarat o člověka? Proč pochybujeme, že o nás bude postaráno? Že náš život bude v pořádku? Tyto pochybnosti vytváří naše mysl. Pojďte, překročme mysl pomocí víry a pamatujme na skutečného Konatele všeho dění. Kdybychom všichni dokázali vidět, že jediná Přítomnost žije v každém z nás, kdybychom jí všichni dokázali důvěřovat a sloužit jí nejen v sobě, ale ve všem, pak bychom tu měli osvětlení a světový mír.

Veškerý život je výrazem Boží vůle. Projekt dětí není výjimkou. Chtěl bych poděkovat vám všem, kteří, motivováni svým vnitřním Já, jste přicházeli sloužit, nebo jakýmkoli jiným způsobem pomáhat. Bez vás by Projekt v dnešní podobě neexistoval. Všichni jste přispěli k tomu, že jsme ve fázi rozšiřování. Doufáme, že tu brzy bude nový dormitář, nový domov i nová školní budova, aby sloužily potřebám stále rostoucího počtu dětí. Věříme, že přibude i duchovní centrum s takovým ovzduším, které bude příznivé pro duchovní prožitky a bude všem přístupné.

Co se týká studijních výsledků, jsme na tom velmi dobře. Všechny naše starší dívky nedávno úspěšně složily zkoušky za desátý ročník s prvotřídními výsledky. To znamená, že se podle celo-indického hodnocení dostaly do skupiny s nejvyšším počtem bodů. Dívky odvedly poctivou práci. I ty těžké životní situace, kterými děti musely procházet, přispěly k jejich duchovnímu růstu. Totéž platí pro každého z nás.

Boží milost je přítomná neustále, i v každé výzvě, s níž se denně setkáváme. Nic, co stojí za to, není snadné, ale je naplněno radostí a blažeností. Musíme žít a žít znamená setkávat se v každé chvíli s novou výzvou. I vstát se židle může být výzvou. Jak ji přijmeš? Dělá ti to starost, anebo radost? Snažme se otevřít se každé zkušenosti, kterou nám život nabízí. Každá příležitost přináší každým okamžikem krásu a milost.¹¹⁵

¹¹⁵ GAZE, Jenifer, *Malí prosebníci*. Vyšehrad, 2011, str. 163-164

ZÁVĚR

Diplomová práce přináší poznatky o situaci v Indii, v rámci pohledu na indické dětství a vzdělávání. Představuje zde unikátní systém vzdělávání, který v jižní Indii vybudoval velký duchovní učitel Satja Sai Baba. Současně mapuje celoživotní dílo, plné lásky a služby tohoto velkého člověka, který inspiroval miliony lidí po celém světě a změnil dějiny jihu Indie. Následně ve svém etnografickém výzkumu demonstruji, učení Satja Sai Baby v praxi na konkrétním příkladu.

Ve své diplomové práci předkládám, jak může Indie řešit své současné problémy, které ji již dlouhý čas provázejí. Jsem přesvědčená, že jedině když se Indie navrátí zpět ke svému duchovnímu bohatství a propojí světské vzdělávání s duchovním, navrátí tak své zemi a její kultuře zpět lidské hodnoty a její důstojnost. Indie se nyní nachází v bludném kruhu, ze kterého sama neví jak ven. Veškerá opatření vlády jsou neúčinná, příliš slabá a nemají v moci pokrýt celou indickou zemi, aby ji následně zbavila utrpení. Denně je zde na ulici každého města vidět lidská bída, zoufalství, bolest a opovrhování lidskou bytostí. Člověk, jako Boží tvor zde naprosto ztratil hodnotu. Indie musí řešit především jádro a příčinu svého problému. K tomu ji může dopomoci jedině kvalitní vzdělání a navrácení se k lidským hodnotám a k Bohu.

Došla jsem k přesvědčení, že z propracovaného vzdělávacího systému, jaký vybudoval Sai Baba, kde se na jednom místě a v jednom čase, setkává světské vzdělání s indickou filozofií, lidskými hodnotami, láskou a službou, si může vzít příklad celý svět. Celý svět se může inspirovat, jak změnit smýšlení a jednání obyvatel své země, nastolit mír, jak v srdcích lidí, tak v celé zemi a následně na celém světě. Když se začne klást důraz na lidské hodnoty již v dětství, následně v dospělosti z dětí vyrostou mírumilovné bytosti s otevřeným srdcem, které nebude ovládat jejich ego, ale jejich srdce a celá společnost bude moci žít v míru.

V Satja Sai školách například dodržují, že všichni studenti mají své uniformy, které původně v Indii zavedl anglický vzdělávací systém a zůstalo to ve většině státních školách do dnes. Zde mají ale uniformy větší a hlubší význam. Uniformy dětí jsou bílé a učí děti čistotě duše, jednotě a rovnosti. Nikdo z dětí se nemůže následně svým vzhledem povyšovat nad ostatní. Vždy jsem byla zastáncem školních uniforem ve školách. Nejlépe by bylo, aby se uniformy zavedly i u nás v České republice na státních školách. Díky školním uniformám se mezi dětmi stírají sociální rozdíly a dítě nemůže být kvůli svému oblečení stigmatizováno či diskriminováno a následně „vyloučeno“ z kolektivu, jak se to mnohdy děje. Poslední dobou se tento fakt stále více rozmáhá, jak u nás, tak ve světě. Když u nás někteří z rodičů nemají

finanční prostředky na nákup hezkého oblečení pro své děti, může to často vést ke komplikacím ve školách. Značkové a moderní oblečení dává ve třídě, kde ne všichni jsou si sociálně rovni, často pocit nadřazenosti nad ostatními dětmi. Děti, jejichž rodiny jsou chudé a nemohou si dovolit své dítě takto oblékat, jsou často vlivem bezprostřednosti a nadřazenosti určitých dětí prostředkem posměšných útoků. Tyto ataky se ale mohou postupně zvětšovat. Dotyčné dítě může díky tomuto, ač z dálky možná nedůležitému incidentu následně časem velmi psychicky trpět, až může dojít i k psychickému traumatu. Dětské křehké sebevědomí utrpí ránu, postupně se začne stranit kolektivu, zhorší se mu prospěch, přijde o většinu kamarádů, až to může vést k nějaké patologii či později i k vážným problémům v dospívání či v dospělosti.

S tímto problémem jsem se setkala na základní škole, když jsem absolvovala kurz lektora primární prevence sociálně patologických jevů. Následně jsem tento jev začala více pozorovat. Sama si vzpomínám, jak už za mého dětství tyto rozdíly byly ve škole patrné. Dříve to ale nevedlo k žádné diskriminaci či šikaně. Při mém lektorství na základní škole v Praze, jsem byla doslova šokována, do jaké míry se tento jev stal vážným problémem. Děti z nízké sociální vrstvy jsou doslova terčem, z počátku „nevinné“ dětské zábavy, ale ve většině případů to neskončí jen u té „nevinné“ zábavy. Dětem z vyšší sociální vrstvy tyto „hry“ zvyšují sebevědomí, často v nezdravé míře a stávají se více nadřazenými a egoistickými, až to často vede k šikaně a mnohdy i násilným útokům na dané dítě. A tak se stává, že dětské násilí ve školách již dnes není výjimkou. Měli bychom si ale položit otázku, kam následně může vést svět, když už násilí u dětí dnes není výjimkou? Ba je někdy dokonce i tolerováno.

S tímto velice souvisí oné lidské hodnoty, na které klade Sai Baba tak velký důraz ve svém učení a vzdělávání. Nejen v Indii, ale v celém světě, toto základní vzdělání v lidských hodnotách chybí. Lidé dnes žijí egoistické životy a žijí jen pro sebe. Problém čím dál více konzumního světa, ze kterého se vytrácejí, někde už i vytratily, lidské hodnoty, je veliký. Problém konzumní společnosti pronikl viditelně již do Indie, která byla od pradávna duchovní kolébkou světa a držela se svých hodnot. Kultura západního světa do Indie expanduje čím dál více. Děti a mládež se snaží připodobnit lidem a módě ze západu, začínají čím dál více vyhledávat značkové oblečení a napodobovat své americké hrdiny z filmových pláten a naopak se chtějí své zemi, která vyměnila své kulturní bohatství za ulice plné lidské bídy a utrpení, alespoň trochu vzdálit. To je velmi varovný signál. Západní svět Indii okrádá o její čisté a prosté duchovní bohatství. Spousta lidí ze Západu se dnes do Indie velmi často vydávají za duchovním poznáním, které v západním světě dnes tolik chybí. Indie mezitím pomalu ale o své duchovní bohatství díky západnímu světu přichází. Jaký to paradox.

V učení Satja Sai Baby a jeho školách vidím velikou šanci, jak se může Indie tomuto problému, který je zde již velmi patrný, zvláště ve velkých městech, vyhnout. Tento systém vzdělávání vychovává obyvatele indické země, kteří jsou naopak hrdí na svou zemi a na své kulturní indické bohatství, které následně s láskou a hrdostí šířit dál. A to je velká výzva pro celou Indii a nejen Indii. Je nejvyšší čas, aby se Indie navrátila zpět ke svému duchovnímu bohatství a pravým lidským hodnotám. Věřím, že jednou přijde čas, kdy tato Indie bude opět duchovním vzorem a majákem, pro celý svět.